

קובץ גליונות

פרשת בלק

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

”מי מנה עפר יעקב”

ניתן לשלם גם במכשירי
'קהילות' ו'גדרים פלוס' ע"ש קובץ גליונות

לתרומות והקדשות ע"ג הקובץ
ניתן לפנות למס': 053-3145900

השמחה במעונם

ברכת מזל טוב
לידידינו היקרים

הר"ר יהושע לשינסקי - בני ברק - לנישואי בנו
הבה"ח נחום נ"י
המסייע רבות בהפצת הקובץ בביהכנ"ס אוהל תמר
ב"ב

הבה"ח חיים שוורץ נ"י
נאמן בית מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א
לרגל שמחת נישואיו בשעט"מ

הבה"ח מרדכי קניבסקי נ"י
נכד מרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א
לרגל שמחת נישואיו בשעט"מ

הר"ר יואל פינהלדר - פתח תקוה - לארוסי הבן

יהי רצון שהשמחה תשרה בביתכם תמיד
ותזכו לרוות מכולם רב נחת ושמחה עד בלי די

בברכה מרובה
מערכת 'קובץ גליונות'

לכל הלומדים החשובים שליט"א
ב"ה זוכים אנחנו להגיש בפניכם
מדי שבוע מזה מעל שש שנים
את ה"קובץ גליונות" להגדיל תורה ולהאדירה
עלויות רבות יש בהכנת החומרים,
עריכתם והפצתם כדי שגיעו לכל עיר ועיר,
אך אם אין קמח אין תורה,
נותנו עדיין מס' שבתות עד לסיימה של השנה
בהם ניתן להקדיש את יקיריכם
לזכות ולהצלחה ולע"נ
מחיר הקדשה מיוחד לשבתות הקיץ בלבד
בסך 300 ₪ וכל הקודם זוכה
בואו ותזכו להיות שותפים בזיכוי הרבים הגדול
להגדיל תורה ולהאדירה.
בברכת התורה
מערכת 'קובץ גליונות'

עדיף לשלם ולתרום במכשירי
"קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי
הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן
'קופות נוספות'
ובחיפוש קובץ גליונות,
או בטלפון:

נדרים פלוס:

486-03-7630585 שלוחה-

קהילות:

4311-073-2757000 שלוחה-

או בהעברה לבנק: מרכזיתל-

17

סניף: 745

מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע:

יתדות תשמו

להחדרת ערכי

היהדות ע.ר.

לעילוי נשמת
הר"ר יעקב ב"ר אליהו יוסף ז"ל
נלב"ע י"ג תמוז תשס"א
תנצב"ה

לעילוי נשמת
ר' נפתלי הערץ ב"ר זאב מאיר הכהן ז"ל
נלב"ע י"א תמוז
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרבנית שולמית אדלשטיין ע"ה
בת הגאון רבי מרדכי שמואל קרול זצ"ל
נלב"ע ט"ו תמוז
תנצב"ה

עקב	כ"ג אב		
ראה	ל' אב		
שופטים	ז' אלול		
כי תצא	י"ד אלול	פינחס	י"ז תמוז
כי תבוא	כ"א אלול	מטות	כ"ד תמוז
נצבים - ראש השנה	כ"ח אלול	מסעי	ב' אב
וילך - שבת שובה - יו"כ	ו' תשרי	דברים	ט' אב
האזינו - חג הסוכות	י"ג תשרי	ואתחנן	ט"ז אב

להקדשות ע"ג הקובץ
או המעונינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם
ובכל עניני הקובץ
ניתן לפנות למס': 053-3145900
פקס: 077-2092005
או במייל: k.gilyonot@gmail.com

לקבלת הקובץ במייל
ניתן לשלוח בקשה
למערכת 'קובץ גליונות'
kovetz+subscribe@googlegroups.com

גיליון מס' 339 פרשת בלק
תשע"ט שנה שביעית

גליון זה יוצא לזכות ולהצלחת המגבית

החשובה "חלקי עמו"

שע"י ישיבות תפארת ציון וקרית מלך

בראשות מרן שר התורה שליט"א

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

עניני וותיקין

"הן עם כלביא יקום" וגו' - כשהן עומדים משנתם שחירת, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצות, לבוש סלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (רש"י). בקשוני לדבר בשבת בבקר במנין הנץ בבית הכנסת לדרמן אודות לב לאחים, ורבנו אמר לי: הציבור שבא לנץ ממחר [כי מדוע בא לנץ, מלבד המצווה גם משום שממחר] ולכן תדבר 5-10 דקות בלבד. אחרי שדיברתי בקצרה הודה לי רבנו על הקיצור וסיפר, שהיה בברלין הרב ר' הירש שמודפס מהערוותיו בסוף הש"ס, ושם היה מנין וותיקין, ובאו להזמין פעם למסיבה של מנין זה, אמר להם, פעם אחת היתה מלחמה בין ב' מלכים, וכנהוג במלחמה עושים פסק זמן לאכילה, ואד"כ יש אות מסוים [צפצוף] וכולם חוזרים. פעם אחת נשמע האות והייל היה באמצע המרק החם, ונאלץ להפסיק ויהי חבל לו על המרק, אז קשר את הצלחת על הסוס, הסוס רץ והמרק החם נשפך עליו ולכן השתגע הסוס ורץ רץ עד לעבר הצד האויב שכנגד, והגיע בריצתו עד המלך, והחייל שהיה על הסוס הוריד את הראש למלך, וניצחו. שאל הקיסר את החייל המנצח כיצד עשית זאת, וסיפר לו את הענין, אמר לו המלך אם אתה היית עושה זאת אכן היה מגיע לך שכר, אבל אם המרק עשה זאת לא מגיע לך כלום... גם אתם, אם באים לנץ לסיבת המצווה מגיע שכר, אבל אם מגיעים לנץ כדי שתאכלו מוקדם את סעודת הבוקר וכדומה, לא מגיע לכם כלום.

מרן הגרא"ל שאל אמש (מפי רבי ג. הוניסברג שליט"א), אודות דברי חז"ל בברכות ט' שהמתפלל עם נץ החמה אינו ניזוק כל היום. האם הכוונה עד שקיעת החמה או עד שעולה על יצועו בלילה, וסיפר מרן כי היה לנחם את בניו של הגר"י פישר זצ"ל שסיפרו שאביהם אמר כי הוא עוקב אחר כל אלו שהתפללו וותיקין, שמתו קודם התפילה, כי לא ניזוקו כל היום, וגם הסתלקותו של הרב פישר הייתה כך. דיברנו על זה פעם, ובפשוטות זה עד שקיעת החמה. אבל גם אם ימות ביום, אין זו ראייה [שניזוק] דש שמיתה טוב לו. דמיתה בגדר עונש היא הנחשבת שהוא ניזוק, אבל יש מיתה שזה טוב לו. ועי' בטעמא דקרא פ' חיי שרה ד"ה ויבא אברהם, ופ' וישב ד"ה וישלחו, ופ' וילך ד"ה בן מאה.

(כל משאלותיך)

הערות הקוראים

בפרשת חוקת תשע"ט כתבתם על מה שרבינו מקבל 'סנדק מלא' דהיינו שיושב סנדק מעומד ומיושב וגם אומר הברכות, והעירו מה מקור הדברים וציינתם לספר ברית אברהם הכהן עמ' רצד.

ברצוני להוסיף שבשר"ת תשובות והנהגות ח"ה (ס"ס רצב) כתב: מצאתי דבר פלא ב"מעשה איש" (חלק ו עמ' רכ) בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א, שמעשה ביהודי אב למשפחה ברוכת ילדים שאחד מילדיו התחמץ על אף שסנדקו היה החז"א זצ"ל, וכנראה שהתערם איך זה יתכן, ונגש לחז"א, והחז"א שאלו מי היה המוהל, מי נתכבד בברכות, מי בעמידה לברכות, ומי קיבל קוטר, וכשנתברר שכולם יראים ושלמים, הוסיף החז"א ושאלו מי בירך ברכת המזון בסעודה, והשיב, את זה כיבדנו אדם "מודרני", וענה לו החז"א זצ"ל, אם כן אני לא אשם, ונפרד ממנו. (ע"כ). נראה מדבריו, דאפילו אם הסנדק צדיק, מ"מ אם אחרים שיש להם קשר לברית המילה, אינם כשרים כראוי, זה עלול להפריע בשרוש קדושת התינוק. עכ"ד

הרי שכל כיבוד בשעת הברית מילה יש לו חשיבות יתירה עד שהחזון איש תלה את הירידה ברוחניות של התינוק בכך שאחד מודרני קיבל 'זימון' בסעודה.

ובמקומו הארכת

שמואל כהן, ירושלים

עלי שי"ח

"ספר שמח על מגילת איכה"

בימים אחרונים התרחש אירוע משמח מאוד בביתו של רבינו שליט"א. היה זה עם כניסתו של אחד ממקורביו, הרה"ג רבי הלל קופרמן שליט"א מירושלים, ובידו ספרו 'העלי נפשי' החדש שהופיע על מגילת איכה. רבינו שליט"א שמח עם הופעת הספר ואף ביקש להניח אותו במקום בולט, כדי שיוכל לעיין בו בהמשך.

מעניין ציינן את הסיפור מאחורי הוצאת הספר, שהולך בהתונה של בן המחבר, שהתקיימה בימים האחרונים בשעט"מ: בעבר, זכה רבי הלל להדפיס ביאור מקיף על ארבעת המגילות האחרות, והוציא כל אחת מהם לקראת שמחה שערך בביתו, כשגמר אותם. הורה לו רבינו שליט"א 'עכשיו תכתוב על מגילת איכה'. שאל אותו רבי הלל, וכי זה יהיה מתאים להלל בשמחה ספר על מגילת איכה? מגילה שכל כולה יגון וצער על אנקת בני ישראל וצער השכינה, ענה לו רבינו שליט"א: אז תעשה את המגילה א'ליעבדיגער' (שמחה...)

שנתיים וחצי חלפו מאז, ואכן, הצליח רבי הלל ביד אמן להדפיס ספר של מאות עמודים, מקיף ביותר על כל מגילת איכה כולל תרגום וביאור, כשהמעלה הגדולה שבכל נושא הוא מרחיב ומוסיף, כל הרואה אומר ברקאי, תורת ה' משמחי לב כפשוטו... ועל כולנה, מביא קרוב לשלוש מאות תשובות נפלאות שהשיב לו רבינו שליט"א בעניני המגילה ומדרשי איכה והמסתעף. ולקראת עת דודים בנישואי בנו הוא הדפיס את הספר לזכות הרבים.

לא נוכל להביא במסגרת זו טעימות מן הספר כדרכנו, רק נציין זעיר פה ושם: בדברי המדרש (איכ"ד פתיחתא. ט"ו) מובא כי שומרי העיר לא נקראים נטורי קרתא אלא חרובי קרתא. ביאר לו רבינו, אלו ה'לומדים', הם נטורי קרתא, אבל אלו שאינם לומדים אף שעוסקים בשמירה, מי שלא לומד מחרים את העיר!!

בדברי המדרש המופלאים (ילקוט שמעוני רמז תתרל"ז) דוב אורב הוא לי - זה הקב"ה, ומצא רבינו בבקיות נפלאה, טעם שהקב"ה נמשל לדוב, כי טבעו של דוב שאין לו בושת וכן הקב"ה שהעולם כולו שלו לא שייך בו בושת, ראה שם עוד.

נברך את המחבר שליט"א שזכה הלאה להדפיס עוד ספרים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות בבריות גופא ונהורא מעליא.

בברכת עטת סוס
31060706 חכ"י

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

על הדף

בענין חזרת שדות לבעלים ביובל

ערכין כ"ו א' והתניא בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו יכול יחזור לגזבר שלקחו ממנו ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ. כ' הר"מ פ"א משמ"י הט"ו מכר שדהו לראשון וראשון לשני ושני לשלישי אפילו מאה זה אחר זה בשנת היובל תחזור לאדון הראשון שנא' בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו אחוזת הארץ. וראיתי באבי עזרי שהק' ל"ל קרא להכי פשיטא דאפי' אם הג' צריך להחזיר לב' מיד יצטרך הב' להחזיר להא' והא' למוכר ולפי פשוטו ו"ל דנ"מ שאם הג' החזיר למוכר לולי קרא הו"א שלא קיים המצוה שהוא צריך להחזיר להב' והב' לא' והא' למוכר קמ"ל קרא שקיים המצוה, אבל לכא' א"א לומר כן שהרי א"צ להחזיר ממש ואפי' עומד וצווח שאינו רוצה להחזיר חוזרת מעצמה דאפקעתא דמלכא הוא וא"כ חוזרת מעצמה מיד לא' גם בלי קרא כיון שזה מחזיר לזה וז"ל ו"ל דנ"מ אם הב' הי' גוי שאין חייב להחזיר ביובל דאם הג' צריך להחזיר לב' הרי הגוי אין חייב להחזיר הלאה ואולי גם הג' א"צ להחזיר לגוי אבל אם החיוב על הג' להחזיר למוכר חייב להחזיר לו, אך יל"ע כיון שהב' גוי נימא מה מכר כל זכות שיש לו וכיון דקאתי מכח גוי הרי הוא כגוי וא"צ להחזיר כלל אבל ו"ל דכיון שהתורה הקפידה והארץ לא תמכר לצמיתות נהי שהגוי אינו מצוה במצות וא"א לכופו מיהו הישראל כיון שהוא בר חיוב וגם המוכר הראשון הי' ישראל חייב להחזיר שעל הקרקע המצוה שתוחזר ולא על הבעלים רק שהגוי אין מצווה ע"ז אבל כשיגיע ליד ישראל צריך להחזיר לבעלים הראשונים ואפשר דג"ז בכלל הלימוד מהפסוק וצ"ע.

(דדר אמונה פ"א מהל' שמו"י הט"ו בה"ל ד"ה שנא' ועי"ש עור)

פרסום ראשון

לקראת ימי ההתרמה למען ישיבות 'תפארת ציון' ו'קרית מלך', תמונה נדירה של רבינו יוצא מבנין הישיבה ברחוב ירושלים בבני ברק, בשנת תש"ס: כפי הנראה הגיע לשמש סנדק בבית שהתקיימה בהיכל הישיבה, לא ידוע לנו פרטים נוספים נשמח אם אחד מבוגרי הישיבה שהיו במקום, יכתוב לנו מה שזוכר.

(יש"כ להרב מ. בוגר הישיבה ששלח את התמונה).

מבית מרן שליט"א נמסר

כי המגבית "חלקי עמו", שתתקיים בשבוע הבא בימים שני - שלישי, י"ב - י"ג תמוז, היא על דעתו ובהוראתו,

כי חובות הישיבה גדולים מאוד וכי מצוה גדולה לסייע לזה. ניתן לתרום על ידי מערכת דברי שי"ח במס' 053-3145900

יפה מראה

ויען בלעם... אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' (כ"ב י"ח)

מעירים בעלי המוסר: איזה דוגמא של 'שיא הנאות העולם הזה' נתן בלעם? בית שכולו מלא כסף וזהב. לא ארון, לא כספת, גם לא חדר, אלא בית מלא כולו מהארץ ועד לתקרה בכסף וזהב. זהו שיא של חמדת הממון שקיים אצל המתאוה לממון.

בביתו של רבינו שליט"א ניתן לראות בדיוק למה הוא חומד: כל ביתו מלא מהריצפה ועד לקצה הקירות בארונות ספרים. שאלו פעם את הרבנית ע"ה מדוע אין צובעים את הבית מפעם לפעם, וענתה בחיוך, וכי היכן כבר יש לצבוע? והלא כל מקום שהיה קיר התמלא מהר על ידי ארונות הספרים...

==

תודה רבה למאות האנשים שטרחו לפענח את התמונה הנדירה משבוע שעבר, כפי המסתבר החתונה היא של אחד מילדיו של הגה"צ המקובל רבי ישראל אליהו וינטרוב זצוק"ל (נראה עם הגב לקידמת התמונה) ורבינו טרח להשתתף בשמחת החתונה שהתקיימה באולם קרויהזר בבני ברק, כי היו שכנים.

בתמונה: (בערך משנת תשע"ב)

רבינו הבחין בארון הספרים שעומדים למכירה, כי כמה מהם עומדים בצורה שאינה מכובדת לספרים, ועל אף בקשת הגבאים שליט"א לחסוך את הטירחו, עמד הוא וסידר את הכל כיאות לכבודה של תורה.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✡ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחה ממרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

אם יש לו כוח יותר להתעמק ולהבין יותר באיכות ואינו עושה כן, הרי הוא גם כן בכלל האמור כי דבר השם בזה, ונקרא אפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, שהוא מבטל תורה באיכות.

לכן להיזהר מביטול תורה בשלמות זה דבר קשה מאד ומדרגה גדולה מאד, והוא ז"ל לפי הנראה עשה כפי כוחו בזה.

ומלבד מה שלמד בעצמו, הוא השתדל ודאג מאד שגם הילדים ילמדו, והיה אכפת לו מאד אם ילד לא היה לומד, וכן כל חינוך הילדים היה חשוב אצלו מאד, כמו שכתוב (דברים ו, ז) ושיננתם לבנך, וזה היה כל משאת חיו.

ביקורת עצמית

ויש עוד ענין שהוא גם כן מעלה מיוחדת, שיש לאדם ביקורת עצמית, ומרגיש תמיד שאינו בשלמות, ודבר זה גם כן ראינו אצלו שהייתה לו ביקורת עצמית, והיו דברים שאמר שהוא מרגיש שהיה לו בהם חטא, וזה דבר נדיר שאדם ירגיש בעצמו שיש לו חטא, כי "כל דרך איש ישר בעיניו" (משלי כא, ב), ולהרגיש בעצמו שאינו בשלמות זו מדרגה ומעלה מיוחדת.

וכל אלו הם דברים הנוגעים לכל אחד ואחד מאיתנו, ואין מי שזה לא נוגע לו, לחיות עם ביקורת עצמית! ואמנם במחשבה לבד זה עדיין לא מספיק, והעצה היא ללמוד ספרי מוסר, שבספרי המוסר "רואים" מה היא דרך הישר. וידוע כי מרן הגר"י זצ"ל היה לומד בכל יום פרק בספר מסילת ישרים, וכשגמר את הפרק האחרון התחיל שוב ללמוד מתחילת הספר, ואף שבוודאי הוא זכר וידע בעל פה, אבל חזר ולמד בפנים מתוך הספר, בכל יום עוד פעם, ובכך זכה ונעשה בריסקער רב! וגם לאחר שכבר היה בריסקער רב, עם כל גדלותו, היה ממשיך וממשיך תמיד בביקורת עצמית, מה המסילת ישרים דורש ממני ומה הוא מחנך אותי.

מדרגת מידת האמת

ועוד מעלה מיוחדת שראו אצל הנפטר ז"ל, שהייתה לו מידת האמת, שאי אפשר לשקר, וידוע המעשה המובא בגמרא (סנהדרין צו, א) על בני העיר קושטא, שהיו זהירים מאד במידת האמת שלא לשנות דביבורם, ובזכות זה זכו והאריכו ימים ולא מת אדם מהם קודם זמנו, ופעם אחת אירע שמישהו שם נשאל באיזה דבר שלא היה נעים לומר את האמת בדיוק, וענה תשובה שאינה מדויקת כפי האמת, ומיד נענש מן השמים ומתו שני בניו.

ובאמת הרי יש בעולם הרבה אנשים שמשקרים ואינם נענשים בצורה כזו, אבל מי שהוא בעל מדרגה מן השמים מדקדקים עימו כחוט השערה, כמו שאמרו (יבמות קכא, ב) שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, כדי שיהיה נקי מכל חטא ופגם.

ואילו לרשעים נותנים חיים טובים בעולם הזה, ואחר כך יהיה להם גיהנום, אבל הצדיקים רוצים לזכות לגן עדן, ולכן כדאי

אנו עומדים כעת בליל ראש חודש תמוז, א' דראש חודש, שהוא היארצייט של בני רבי **שמעון יוסף** זללה"ה, ויש נוהגים ביארצייט להזכיר זכויות ומעשים טובים של הנפטר, לכן נזכיר כמה דברים שחשוב מאד וכדאי לכל אחד לדעת אותם.

כיבוד ומורא אב ואם

דבר אחד הוא כיבוד אב ואם, ויש בזה שני עניינים, כיבוד ומורא, כמו שכתוב (שמות כ, יב) "כבד את אביך ואת אמך", וכן (ויקרא יט, ג) "איש אמו ואביו תיראו", ואצלו ראינו שהיו לו שני הדברים האלו בשלמות, כיבוד אב ואם ומורא אב ואם.

וגם כשאמרו לו תוכחה הוא לא הקפיד, והבין את הדברים בלי שום קפידא, אפילו שלפעמים זה היה באמת לא מוצדק קצת, והיה יותר מדי, הוא לא הקפיד. וזהו כיבוד אב ואם.

ובגמרא בקידושין (לא, ב) אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן, כלומר אשרי מי שלא הכיר את הוריו, כי קשה מאד לכבד כמו שצריך, לצאת ידי חובת כיבוד אב ואם בשלמות, ואשרי מי שלא ראה ולא הכיר את אביו ואמו, שלא נתחייב בכיבודם.

והוא ז"ל כיבד בשלמות, כפי מה שראינו וכפי הבנתנו, היה לו כיבוד אב ואם בשלמות.

וזה דבר שחשוב מאד לכל הציבור לדעת גודל המצוה והחיוב של כיבוד אב ואם, שקשה לצאת ידי חובה בשלמות בזה, ובפרט ילדים צעירים, אפילו אחרי בר מצוה, הם עדיין לא מבינים כל כך את החשיבות של מורא וכיבוד אב ואם, שהוקש כבודם לכבוד המקום! (שם ל, ב) וזו מצוה גדולה מאד שהיא מעשרת הדיברות. ומעלה מיוחדת היא שאדם יקיים כיבוד אב ואם בשלמות.

אהבת תורה וחינוך הילדים

ועוד מעלה שראינו אצל הנפטר ז"ל, שהייתה לו אהבת תורה, ותמיד ראהו יושב עם ספר, עם גמרא או משניות, או עם חברותות, ולמד כפי כוחו.

ובאמת לצאת ידי חובת תלמוד תורה בשלמות זה מדרגה גדולה מאד, וקשה מאד להיזהר שלא יהיה כלל ביטול תורה, כבר מגיל צעיר, מיד לאחר בר מצוה, שאדם יהיה זהיר מביטול תורה זה דבר נדיר מאד, מפני שביטול תורה אינו פשוט כל כך, ויש ביטול תורה גם במחשבה, כל אחד לפי כוחו כמובן, אם אפשר לחשוב בדברי תורה ואינו חושב זה גם כן ביטול תורה.

וכבר הזכרתי מה ששמעתי ממו"ר הגר"א דסלר בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל על מה שאמרו בגמרא (סנהדרין צט, א) כי דבר השם בזה וגוי כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ואמר רבי חיים שהכוונה לא רק על ביטול תורה בזמן, אלא גם באיכות, מי שיכול להוסיף יותר באיכות הלימוד, כל אחד לפי כוחו כמה שהוא יכול,

טנא מלא ברכות לידידנו העומד לימינו בכל עת, מתלמידי ומקורבי רבינו שליט"א

החתן המופלג והנעלה הרב **חיים שורץ** שיחי' לאוי"ט, בן הגאון רבי יעקב משה זצ"ל מרבי כולל פוניבז'

לרגל שמחת נישואיו עב"ג לבית גולדשטוף שתחי' - ביום ה' לסדר בלק

"בורא עולם בקנין השלם זה הבנין" ויזכו לראות דורות ישרים מבורכים ובנין עדי עד!

לצדיקים לסבול ייסורים בעולם הזה, שהייסורים ממרקים שלא יהיה להם חטא, ובכך מרוויחים שאין להם גיהנום.

והגיהנום הרי הוא איום ונורא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נז, ב) שהאש של גיהנום היא פי ששים מהאש שלנו, וזה ייסורי הנפש, שהם ייסורים קשים כל כך שהגוף אינו יכול לסבול אותם, כי יש גבול לכוח הסבל של הגוף, ובייסורים קשים אין הגוף מחזיק מעמד ומת מרוב ייסורים, אבל הנפש קיימת וסובלת גם את הייסורים הקשים ביותר, וזהו הגיהנום.

לכן ייסורי הצדיקים בעולם הזה הם לטובתם, מצד גודל מדרגתם, להצילם מדינה של גיהנום. וכך גם במעשה עם האדם ששינה בדיבורו בעיר קושטא, מסתבר שהוא נענש בעולם הזה מצד גודל מדרגתו, כדי שיהיה נקי וצדיק וינצל מן הגיהנום.

מדרגת אהבת הבריות

ועוד מעלה שראינו אצל הנפטר ז"ל, שהייתה לו אהבת הבריות, כמו שכתוב (ויקרא יט, יח) "ואהבת לרעך כמוך", והוא דבר חשוב מאד הנוגע לכל אחד ואחד, לאהוב את הבריות, וזה גם מהדברים שהתורה נקנית בהם כדאיתא באבות פ"ו.

ואמרו שם תחילה "אוהב את המקום" ואחר כך "אוהב את הבריות", והיינו משום שאהבת המקום היא מדרגה שיותר קל להשיגה, כי האדם מקבל כל חייו טובות מהקב"ה, וממילא הוא מרגיש שהוא חייב להקב"ה, ובאופן טבעי יש אהבת השם, ואמנם זוהי מדרגה גדולה, אבל זה דבר טבעי.

מה שאין כן אהבת הבריות יותר קשה, כי האדם אינו חייב דבר לחברו, ואף שבטבע האדם יש אהבת הבריות [כמו שביארנו בשבוע שעבר] כי אם יש מצוה סימן שזה שייך, ובהכרח לכל אחד יש בטבע אהבת הבריות, אבל זו מדרגה שאינה פשוטה, וקשה יותר להשיגה, ולכן הזכיר התנא קודם אוהב את המקום, שזה יותר קל, ואחר כך אוהב את הבריות שזה יותר קשה.

וכן בתחילת פ"ו באבות לגבי כל העוסק בתורה לשמה שזוכה לדברים הרבה וכו', נזכר קודם אוהב את המקום ואחר כך אוהב את הבריות, וכן אמרו שם "משמח את המקום" ואחר כך "משמח את הבריות", כי לשמח את הבריות יותר קשה.

ניצול הזמן במחשבה

ויש עוד מעלה של ניצול הזמן, לנצל את הזמן במחשבה, עם כוח המחשבה שבאדם. בכוח המחשבה אדם יכול לקבל הרבה מעלות, על ידי מחשבות טובות, מחשבות קדושות נכשונות שמבקשים בהנני מכוון לפני הנחת תפילין: ומשפע מצות תפילין יתמשך עלי להיות לי וכו' **ומחשבות קדושות** בלי הרהור חטא ועוון כלל וכשאדם חושב מחשבות קדושות אזי בכל רגע הוא דבוק בקדושה!

ואמנם זוהי מדרגה ואין זה קל, לחשוב מחשבות קדושות ולא לחשוב סתם מחשבות שאין בהם תועלת, וזה נגד טבע האדם, כי האדם חפשי בדמיונו, כמו שכתב רבי ישראל סלנטר באגרת המוסר "האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו", היינו שבמושכלו, בהבנה ובהשכלה הוא 'אסור' ומוגבל, אבל בדמיונו, דהיינו סתם מחשבות שאין בהם ממש, אין סוף לדמיונות.

וזה מדרגה לנצל את המחשבה במחשבות קדושות, ולקבל עוד מעלה ועוד מעלה על ידי כוח המחשבה.

ובפרט מחשבה בדברי תורה, כשאדם חושב בדברי תורה הוא מתקדש, וקדושת התורה מקדשת אותו. אבל זה לא פשוט, וזה גם כן נגד הטבע, כי מצד הטבע יש קצת צורך בדברים בטלים, כמו

שידוע מהגר"א על מה שאמרו באבות פ"ו שהתורה נקנית במיעוט שיחה, שאין הכוונה למעט בשיחה לגמרי, אלא יש צורך ב"מיעוט", לשוחח קצת כדי שדעתו תהיה מיושבת עליו, ומעשה באחד מבני הישיבה שניסה פעם שלא לדבר דברים בטלים כלל, ולאחר כמה ימים בא ואמר שאינו מסוגל לעמוד בזה, והוא מוכרח לדבר קצת, כי יש צורך במיעוט שיחה וכדברי הגר"א.

אבל כבר הזכרנו פעם שכתוב (תהלים קיט, צז) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, ולכאורה הרי צריך גם "מיעוט שיחה", וכיצד שייך שתהיה שיחתו של אדם כל היום בדברי תורה?

והביאור בזה כי בפסוק נאמר "היא שיחתי", והיינו אדם כזה שהתורה עצמה היא השיחה שלו, ומתקיים אצלו ענין המיעוט שיחה בדברי התורה עצמם, כי דברי תורה מאד מעניינים אותו, ויש לו סקרנות ומתיקות בזה, כפי שכבר הזכרנו שיש הרבה טעמים בדברי תורה, שנמשלו ללחם ולמים, ליין, לדבש ולחלב, ומי שדברי תורה ערבים עליו ויש לו אהבת תורה, כפי שהקדים הפסוק ואמר "מה אהבתי תורתך", אזי ממילא "כל היום היא שיחתי", והתורה עצמה היא השיחה הערבה ביותר עליו!

אוהב את התוכחות

ועוד מעלה מהדברים שהתורה נקנית בהם היא "אוהב את התוכחות", ומצינו בזה בגמרא (תמיד כח, א) תניא רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת מן העולם, שנאמר ולמוכיחים יעם ועליהם תבוא ברכת טוב. וזהו מעלת האהבה את התוכחות.

ולהלן שם איתא ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי, היינו שזוהי גם כן דרך ישרה שיבור לו האדם, להחזיק באמונה יתירה, וביאר המפרש שם דהיינו להתנהג בנאמנות בכל המשא ומתן עם בני אדם, וכגון מי שיש לו איזה עבודה או תפקיד ועושה באמונה את תפקידו, וזהו מדרגה שאין לשער, שעל כך נאמר "עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי".

הדרך לכל המעלות – מוסר

כל אלו הם הרבה מעלות, והדרך לקבל אותם היא רק על ידי קביעות הלימוד בספרי מוסר. ידוע שהחפץ חיים היה לומד הרבה בספר שערי תשובה לרבינו יונה, ובשיחותיו לתלמידיו הישיבה היה מביא מדברי השערי תשובה ומבארם.

ושמעתי אומרים כי בדורנו זה, כל אחד הוא "בעל תשובה", ואין מי שלא צריך תשובה, כי לא יתכן שמגיל בר מצוה לא היו לו איזה חטאים, כגון ביטול תורה, או תפילה שלא בכוונה, או הזכרת שם שמים בלי כוונה או לבטלה, או שהיה איזה חוסר דיוק במידת האמת, שלא דיבר לגמרי את האמת, ויתכן אפילו שאמר את האמת אבל זה לא היה בדיוק ממש, ואמנם אמר "בערך", אבל זה לא אמת! ועל הכל צריך לחזור בתשובה.

והדרך להשתלם בכל המדרגות היא רק על ידי ספרי מוסר עם כוח המחשבה, וכבר כתב באגרת הגר"א כי יש כאלה שלומדים מוסר ואין זה משפיע עליהם, מפני שאחר כך מסיחים דעת ממה שלמדו, ובשערי תשובה (ב, כו) כתב כי "צריך האדם בשמעו המוסר לעורר נפשו ולשום הדברים על לבו ולחשוב בהם תמיד וכו' וישבו יהפוך יד תוכחתו על נפשו", והיינו שצריך כל הזמן להתבונן במה שלמד ולעסוק בהתקדמות, להתעלות יותר ויותר. וזהו הדרך. ויהי רצון שנוכח כולנו להתחזק בכל מה שצריך חיזוק.

מוקדש בברכה לידידינו החתן הרב בנימין וייסמן מתלמידי רבינו שליט"א לרגל שמחת נישואיו בשעט"מ, יזכו לבנות בית נאמן בישראל!	לעילוי נשמת מרת רבקה ע"ה בת ר' יעקב יצחק זצ"ל נלב"ע ג' תמוז - תנצב"ה	לעילוי נשמת הרב אהרן ז"ל בן הרה"ג שלום יצחק הלוי זצ"ל נלב"ע ה' תמוז תשנ"ז - תנצב"ה	לעילוי נשמת הרב משה ז"ל בן הרב יוסף דוד ז"ל נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז - תנצב"ה
--	---	---	--

מוקדש לזכות **עמרם יחזקאל בן מרים** וכל משפחתו לישועה הצלה והצלחה ברו"ג במהרה

פניני חשוקי חמד

מאוצרותיו המתוקים של מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
חבר מועצת גדולי התורה. רבה של שכונת 'רמת אלחנן' ב"ב. זראש כולל 'בית דוד' חולון

**הסוכן גילה לבעל חברה כיצד מצליח לצבור
הזמנות רבות כל כך**

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (בד-ה).

שאלה

בא לפנינו בעל חברה לבניית מטבחים וסיפר: מתעסקים אצלנו מספר סוכנים שתפקידם לשכנע בעלי דירות להזמין מהחברה מטבח חדש. אחד הסוכנים, בולט בריבוי ההזמנות שמספק לחברה, ובאחד הימים פניתי אליו וביקשתי לברר "מהו סוד ההצלחה שלך, כיצד אתה מצליח לגרוף הזמנות רבות כל כך?"

הסוכן השיב: מנחים אותי דברי שלמה המלך (קהלת ד ה) 'וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו', ודרשו על כך חז"ל (בפסיקתא זוטרותא שם) 'שאומר אדם, פלוני חברי בנה בית, גם אני אבנה, פלוני חברי קנה נכסים, גם אני אקנה'. ובכן, לאחר התקנת מטבח חדש בדירה מסויימת, אני מצלם את המטבח החדש, וניגש עם התמונות לדלת שממול, לדירת משפחה שגרה בשכנות לבעלי המטבח החדש. אני פונה אל בני הזוג ואומר: "ברצוני להראות לכם את המטבח המרהיב והיוקרתי של שכניכם, התכנית היא ליצור אצלם [בעיקר אצל בעלת הבית] 'השוואה', בין המטבח המדהים של השכנים, לבין מטבח המיושן שלהם, ואני מוסיף להציע לבעלת הבית לבקש משכנתה לראות מקרוב את המטבח החדש שלה, ומעניין להיווכח, שהשיטה עובדת יפה".

בעל החברה שומע את הדברים ותמה בפני סוכנו: "וכי לא קראת את האמור בפרשת בלק (במדבר כד ה) 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל', [ראה בלעם שאין פתחיהם של ישראל מכוונים זה כנגד זה, כדי שלא יסתכל שום אחד באוהל חבירו ולא יזיקו בעין הרע] (כל יקר), היאך אתה מעז ליצור רווחים על ידי יצירת קנאה, וגרימת עין הרע לאחרים?" הסוכן לא התרגש מדבריי הצטדק: "אין במעשיי שום פגם ועוולה, זוהי דרך רגילה של פרסום ושיווק".

כעת בא בעל החברה ומבקש לשאול: האם יש היתר לנהוג כפי שנהוג הסוכן שלי?

תשובה

כמובן שלכתחילה לא ראוי לעבוד בשיטה שכזו, ואם היה הסוכן בא להתייעץ עמנו, היינו מורים לו להשתמש בשיטות יותר הגונות לשיווק המטבחים.

אולם, כ'לימוד זכות' בעלמא, נוכל לומר שבדיעבד, אם הסוכן מתכוין להשתכר לשם מצוה, דהיינו כדי שיוכלו בניו ללמוד תורה, הרי שפרנסתו היא מצוה (יעיין או"ח ס"ט רמח), ומאחר ואינו עוסק באיסורים ממש [הוא לא גונב

איך לחזור הביתה בשלום מהמלחמה

הן עם כלביא יקום ופארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה (בג-כד).

שאלה

חייל שצריך להילחם בעיר אויב, ומשפחתו והוא שואלים מה ניתן לעשות כדי לשוב לשלום לביתו, אף כשהוא צריך להכנס לסכנה גדולה של קשרי מלחמה עזים, והוא רוצה לקבל עליו איזה שהיא הנהגה שתצילנו מן הסכנה?

תשובה

נאמר בתורה (במדבר כג כד) הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה. ופרש"י הן עם כלביא יקום, כשהן עומדים משנתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבוש ציצית לקרא את שמע ולהניח תפילין, לא ישכב בלילה על מטתו, עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק שבא לטרפו, כיצד קורא את שמע על מטתו, ומפקיד רוחו ביד המקום, בא מחנה וגייס להזיקם, הקב"ה שומרם, ונלחם מלחמותם ומפילם חללים, עכ"ל. הנה לפנינו עצה נפלאה להינצל מהאויבים ולהפילם ולאכלם טרף ולשתות דם חלליהם.

וצריך ביאור מהו לחטוף את המצוות, כיצד חוטפים? וכתב ה'דרש משה' שהוא עושה השתדלות לא להחמיץ את המצוה, ואף לא להמתין לזמן מוכשר יותר, אלא לתפסם לאלתר, והיא מעלה גדולה יותר מהידור מצוה שיעשה אחר כך בשוב הדעת. והחפץ חיים היה אומר שלחטוף הכוונה שאם כולם חוטפים את התפוחים תחטוף גם אתה, הסטייפלר היה אומר שזה החדר הקדמי שלפני אולם החתונה שם לא מגישים מלצרים, אלא צריך לבד לחטוף.

אך צריך ביאור מהיכן למדו זאת מאריה.

ואולי למדוהו מפסחים (דף מט ע"א) מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים, וכתב הבנייה: פירוש אוכל אותה קודם שתמות, וכמו שכתבו חז"ל [יעיין בתוס' בחולין דף סא ע"א (ד"ה הדורס)] גבי העוף שהוא דורס ואוכל, כלומר אוכל הבריה בעודה בחיים, קודם שתמות, וכן הארי עושה כן, וזה המהירות שאוכל אותה תיכף קודם שתמות, מורה שהוא ירא פן תבא חיה אחרת ותתגבר עליו ותחטפנה ממנו, ולכן ממחר לאכלה ואינו ממתין [ונדא אקא שהוא מלך החיות, וגם זה מכה ובוטל, ואינו ממתין עד שתתרחצ מאליה ויעשה ברצונה, ואין לו בושת פנים].

למדנו שהארי ממחר לאכול טרפו, כי חושש שמא תבוא חיה אחרת ותחטוף לו את הטרף, אף שהוא מלך החיות, כל שכן שצריך לנהוג כך במצוות, שכל אחד יחטוף כדי שהשטן לא יחטוף אותה. (חש"ח חולין-א סא ע"א).

את בעלי הדירות, ואינו עושקם או משקר עליהם], אלא רק גורם לחשש עין הרע, יתכן לטעון, שבדיעבד בעלי הדירות מוחלים על כך, כי לא יינזקו, היות ועוסק האיש בפרנסתו, שנחשבת למצוה, והם כביכול מסייעים לו להשתכר. ולכן נראה שניתן באופן זה לשתוק ולהתעלם משיטת השיווק שלו.

ומסופר על מרן הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שהיה מקפיד שלא יצלמוהו, כדי לא להינזק בעין הרע, ופעם הגיע צלם אחד שחפץ היה לצלמו. ר' ברוך בער סירב להצטלם, והתחנן לפניו הצלם: "הרי זו הפרנסה שלי". כששמע הגאון שמדובר בפרנסה של יהודי, הסכים להצטלם, ואף מיהר לסדר את זקנו ומלבושו כדי שהצילום יצא מוצלח, ונימק שמדאגה לפרנסתו של הזולת לא יצא שום נזק. סיפור דומה מובא על מרן הגרי"ז, הבריסקר רב זצ"ל, שסירב להצטלם, אך כשהזדמן פעם אחת לחתונה, המתין לו צלם שרצה לצלמו, ואמר הגרי"ז בסבר פנים מלאה רצינות, שיכול הצלם לצלמו. במוחו עברו במהירות הבזק כל החששות שיש בצילום, אך ההכרעה המיידית היתה, שיש לדאוג לפרנסתו של יהודי.

בעין זאת נאמר גם בענייננו, אם מדובר בפרנסה של יהודי, שנחשבת למצוה, יתכן שלא יצא מכך נזק ותקלה [ובדיעבד בעלי הדירות יימחלו לטועה בדבר מצוה], ולפיכך, לאחר מעשה, ניתן ללמד עליו זכות, ולהניח לו להמשיך לעסוק בעבודתו. (חש"ח נדרים לח ע"א).

לממן מקופת הקהל ברית מילה לנשוי לנכריה, או לקנות חומשים לבית הכנסת

וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּהֵל וַיִּדְרֹךְ אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קִבְתָּהּ וְתַעֲצֹר הַמִּגְפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כה-ח).

שאלה

באחת מארצות הניכר התעורר ועד הקהילה להחזיר בלב הציבור הרחב את גודל מעלת מצוות ברית המילה, ובהיות שהרבה מיהודים שם הם מבוגרים ערלים, ועלות הברית גבוהה [נחרר בבית חולים ופיקוח רופא וכיו"ב] הקצה ועד הקהילה קרן מיוחדת לשם כך ויצא בקריאה שכל המעוניין יוכל למול עצמו על חשבון הקהילה. והנה בין הפונים ישנו יהודי שרח"ל נשוי לנכריה, והתעוררה שאלה האם מימון המילה של אחד כזה קודם להוצאות בסיסיות של הקהילה שומרי התורה ומצוות כגון קניית חומשים וסידורים לבית הכנסת או לא?

תשובה

עצם החלטת הקהילה להקצות קרן שתממן ברית מילה לכל דורש, היא מצוה עצומה, מלבד דין הערבות שיש לנו לכל אשר ישראל יכונה, ובפרט למצוות ברית מילה שהיא חשובה לאין ערוך ונכרתה עליה י"ג בריתות והיא חותם הברית בינינו ליוצרנו ב"ה, הרי קיום המצוה מוטל על בית דין כמבואר במסכת קידושין (דף כט ע"א), והיינו שהיא חובת הציבור. [ונראה שיש להעמיד לשם

כך עד 'חומש נכסים' מנכסי הקהילה שהרי היא מצוה של הציבור].

אכן מי שנשוי לנכריה שעונו גדול מנשוא, הן מצד עצם העוון שהרי הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ודינו כמומר. ועליו אמרו חז"ל במסכת שבת (דף קטו ע"א) 'משנאך ה' אשנא' שמי שנשא נכריה מצוה לשנאתו. ובספר 'אמת יעקב' (להגרי"ו קמניצקי זצ"ל, סוף פרשת בלק) הוכיח מהרד"ק (מלאכי ב, י) שיש בזה עוון נוסף של חילול ה', ע"ש.

ויותר מכך עונו הוא חמור לא רק לעצמו אלא גם ביחס לכלל עמו, כי הוא פרץ את חומת עם ישראל הקדושים, כמבואר בבבא בתרא (דף ח ע"ב) על הפסוק 'אני חומה' זו כנסת ישראל הגודרים עצמם מלטמע בין הגויים. ונאמר בשיר השירים (פרק ח ח-ט) 'מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה, אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף'. ופירש רש"י 'מה נעשה לאחותינו ביום שידבר בה' כשהאומות מתלחשים עליה להכחידה, כענין שנאמר (תהלים פג) 'לכו ונכחידם מגוי', 'אם חומה היא' אם תחזק באמונתה וביראתה להיות כנגדם כחומת נחשת שלא יכנסו לתוכה רוצה לומר שלא תתחתן בם והם לא יבואו בה ולא תתפתה להם, 'נבנה עליה טירת כסף' נהיה לה לעיר מבצר ולכתר ולנוי ונבנה לה את עיר הקדש ובית הבחירה. כלומר שכל מה שעם ישראל יחזיק מעמד בגלות, ויזכו לצאת ממנה ולבנות את בית הבחירה, היא רק בזכות זאת שלא יתערבו בין הגויים, שנישואין עם נכרית, היא פריצת החומות והוא יוצא מכלל ישראל.

והנה הפוסקים כתבו שהרי הוא מנודה מן הציבור ולכן אין לצרפו לעשרה ולכל דבר שבקדושה, יעוין בזה בשו"ת שרידי אש (ח"א סימן ז), ואם כן מסתבר שכיון שהוא מנודה מהקהל, אזי גם אין מחיוב הקהל לממן את הוצאות הברית מילה שלו על חשבון קופת הקהל. ואמנם רשאים בני העיר לקבוע תקנות לממן הוצאות ברית מילה גם למי שנשוי לנכריה, מכיון שבארצות הנכר לדאבוננו אחזי ההתבוללות גבוהים רח"ל, ועל ידי מצות הברית מילה, קרוב הדבר שישבו לעמו ולאלקיו, הן על ידי שלבסוף יפרוש מן הנכריה או שהיא עצמה תתעורר להתגייר, שהרי לא מדובר בברית מילה בכפייה, אלא הוא מעצמו התעורר לקיים את המצוה, בתנאי שלא יעלה לו כסף, ואם כן יש הרבה סיכויים שניצוץ זה יתלבה לשלהבת קודש.

אכן בנידון שאלתינו שיש לקהילה צרכים בסיסיים משלה כגון לרכוש סידורים וחומשים חדשים, מסתבר זה קודם, שהרי כאמור הוא נחשב כמנודה מהקהל, וצריך עיון.

לסיכום: מצוה רבה היא לדאוג לערוך ברית מילה לכל אשר ישראל יכונה, ולהעמיד קרן מיוחדת לכך שתממן את הוצאות המילה, אולם נראה שצרכי הקהילה של שומרי התורה ומצוות קודמים להוצאות ברית של מי שנשוי לנכריה. (חש"ח זבחים כב ע"ב).

מסרן הגאון הגדול
רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א
ראש ישיבת 'יד אהרן'

עומק דעות

פרשת בלק

תלמידי בלעם - שימוש ברוחניות לגשמיות

התאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, (אבות פ"ד), אכן במה שנוגע לחבירו אמרו 'איזהו מכובד המכבד את הבריות' (שם) הפרישות אשר היא מעלה נשגבה לבני עלייה היא רק בבחינת האדם לעצמו, אבל במה שנוגע לתועלת והנאת חבירו החובה פרושה להשתמש היפך הפרישות לצאת בשוקים וברח' קריה לחפש למלאות טובת חבירו, ומכל שכן טובת רבים, עכ"ל.

המבואר בדבריו שהגם שאדם מחויב לפרוש בכל כוחו ממידותיו הרעות ומתאוותיו ולתקנם, מכל מקום כשמדובר בצורך של חבירו יחפש דוקא את ההפך, שבעוד שלעצמו הכבוד הוא דבר מגונה, אבל את חבירו מחויב לכבד כמה שיותר, שכשמדובר בצורך של הזולת זה לא המקום לומר שכבוד זה דבר מגונה כל כך ואיך אכשיל אותו, ואותו הדבר אם משהו רוצה לאכול זה לא תפקידך לומר שתאוות האכילה היא נוראה כ"כ, ולכן אתן לו לאכול רק דברים לא טעימים, כדי שחס ושלום לא יהיה שקוע בתאוות שלו, אלא להיפך, לשני צריך לתת כמה שיותר 'כבוד' ולהנות אותו ככל האפשר.

וידועים דברי ר' ישראל זצ"ל שאמר 'הגשמיות של השני זה הרוחניות שלי' כיון שבאמת כל דבר שלאדם כשלעצמו שייך לעוה"ז, אך כשרעהו צריך לאותו הדבר והוא מספק לו די צרכו הרי הוא עוזר בזה לשני ובזה הוא מחזק את הרוחניות שלו, ורק לעצמו צריך אדם לשקול כל דבר אם זה מקדם אותו ברוחניות או שמא משייך אותו לגשמיות, אבל כשמדובר בעשייה למען הזולת לא אמורים לעשות חשבונות על הרוחניות שלו, וברגע שאפשר לעזור לשני חייבים לעשות זאת בלי שום חשבונות.

ולכאורה אם נתבונן בדברים נראה כי דרך העבודה הזו היא ההיפך הגמור מדרכו הרעה של בלעם הרשע, שהלא הוא היה לו את הכח הכי רוחני ששייך להשיג שהיה לו את הכח של נבואה, בצורה גבוהה כל כך שאפילו נביאי ישראל לא זכו לה מלבד משה רבינו, והוא לקח את הכח הרוחני העצום הזה שזכה לו והשתמש בו לצרכיו הגשמיים, הרי שמה שמתבאר כאן בדברי הגר"ס זה ההיפך הגמור של הנהגתו של בלעם, שאמנם יש בבריאיה כל מיני מידות רעות וכוחות רעים ששייכים מצד עצמם אל הצדדים הרעים והגשמיים בבריאיה, אבל על ידי כך שאדם עוזר ומתחסד עם חבירו דוקא בחלקים הפחותים יותר והשפלים יותר, הוא ממש הופך את כל חלקי הגשמיות השפלים לרוחניים.

ואמנם במבט שטחי ניתן להעלות על הדעת שמי שבאמת רוצה להתרומם מעל כל הדברים הגשמיים יותר עליו להתנתק מהם לחלוטין ולא לחשוב עליהם כלל, ולפי זה יוצא שמהוהו שיעזור לשני בשטחים ששייכים לעוה"ז שכל הזמן ינסה לחשוב איך לשני יהיה יותר נח ויותר שפע בגשמיות זה עלול למנוע אותו מלעלות ולהתנתק בעצמו מאותם הדברים הגשמיים.

אבל על זה בדיוק ממשיך הגר"י מסלנט באיגרתו הנ"ל וכותב ע"פ המדרש רבה בפרשת דברים (פרש' יא) עה"פ "וזאת הברכה אשר בך משה איש האלקים את בני ישראל" וז"ל, 'וזה שאמרו רז"ל מהו איש

"ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה" [פכ"ב פי"ח]

במשנה במס' אבות (פ"ה מ"ט) איתא 'כל מי שיש בידו שלושה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלושה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע, עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבורה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע'.

לכאורה דברי המשנה תמוהים, דהנה במשנה לא כתוב שמי שיש בידו מידות רעות אלו הוא 'רשע כבלעם', אלא הוא מוגדר מ'תלמידיו' של בלעם הרשע, ואם במשנה הוא מוגדר כתלמיד על כרחך מידות אלו מצריכות רב, ותמוה, והלא כל שוטה יכול להגיע למידות אלו גם בלי שילמד זאת מבלעם.

ועמד על כך השפת אמת, ומבאר שהפשט בזה הוא שבלעם לא היה סתם רשע פשוט וגם מלא מידות מושחתות שעסוק רק בעבירות ובמילוי תאוותיו, שאם כך באמת לא צריך רב כדי ללמוד זאת, אלא שבלעם מצידו היה עסוק כל כולו בקיום רצון השי"ת, ותמיד חיפש למצוא דרגות נוספות, אבל הרשעות העצומה היתה דוקא בגלל דרגתו הגבוהה, כיון שכל עבודתו את הקב"ה היתה אך ורק אמצעי שבו יוכל למלאות תאוותיו, וכך הגיע לדרגות עצומות של קרבה לקב"ה אבל הכל היה כדי להשיג כבוד ושאר הנאות, וכך רואים במה שאמר לשלוחי בלק "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה'", כלומר שבלעם הרשע מצידו הגיע לדרגה גבוהה מאוד של הכנעה כלפי הקב"ה עד כדי כך שמוכן היה לוותר על כל מה שהציע לו בלק, אך הכנעה זו לא היתה הכנעה שבאה מצד אהבת ה' והכרה בגדלותו, אלא הכנעתו היתה לצורך מילוי גאותו, להראות שהוא הצליח להגיע להשגות גבוהות ב'הכנעה', ולא בשביל עצם המטרה, להיות גבוה ומרומם יותר.

וזה מה שרואים כשמתבוננים בכל מה שמסופר בפסוקים ובחז"ל על בלעם הרשע, שהיה מודד את דרגתו בצורה חיצונית, ולא עניין אותו אם בעצם הוא יותר מרומם או שלא, וכל מה שהכניע את עצמו היה בלי שום פנימיות אמיתית, וכך רואים בפסוקים שבתחילה בלעם דחה את השליחים בטענה שהוא דואג לכבוד ה' ואינו יכול להמרות את פיו, אבל אחר כך הוא אומר לבלק "נופל וגלוי עיניים" היינו שאמר לבלק שע"י הכנעתו הגדולה בא למדרגתו, וכאמור שבלעם השתמש במעלותו הגבוהה ברוחניות כאמצעי לספק את רצונותיו ותאוותיו הגשמיים בלבד ולא כאמצעי מצד עצמו להגיע לרוממות, ויוצא שהרשעות הגדולה של בלעם שעליה מדובר במשנה היא בנקודה זו שהשתמש בכוחות הטוב שהיו בו לצורך סיפוק הצדדים הרעים שלו.

והנה הגר"י מסלנט זצ"ל באור ישראל (איגרת ל' אות ב') כותב בעניין תיקון המידות בזה"ל, 'והיותר כבד בבחינת התיקון הוא בדבר תיקון המדות כי זה כלל גדול במידות, שרוב מידות הטובות המה רק במה שנוגע לאדם בעצמו אכן במה שנוגע לחבירו, החוב להשתמש בכל עוז בהפוכה, כמו, לברוח מן הכבוד היא מדה יקרה כמאמרם ז"ל הקנאה

הא-לוקים אמר רבי אבין מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה א-לוקים, **כי משה רבינו אם כי היה איש א-לוקים פרוש מכל מחמדי תבל, בכל זאת חציו היה בבחינת איש במה שנוגע לישראל התלויים עליו.**

היוצא שזה באמת הדרך הנכונה ללכת בדיוק ההיפך מבלעם הרשע, כי משה רבינו הוא זה שהיה ה'זה לעומת זה' של בלעם הרשע, והוא היה לו את ההשגות הרוחניים הכי גבוהים ששייך שבן אנוש ישיג כמו שאמר הקב"ה בעצמו "פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת ותמונת ה' יביט" ועם כל זאת שהיה בדרגות רוחניות נשגבות כל כך, עד שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו, בכל זאת אומרים חז"ל שהיה דואג

לכל הצרכים הגשמיים של כל כלל ישראל, ואת זה הוא הפך לחלק מהבניין הרוחני שלו.

וכפי שהתבאר בלעם היה ההיפך הגמור, שבעוד משה היה לוקח את הגשם ומעלה אותו ומרומם עמו את כח הרוחני שלו, בלעם לקח את כל הרוחניות הנעלה שלו והוריד אותה נמוך כ"כ לשרת את כל ה'גשמיות' והתאוות החומריות שלו, ואת זה המשנה מגדירה בתור בית מדרשו של בלעם, היינו שיש פה מהלך מסוים, מהלך שמוריד את הרוח לגשם, וע"כ מי שיש בו שלושה דברים הללו הוא אכן 'מתלמידו של בלעם הרשע'.

עומק מדתו של בלעם הרשע 'סטרא דשמאלא'

החסד מיצחק מידת היראה ומיעקב מידת התפארת שזה המיזוג הנכון של שני המידות האחרות, ורק לאחר שהושרשו בישראל כל המידות המתוקנות מהאבות נולד משה רבנו, ולכן כל הכוחות הגבוהים של משה רבנו ב'סיטרא דקדושה' מכח השורשים של האבות הקדושים ע"ה.

אך לאומות העולם לעומת זאת לא היה את הבסיס שיש לכלל ישראל, ולא את כל המידות והתיקון שישנו לכלל ישראל, ולכן כשהקב"ה השפיע נבואה לאומות העולם יצא 'בלעם הרשע', ולמרות שהיו לו את אותם כוחות ממש ואת כל הדרגות ברוחניות שהיה למשה, שכן כאמור נשמתו נולדה מאותו השורש שנשמתו של מרע"ה באה ממנו, וא"כ מוכרח שכוחותיהם יהיו אותם הכוחות בדיוק, אלא שמחמת חסרונם של המידות הטובות שלא היו מושרשים בו, לקח את כל הכוחות שקיבל ושיעבד אותם לגשמיות שלו, וזה ההיפך של המידות המתוקנות, שהם מטרם דוקא לקחת הגשמיות לצד הרוחניות, כיון שכל הכוחות האלו הם אמנם כוחות עצומים, אבל כוחות בלי הבסיס של מידות טובות התוצאה היא 'בלעם הרשע'.

ולפי זה מתבאר היטב מה התשובה שהשיב הקב"ה לאומות העולם, שהלא הם טענו שאם היה להם נביא כמשה היו גם הם מקבלים את התורה, ובשביל זה נתן להם הקב"ה את בלעם, להראות להם שכדי שנביא יגיע לדרגה של מסירת התורה לא מספיק ההשגה בנבואה כמו שניתן למשה שהרי בלעם קיבל השגה זו ויצא מזה בלעם הרשע, וכדי שנביא יגיע לדרגה זו מוכרח שיגיע משרש של מידות מתוקנות ורק על ידי זה פועלת ההשפעה באופן הנכון, וזה מה שהראה להם הקב"ה שמה שהם לא קיבלו את התורה לא תלוי כלל אם יש נביא או לא, אלא קבלת התורה מותנת בשורשים מתוקנים וזה לא היה להם כיון שהם אינם מזרע אברהם יצחק ויעקב, ולכן הם מופקעים מלקבל תורה.

על כל פנים למדנו כי תלמידיו של בלעם הרשע זה לקחת את הכוחות הרוחניים והשתמש בהם לגשמיות, והיפך זה במשה רבנו הנקרא "איש הא-לוקים" שהוא זה שידע לחיות בדרגות גבוהות ועצומות, ואם זאת היה דואג לגשמיות של הכלל. שנזכה לתקן את המידות שלנו כמו שצריך והקב"ה יעזור שנצליח לשעבד את כל הכוחות של הגשמיות לרוחניות וכך נצליח לקדש את החומר, ונצל מלהיות תלמידיו של בלעם הרשע.

(נכתב עפ"י הבנת השומע)

ונתמקד מעט יותר בגוף העניין של בלעם הרשע שהנה חז"ל מבארים (תנא דבי אליהו פרק כ"ח מובא בליקו"ש כאן) 'מפני מה נתנבא בלעם הרשע, לפי שעתידין אומות העולם לומר ליום הדין רבש"ע אילו ניתן לנו נביא כמשה כבר קיבלנו תורתך, ולפיכך נתן להם בלעם בן בעור ששמעו לו בחכמתו יותר ממשה'.

אולם דברי המדרש אינם מובנים, וכי איזו תשובה יש בכך לטענתם של אומה"ע שהרי יכולים לטעון על תשובה זו כי קיבלו נביא מקולקל, ועדין טענתם במקומה עומדת שאילו היה להם נביא כמשה כן היו מקבלים את התורה.

וביותר צריך ביאור שבשלמא לשיטת הראשונים שבאמת בלעם היה שווה למשה בנבואה, אבל לשיטת הרמב"ן משמע שעל אף שהיו לו לבלעם הרשע שייכות להשגות גדולות מאוד ביחס לשאר הגויים מכל מקום היה רחוק ממשה בנבואה, וא"כ מה באמת התשובה לאומות העולם בעוד שאפילו הנבואה שלו לא היתה כשל משה?

אולם מה שנראה בכוונת המדרש ע"פ המבואר בשל"ה בפרשת בלק שישנם בבריאה שני דרכים המתנגדים זה לזה, 'סטרא דימינא' הוא קודש הוא לה', ו'סטרא דשמאלא' טמא טמא יקרא, אבל למעלה מצטרפים יחד בשורש העליון. והענין הוא כמו שני דרכים המתחלקים זה לכאן וזה לכאן, אבל שניהם יוצאים ממקום אחד אשר משם פרשת דרכים, ולמטה מתפדרים, אבל ככל שעולים למעלה יותר מתקדש, עד שבשרשם נכנס הכל לשורש הקדושה. ומשה רבינו ע"ה נכנס בדרך הטוב והישר הוא סטרא דימינא, כי מוליך לימין משה, ונכנס למעלה למעלה עד השורש שהוא גבוה מאוד מכל מעלות הנביאים. ובלעם היה בסטרא דשמאלא, היה קוסם ומנחש, ואפילו שלמעלה העליון הגיע לשורש של משה רבינו, אבל ירד גם כן וטימא את עצמו בקסמים ובנחשים, ע"כ דברי השל"ה.

ודבר זה טמון במה שכתוב בפסוק בקהלת "גם את זה לעומת זה עשה האלוקים" שלכל דבר בבריאה מתחלק לטוב וכנגדו כח רע שמקביל לו ומשה היה מן הצד הטוב ואילו בלעם הצד הרע, שהרי בלעם ניחן בכוחות אדירים, "יודע דעת עליון שאין כל בריה יכולה לכוון אותה שעה" "נופל וגלוי עינים" ז"א שמצד כוחותיו באמת היה בעל כשרון עצום, ומבחינה זו הוא היה באמת שווה למשה רבינו, אלא שבבלעם היה מושחת מטבעו, והיה מחובר לצד הטומאה. והסיבה לכך מאחר וכלל ישראל נוסדו משלושת האבות הקדושים, והם השרישו בנו את המידות הטובות והמתוקנות, מאברהם מידת

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פרשת בלק תשע"ט

של בלעם, אבל ברכת האבות הם נעלים מאד, ורק בעוה"ב יהיה שייד ליוזן מאותם ברכות, וא"כ לבאורה לא מגיע להם ליענש על מה ששכרו את בלעם, ולמה נאסרו לבא בקהל מחמת ששכרו את בלעם.

והנה ברש"י בסנהדרין דף ק"ו ע"א, הביא מדרש, שבלעם אמר כארזים, כלומר שאין עומדין במקום מים, ושכינה אמרה עלי מים. הוא אמר כנחלים שפוסקין לפעמים, יצאה בת קול, אמרה, נטיו. הוא אמר כנגות, אמרה בת קול, עלי נהר. הוא אמר כאהלים, יצאה בת קול ואמרה, נטע ה'.

ומבואר שבאמת בלעם אמר דברי קללה, ורק שהקב"ה הוסיף על דבריו ושינה אותם, ובוה נהפכו דברי הקללה לברכה. ולפי"ז נמצא דבאמת בלעם קילל, רק שהקללה נתהפכה לברכה.

ונראה דעוד מבואר בזה, דהנה בגמ' שם דף ק"ה ע"ב איתא, אמר רבי אבא בר כהנא, שכל הברכות של בלעם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, ולכאורה צריך ביאור, דאחר שנהפכו לברכות, א"כ לא היה קללה כלל, ומהו שאומר שחזרו לקללה.

ומבואר שגם אחר שנהפכו לברכה, חשיב שיש קללה, אלא שנתהפכה, ולכן שייד שתפסק ההפיכה לברכה, וממילא תחזור לקללה. ומבואר בזה עוד, דהחיפוך לברכה, לא היה חיפוך פעם אחת, ושוב ממילא הוא ברכה ולא קללה, אלא לעולם יש קללה, ותמיד צריך להופכה, ועל כן אם החיפוך מפסיק, ממילא הוא חוזר לקללה.

מעתה נמצא דבאמת בלעם קילל, וקללתו הוא דבר קיים, ורק שהקב"ה מהפך תמיד את קללתו לברכה, ועל כן גם אחר החיפוך לברכה, נחשב שהקללה קיימת, אלא שהיא מתהפכת לברכה.

אשר לפי זה יש לבאר דזהו שבא הכתוב לומר, דלא תאמר דכסופו של דבר נמצא דבלעם לא קילל, וא"כ אין מקום לעונשם ע"ז, דהאמת היא דבלעם קילל, אלא דלא אבה ה' אלוך לשמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוך, דאמנם כן דכסופו של דבר נהפכו הקללות לברכה, אבל בלעם מצד עצמו הוא קילל, ומה שנהפכו הקללות לברכות, אינו מפיק מנייה שם קללה, אלא נחשב שיש קללה, והקב"ה מהפך אותה לברכה, ואשר על כן שפיר נחשב בלעם למקלל, ולכן ראויים עמו ומואב ליענש על מה ששכרוהו לקלל.

ויש להוסיף דבזה מדויק לשון הכתוב 'ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה', דל"ך הוא דהיפך הקללות לברכה, ולא להציל את בלעם ושוכרו.

מעתה מבואר היטב למה נכתב דבר זה כאן, דזהו המושך למעם האיסור, דבא לבאר בזה דכיון דבלעם באמת נחשב למקלל, ורק שהקללה עצמה נתהפכה לברכה, על כן שפיר ראויים עמו ומואב ליענש על שכירותו.

וישא מושלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב וכו'. (כ"ג, ז').

צריך ביאור מה רצה בלעם לומר בהקדמה זו שהגיע מארם לבקשתו של בלק, ומה ענין כל ההקדמה הזאת.

ונראה לבאר בזה, דהנה בתרגום יונתן (פסוק ה') כתוב, ומבואר כן בחז"ל, דבלעם הוא לבן, והנה לבן כרת ברית עם יעקב אבינו, כמפורש בסוף פרשת ויצא, שהקימו מצבת אבן לגלעד, ואמר לבן עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה וגו', והרי כאן בא בלעם לעבור על הברית להרע לישראל.

וכבר כתבו הראשונים דלכן נענש שנלחצה רגלו אל הקיר, דהיה זה האבן שהעמיד לגלעד שנפרע ממנו, על מה שעבר על השבועה.

וואולי לזה כיון רש"י (פסוק כ"ד) שכתב, דסתם גדר של אבנים הוא, וצריך ביאור מה ר"ל בה שהיה זה גדר של אבנים. ואפשר לומר דאתא לאשמעין שהיה זה גדר של אבנים, שנעשה בו דין מגדר האבנים, שהעמיד לגל.

ולפי"ז יש לבאר דמה שהקדים בלעם, היה בתורת התנצלות והסבר איך הוא עובר על הברית, וע"ז אמר דאינו בא מחמת עצמו, אלא רק נענה לבקשתו של בלק, ואינו אלא שלוחו של בלק, וזהו שאמר, 'מן ארם ינחני בלק', והוא זה שבקשני 'לכה ארה לי יעקב', ולכן לא חשיב זאת שעובר על הברית.

ובזה יש לבאר לישנא דקרא שאמר לכה ארה לי, דרצה לומר בזה, שהוא עובר בלק, ולא בעבורו, והיינו כמו שנתבאר שזהו שבא בלעם לומר בזה.

אמנם האמת שבלעם לא קילל רק בשליחות בלק, ובשנאתו ורשעתו הוסיף לקלל יתר ממה שבלק ביקש, וכמו שכתב רש"י בפסוק י"א שבלק אמר ארה, ובלעם אמר קבה, ובלק אמר ואגרשנו מן הארץ, ובלעם אמר וגרשתיו, שבלעם היה שונאם יותר מבלק.

ויהפוך ה' את הקללה לברכה

בפרשת כי תצא (כ"ג, ד-ז') כתוב, לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו', ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור וגו' לקללך, ולא אבה ה' אלוך לשמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלוך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוך.

צריך ביאור מפני מה נזכר בתוך כדי נתינת הטעם להאיסור שהוא מפני ששכר את בלעם, כל הענין דלא אבה ה' אלוך לשמוע אל בלעם, ולכן היפך הקללה לברכה, והלא זהו ענין בפני עצמו, בתולדות מעשה בלעם, ומה זה שייד להאיסור שנאסרו עמו ומואב.

ונראה לבאר בזה, דהנה הרי הקללות נהפכו לברכות, וא"כ אחר שנהפכו לברכות, נמצא דבאמת לא קללה יש כאן, אלא ברכה יש כאן. ואמור"ר הגאון זצ"ל היה מביא ששמע מוא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל דאיתא בחז"ל שמה שישראל ניזונין בעוה"ז, הוא מברכותיו

אשר שכר עליך את בלעם

בפ' כי תצא (כ"ג, ד') לא יבא עמוני ומואבי וגו'. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וגו', ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור וגו' לקללך.

יש לדקדק בלשון הכתוב דפתח בלשון רבים, אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, וסיים בלשון יחיד וכתב, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור, וצ"ב מאי שנא דבטעם הראשון כתוב בלשון רבים, ובטעם של השכירות דבלעם, נקט לשון יחיד.

ונראה לומר בזה, דהנה לפי המבואר בדברי רש"י שבלק היה מנסיכי מדין, א"כ אינו מזרע מואב ואינו מואבי כלל, אלא מדייני, ומדייני מותר בקהל, וא"כ נמצא דבלק אינו בכלל האיסור דלא יבא עמוני ומואבי. וצ"ע דהרי בגמ' בסנהדרין דף ק"ה ע"ב מבואר דרות הייתה מזרעו של בלק, דאמרינן שם שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות, ואע"פ כן מבואר דרות

הותרה בקהל רק משום הדין דעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, הרי מבואר להדיא דגם בלק וזרעו, הם בכלל איסור של עמוני ומואבי, והרי הם אינם ממשפחות מואב אלא מנסיכי מדין.

ונראה דבהך קרא נתחדש איסור מחודש על בלק, שאע"פ שאינו מזרע מואב, מ"מ יהא בכלל האיסור של עמוני ומואבי, דלגבי איסור זה של לבא בקהל, יהא בכלל מואב, כיון שאיסור זה תלוי הוא במה ששכר את בלעם, ועל כן בלק שהיה עם מואב בשכירות בלעם, בכלל מואב הוא לגבי איסור זה, וזהו דין מחודש שיהא נכלל בכלל מואב לגבי איסור זה.

מעתה יש לומר דלכן שינה הכתוב וכתב 'אשר שכר' בלשון יחיד, דכונת הכתוב בזה הוא לבלק, דאע"פ שהוא אינו בכלל מואב, ולכן מצד הטעם דלא קדמו אתכם, אינו נאסר, דזהו איסור על האומה בכללה, והוא אינו בכלל האומה, וע"ז הוסיף הכתוב, דמ"מ יש עוד איסור מחמת שכירות בלעם, וזה שייך גם בבלק, ולכן נכלל הוא בכלל מואב לגבי איסור זה.

מתיקות התורה – א'

מתוך שיחת חיזוק בהיכל הישיבה הגדולה 'חיי משה' ירושלים

התורה יש בה מתיקות, כמו שכתוב בתהלים 'מתוקים מדבש ונופת צופים', כל הלכה, כל דין, כל תירוץ של תוס', יש בזה מתיקות, איזה מתיקות, אומר הפסוק מתיקות יותר מדבש, מה כוונת הכתוב שהוא מתוק יותר מדבש, וכי גודל המתיקות של התורה היא רק בשיעור שהיא יותר מדבש, ומה שייך בכלל להעריך מתיקות התורה לעומת דבש.

אלא הביאור הוא, כי דבש הוא הדבר הכי מתוק שיש כאן בעולם הזה, כך מבואר בנביא שופטים (פרק י"ד), ששמשון חד חידה ואמר 'מה מתוק מדבש', הרי מבואר שאין בעולם דבר יותר מתוק מדבש, ההשגה של בני אדם במתיקות נגמרת במתיקות הדבש, זוהי התפיסה של אדם במתיקות, ועל זה בא הפסוק ואומר, דברי תורה הם מתוקים יותר מדבש, יותר מהדבר הכי מתוק שאדם יכול להשיג ולתפוס, באמת, שמתיקות התורה היא לא רק יותר מדבש, היא מתיקות מסוג אחר לגמרי, זה לא שייך למתיקות של דבש בכלל, אבל כיון שהשגת האדם במתיקות מסתיימת ונגמרת במתיקות של דבש, לכן הפסוק מזכיר שהיא מתוקה יותר מדבש, אבל באמת שמתיקות התורה היא מתיקות לנפש מתיקות לנשמה, זה לא כמו דבש, שאדם אוכל דבש ומתוק לו, כיון שכלה הדבש, נגמרת גם המתיקות, כי זו מתיקות חיצונית, מתיקות לחיך ללשון, אבל מתיקות התורה מלבד שהיא מתיקות ללשון, כמבואר בדברי חז"ל (מדרש איכה, פתיחתא), דארבעים שנה קודם שגלו ישראל היו נוטעין תמרים בבבל, שמיני מתיקה מרגלת הלשון לתורה, הרי מבואר שהתורה יש בה מתיקות לחיך וללשון, אבל מלבד זאת יש בתורה גם מתיקות פנימית, היא מתיקות לנפש ולנשמה.

זאת ועוד, שמתיקות התורה, זה מתיקות לנצח, שהרי נשמה זה נצחיות, והתורה היא מתיקות לנשמה, לדבר שהוא נצחי, אז זו מתיקות נצחית, מתיקות שאינה עוברת לעולם.

אלו שזכו להיות מיושבי בית המדרש, יש להם על זה הודאה מיוחדת, 'מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות', עלינו לדעת שיושבי קרנות זה לא רק מי שיושב בקרן הרחוב ומכלה את זמנו, אלא כל מי שלא עוסק בתורה, אפילו שעוסק במקח וממכר ופרקמטיא ובנין, הם בכלל יושבי קרנות, כל מי שמתעסק בהבל הבלים, זה יושבי קרנות.

אנחנו זכינו להיות באהלה של תורה, וזהו התכלית, ואנחנו צריכים להדגיש זאת לעצמנו, שזהו הכל, ולא לחשוב שיש עולם שלם מסביב עם כל מיני עניינים, עלינו לדעת שאין זה נחשב לכלום, כי הכל הבל הבלים, אנחנו רואים את זה בעינינו שכל העולם הוא הבל הבלים, אבל הוא מקרא מפורש, ובדברי חז"ל הקדושים, שלמה המלך אומר בקהלת על כל ענייני העולם הזה שהם הבל הבלים, הבל זה אויר הרתיחה העולה מקדירה המתבשלת על האש, אם נמשש את ההבל, הרי לא נמצא שום דבר, אין בו שום ממשות, וזה אומר שלמה המלך, אין שום יתרון בכל מה שאנשי העולם עוסקים במלאכה בחרושת במקח וממכר בפרקמטיא, הכל הבל הבלים.

והכתוב חוזר על כך כי כל ענייני העולם הזה הם הבל, שבע פעמים, לומדים מזה חז"ל (במדרש קהלת רבה פ"א ג') שענייני העולם הם כל כך הבל, כמו ההבל שיוצא משבעה קדירות זו למעלה מזו שההבל של העליונה אין בו ממש, זה כלום שבכלום, זהו שיעור ההבל של העולם הזה.

הארה מוסרית

משיחותיו של המשגיח הגה"צ רבי משה אהרו ברוורמן שליט"א

מעניינו של בלעם שהתורה מגלה ומלמדת בפרשת בלק, מצינו בחז"ל כמה וכמה למודים. מן הלמודים העיקריים הוא מה שמצינו בחז"ל בגמ' (מכות י') 'אמר רבה בר רב הונא ואמר לה אמר רב הונא א"ר אלעזר, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. מן התורה דכתיב "לא תלך עמהם" וכתוב "קום לך אתם" (במדבר כ"ב, יב - לב). מן הנביאים דכתיב (ישעי' מ"ח י"ז) "אני ד' אלוהיך מלמדך להועיל, מדריךך בדרך תלך". מן הכתובים דכתיב (משלי ג, ל"ד) "אם ללצים יליץ ולענווים יתן חן".

מה שנאמר כאן בחז"ל שלא זו בלבד שיש בחירה לאדם לבחור בטוב ובהפכו אלא בכוח בחירתו להביא לידי סיוע מלעילא לדרכו שבחר בו גם אינו הדרך הרצויה. שהרי לבלעם בגלל שעמד על דעתי ולהמשיך לילך לבלק ולא שת לבו אף לעיכובים שעכבוהו על ידי אתונו, ואף שידע שלא יוכל לקלל את עם ישראל שנאמר "לא תלך עמהם לא תאור את העם" בכל זאת רצה לפחות ללכת למי שביקשו לבא אליו כדי לקללם. וכיוון שהוא רצה ללכת הרי מוליכין אותו "ויאמר מלאך ד' לך עם האנשים" ששמע כאילו הסכמה מן השמים להיכן שרצה לילך. וכאן הושוו הרוצה לילך לצד הטוב והרוצה לילך לצד הרע בשניהם "מוליכין אותו".

הבדל בין 'פותחין לו' ל'מסייעין לו'

הדברים צריכים ביאור איך יש שוויון ודמיון לבחור ברע ובטוב, ומצינו בחז"ל הרחב דבר, עד כמה משפיע בבחירתו וברצונו לילך על הנהגת שמים, ושם נתפרש הפרש בין בוחר בצד הטוב לבוחר בצד הרע. כי הרי מדה טובה מרובה היא והוא מה שדרשו על המקרא הכתובים שהוזכר כאן, והוא ביומא לח: "אמר ריש לקיש מאי דכתיב "אם ללצים הוא יליץ ולענווים יתן חן" - בא לטמא פותחין לו (פרש"י, לא ימנעוהו ולא יעזרוהו). בא ליטור מסייעין אותו, פירש"י, "אם לענווים הוא בא להתחבר, יתן לו חן".

והמשילו שם, תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון בא הלוקח למדוד נפט, אומר לו מדוד אתה לעצמך. בא למדוד אפרסמון אומר לו "המתן עד שאמדוד עמך כשנתבסם אני ואתה".

יש להתבונן במשל נפלא זה, "מוכר נפט ואפרסמון", אותו מוכר, מוכר גם את הנפט שנושא עמו ריח רע, וגם את האפרסמון, בעל הריח הטוב והמשובח. והדבר תלוי בלוקח בבחירתו, מה יבחר נפט או אפרסמון ואם בוחר נפט מוכרין לו אותו עם ריחו הרע. אמנם אומרים לו יש לך רשות ליטול את הנפט - "פותחין לו" אלא שתהא אתה "מודד לעצמך" ללא שיתוף המוכר. אבל אם בוחר אפרסמון הרי "עד שאמדוד עמך" המוכר משתתף עמו בנטילת האפרסמון - "מסייעין אותו". והוסיפו במאמרם ז"ל טעם על כך שהמוכר משתתף עמו בנטילה של אפרסמון, ב"מסייעין אותו" יש לא רק פעולה והשפעה אל הנוטל והמקבל למי שבא ליטור, אלא כביכול גם כלפיו יש עניין של "נתבסם אני ואתה".

למה נמשלו המצוות ל'אפרסמון'

ביאור מה בעניין מופלא זה של 'אפרסמון' שבמשם את העושה מצוות, הנה חז"ל קבעו מאמרם ז"ל על מי שבא ליטור והמכוון הוא שבא לקיים מצוות, אמנם הוסבר כאן שאין המצוות פעולות ומעשים בפני עצמם בלבד, אלא "אשר קדשנו במצוותיו" המצוות משרישים קדושה בלב האדם העושה אותם, משרישים שייכות והשגה בקדושה בלבבו של האדם. המצווה מפנה מקום בלב האדם לשייכותו של הקדוש ברוך הוא, מה שקודם המצוות לא היה בלבבו, שקודם היה תפוס דבוק ונמשך אחרי ענייני העולם הזה וענייני גופו, וכך הוא לשון המשנה באבות (פ"ד - ב) "ששכר מצווה מצווה" וזה לשון רבינו יונה: "כי בעשות אדם מצווה קטנה פעם אחת, מתקרב אל השם יתברך, ונקלה בעיניו מצווה אחרת שיש בה טורח נגד הראשונה, כי הבורא יתברך לא נתן ביד האדם הרע והטוב רק הבחירה לבד כמו שנאמר "ובחרת בחיים". ואחר שברור לו הדרך האחת אם בטובה הולך ד' עמו, כי יעשה מצווה אחרת מסייעת אותו לעשות אחרת, כי בפני עצמו אין לו יכולת גם להיטיב וגו'".

אם כן בכל קיום מצווה הוא בא לרכוש לעצמו אפרסמון, בא למדוד לעצמו אפרסמון, והכלי שבו נוטלים את האפרסמון היא המצווה, בה נוטלים קדושה בנפשו ובלבבו של האדם, ומעלה יש באפרסמון שמפיץ ריח טוב ועוד נשאר אחר עשיית המעשה, מתפשט ומשפיע חוץ ממנו.

מהו 'נתבסם אני ואתה'?

אבל צריכים אנו לשים לב לנקודה נוספת במשל, רוצה המוכר כביכול גם ליטול מאתה מעלה "כדי שנתבסם אני ואתה" והיינו משום שבעולם הזה המצב הוא שהכול תפוס בענייני החומר וכביכול שמו יתברך שכות נדחה נחשב כגר בארץ, היפך "יודעי שמך" הרי בקיום המצווה נתפרסם וניכר שמו יתברך וזהו כביכול "נתבסם אני ואתה" כוח של ריח שהולך ומתפשט ומתפרסם היינו שניכר ונודע שמו יתברך.

וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ואגדלה שמך" שנאמר למשה רבנו עליו השלום (ב"ר ל"ט, ב) "לריח שמניך טובים שמן תורק שמך" אמר רבי ברכיהו למה היה אברהם אבינו דומה לצלוחית של אפופילון מוקפת צמיד פתיל ומונחת בזווית, ולא היה ריחה נודף כיוון שהייתה מיטלטלת היה ריחה נודף. כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו 'טלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם' וכן הוא בשיר השירים (א-ג ג') "אף כן אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם, אברהם הרבה מעשים טובים יש לך, הרבה מצוות יש לך, טלטל עצמך בעולם ושמך מתגדל בעולמו".

אמנם "בא למדוד נפט נאמר לו "מדוד אתה בעצמך" המוכר מסלק את עצמו ורק "פותחין לו" מאפשרים ללוקח ליטול את הנפט וריח הנפט נדבק בו בלבד, השכינה והקדושה שאצל האדם נדחקה לקרן זוית ומסתלקת ממנו. שאין הוא והריח יכולים לדור כאחד. וזה לשון רבינו יונה: "אם בחר את המוות ואת הרע ועשה עבירה אחת, הבורא ברוך הוא מתרחק ממנו ומוסר עצמו ביד טבעו הרע". ואמרו ז"ל על הפסוק (תהילים ה, ה) "כי לא קל חפץ רשע אתה לא יגורך רע" – "לא יגור במגורך רע" (שבת קמ"ט:).

בחירה שהיא מוכרחת האמת

אמנם כלול כאן בדברי חז"ל ידיעה מופלאה במעלת כוח הבחירה של האדם, עד היכן הדברים מגיעים, כי באמת בעניין הבחירה יש מקום לעורר שאלה שיכולה להתעורר בלבבות עובדי ד' המשכילים על דבר אמת. והוא שהרי מעלת הבחירה שניתנה לאדם היא בחירה מוחלטת בתכלית, שהאדם בעצמו ברצונו ובהכרעתו בלבד עושה הפעולה והמעשה, ואחריותו היא מוחלטת על תוצאות ותולדות מעשיו כי היא כולה שלו. והנה גם אם זוכה האדם ובוחר בטוב ועושה רצון בוראו מתוך הכרה שלמה ושמחת לבב. הרי יש מקום שיתעורר בלבבו של העושה הרגש מתלווה למעשיו שהרי בידו הייתה הבחירה והאפשרות המלאה אם לעשות רצון קונו יתברך או חס ושלום להימנע מלעשות, הרי שייתכן ויתעורר אצל הרגש שהוא הוא הפועל ועושה עבורו יתברך

פרשת בלק תשע"ט

שמו, וכאילו כביכול כנותן לו מתנה שהיה ביכולתו ובאפשרותו שלא לעשות, וזו בוודאי מחשבה פסולה ופגומה, אך בעיקרו של דבר הרי זה אמת שהייתה אפשרות שבאותו זמן ממש תעשה במציאות פעולה ומעשה היפך רצונו יתברך והוא בבחירתו מנע זאת. (דוגמה לדבר, כשמונע מאחר לעשות פעולה היפך רצונו יתברך, שאותו אחר עמד לעשות ולפעול).

אמנם האמת לאמיתה היא לא כך, והוא משום שבעומק כוח הבחירה של האדם מונח כוח רוחני עצום ורב והוא שבהכריע האדם לצד הטוב לצד עשיית רצונו יתברך שמו, הרי מלבד ההחלטה של עשיית "מעשה" טוב. יש בזה גם כוח של החלטה והשגה שכך הוא הטוב האמתי, שכך הוא האמת. ושחייב בעשיית הטוב משום שזה האמת והטוב בעצמו, ושזהו קיום מציאותו הוא שבכך הוא מתדבק בבוראו במקור חיותו וקיומו, והכרה זו נוטלת ממנו את ההרגשה שהוא הוא שפועל ועושה כביכול עמו יתברך שמו. ולשון המשנה באבות (פ"ג ח) "תן לו משלו שאתה ושלך שלו" וכן אמר דוד המלך עליו השלום "כי הכול שלו ומידך נתנו לך".

והיינו לא זו בלבד שבעשיית המצווה לשמה יכול להינצל מלבא לידי הרגשה המתלווה הנ"ל, אלא אדרבה מכוח עשיית המעשה מצווה שתוכנה שיש בורא ומצווה הרי זה מביאנו לדי מעלה פנימית של הכרת מציאותו יתברך שהכול בטל וכאין כלפיו יתברך שהוא הממציא ומחיה אותו ומקיימו. ובכל אשר מעמיק כוח הבחירה וההכרעה לעשות רצונו יתברך, יותר מתעורר ומתחדש בו ההכרה הנטועה בנשמתו ובנפשו ש"נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראת, אתה יצרת, ואתה נפחת בי ואתה משמרה בקרבי" ואז יותר ויותר מתבטלת אצלו האפשרות להרגשה שהוא פעל ועשה כביכול בשבילו יתברך שמו, אלא נקבע אצלו שהוא בחר בקיום עצמו בכך שדבוק בו יתברך שמו, המקיים הכול.

וזהו משל ה'אפרסמון' שאמנם הלוקח לקח את האפרסמון בבחירה, אבל ריחה הטוב גורם לבחירה זו להיות מוכרחת, וממילא השפעתה על כל הסובב ועל כל הבריאה עד 'שנתבסם אני ואתה' שהוא מקבל את ההשפעה הרוחנית החוזרת עליו על ידי ש'מסייעין לו מלמעלה'. אתה בוחר במעשה הטוב ומקבל השגה והכרה עליונה וזה אינו מצד כוח האדם עצמו אלא מצד סיוע מלמעלה.

וכמו שנתבאר שהתווסף מה שלא היה קודם, קודם היה חסר בגילוי מציאותו יתברך ובעשיית המצווה נתעצם והתהווה גילוי מציאותו ואמתותו בלב האדם וממנו אל כל הבריאה כולה.

"ממעין החיים"

מאמרי מוסר מהמשגיח הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א

כח הציבור בהצמחת ה"יחיד"

האם מהאוויר!! מישהו הדביק אותם!! אלא זהו ודאי שמי שהצמיח את אותם 'עלים לחים' הוא ההדס היבש הזה, ולכך "חל שם הדר על כל ההדס", כי הדס שמצליח להצמיח עלים לחים, אות וסימן הוא לכך שעדיין בטבעו הוא "הדר", כי בלא שהיה לו בטבעו "הדר" הוא לא יכול היה להצמיח עלים לחים, וכן הוא הביאור בתשובה לטענת ה'פתחון פה של אומות העולם', כי אומנם רוצים הם נביא כ'משה רבינו', אך האמת היא: כי מ'אומות העולם' - יותר מ'בלעם' לא יכול לצאת, אי אפשר להצמיח ולהוציא מהם יותר מ'בלעם', זהו המקסימום של הגויים, כי זה לא בטבע ולא בכוח שלהם, כי "משה רבינו" - יוצא וצומח רק מתוך "עם ישראל", כי אדם גדול יוצא מתוך כלל, מתוך ציבור, ולפי טבעו וכוחו של אותו ציבור ואותו כלל, כך יוצא ה"משה רבינו" שלו, וזהו יסוד יסודי מאוד, כי גם בישיבה שיש בה כבר את אותם יחידים שהישיבה מתפארת בהם, איך הם הגיעו? מהיכן הם צמחו?! - הם צמחו מכלל הישיבה, מהישיבה כולה, ולכל אחד ואחד מהישיבה יש לו חלק בבחור המעולה הזה, בבן עליה המיוחד הזה. ועלינו לדעת זאת, כדי שכל מעשה שאנחנו עושים, כל שמירה, וכל חיזוק, נדע שוב - שאין זה נוגע רק לעצמנו, אלא זה משפיע השפעה ישירה על אותו בחור המיוחד הזה שעתיד להיות מגדולי ישראל, וכל אחד ואחד יש לו חלק בזה - לצד הטוב, או ח"ו לצד הרע.

הרב דסלר זצ"ל אמר פעם ש"ישיבה - אין פירושה: כמות של בחורים שהצטרפו במקרה כמו 'שק תפוז'א', אלא כל אחד ואחד שמגיע לישיבה הוא יוצר את ה'פסיפס' של הישיבה - את המצב והתמונה הכללית של הישיבה, 'פסיפס' אחד - שכל אחד ואחד תורם להשלמת הדבר, כי 'חלקו של היחיד נמצא בכל חלק של המבנה השלם', והן הן הדברים שאמרנו.

כן ראינו בסוף הפרשה שכתוב: "וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה וכו'", ובפשוטו ההבנה היא, שפנחס ראה את מה שאחרים לא ראו ולכך קם ועשה מעשה קנאות, ובוה

במדרש רבה [במדבר פי"ד כ'] מובא עה"פ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" - ש"בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות העולם לומר: אילו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה, ואיזה נביא היה להם כמשה, זה בלעם בן בעור".

ולכאורה יש לתמוה תמיהה גדולה, כי הרי הטענה שיכלו לטעון אומות העולם היא: שאם היה להם 'משה רבינו' היו עובדים את ה', ולשם כך הביאו להם את בלעם שיש לו כח של נביא ה' - כדי שלא יהיה להם פתחון פה, אך עדיין מהי התשובה לכך שהם לא קיבלו את 'משה רבינו', והרי טענתם בפשטות היא נכונה, כי בסופו של דבר הם קיבלו "בלעם הרשע", ולא קיבלו "משה רבינו"?

הגמ' בסוכה (לג.) אומרת ש"הדס היבש פסול", "אך אם יבשו רוב עליו, ונשארו בו שלושה בדי עלין לחין כשר", ובאמת נפסק בשו"ע (סימן תרמ"ו) שאם נשאר בכל אחד ואחד מראשי שלושת ההדסים, ענף אחד שיש בו ג' עלים לחים, אז הדין הוא שכשר, ומוסיף שם המשנ"ב טעם בדבר: "דעל ידי הג' עלין לחין שבראש הבד, חל שם הדר על כל ההדס", ויש להעיר כאן, כי לפסוק ולהגיד כאן שההדס "כשר", זה מובן, אבל להגיד ש"חל שם הדר"!! מה ההבנה בזה, והרי המציאות היא שרוב העלים התיבשו, ואיך אפשר לתת כאן שם "הדר" בכלל?

ונראה לבאר את כל התמיהות הללו, על פי מה שהתבטא פעם הסבא מסלבודקא: "יש לי ישיבה עם מאות בחורים אבל את כל הישיבה אני מחזיק בשביל בחור אחד, 'אהרון סיסלאויצ'ר' - ר' אהרון קוטלר", ובהבנת עומק דבריו: האם היתה כוונתו של הסבא מסלבודקא שבעצם כל הבחורים יכולים ללכת והוא ישאר לבד עם ר' אהרון קוטלר!! ודאי שלא!! אלא מתוך ישיבה כמו סלבודקא שיש בה מאות בחורים - יוצא בחור אחד כמו ר' אהרון קוטלר, כי כל אחד ואחד מהישיבה יש לו חלק בהצמחת אותו ענף - בגדילתו של ר' אהרון קוטלר. וזהו הביאור בהדס היבש - שאמנם יש רק ג' עלים לחים בראש ההדס, אבל מאיפה הגיעו אותם עלים לחים,

יצליח לראות ולתפוס איזו נקודה שולית ואפסית - שממש תתפס הקללה בעם ישראל כולו, כי רק על השוליים והקצוות יכול להתפס קללה, אבל במבט כללי אין הקללה יכולה לתפוס ולהזיק.

שמעתי ממו"ר הגר"מ גיפטער שביאר בשם גאוני טעלו, על מה שאמרו חז"ל (גיטין נז.) "כל הלועג על דברי חכמים – נידון בצואה רותחת", שמהי המידה כנגד מידה ש"כל הלועג על דברי חכמים" נידון דוקא ב"צואה רותחת!! וביארו: כי ת"ח בשלמותו הכללית לא שייך ללעוג ולמצוא בו פגם, אך רק מי שהולך ומחפש דוקא ללעוג ולהתלוצץ על ת"ח, אז הוא פשוט יתרכז ויסתכל ב"קצהו" – בשוליים ובפסולת, ולכך: האדם שמתרכז כל כולו ב"קצהו" – בפסולת של השני, אז הוא בעצמו פסולת!!! ולפיכך ראוי הוא שיהיה נידון "בצואה רותחת", כי האדם המרוכז כל כולו בפסולת של השני, דבר ברור הוא כי כל מהותו היא פסולת, ולכך מידה כנגד מידה: "נידון בצואה רותחת".

אך ההסתכלות האמיתית והנכונה הצריכה להיות היא: הסתכלות על עם ישראל ועל האדם כ"כלל" וכציבור, ואז רואים את הנקודות העיקריות והטובות, את ה"מה טובו אהליך יעקב", ועלינו להשתדל בנקודות הללו שלא להסתכל על השוליים והפרטי פרטים. אך יחד עם זאת, מוטל על כל בחור וכל אדם לדעת את חובתו בתוך הישיבה, את חובתו בחייו, שיש לו חלק בהצמחת חברו, שהאדם לא צומח לבד, הוא צומח ממשפחה וסביבה מסוימת ומושפע מהם לטובה ולרעה, ועלינו לדעת ולהבין את האחריות הגדולה הרובצת על כל אחד ואחד מאיתנו, שכמו שהעלים הלחים באים מכל ההדס ממילא חל "שם הדר על כל ההדס", כך ה"עשירי קודש" בא מתוך תשעה חולין, כי היחיד בא מכח הרבים, ואם הציבור ידע את מעלתו, אם אנחנו נדע את החובה המוטלת עלינו להצמיח את המיוחדים והגדולים שלנו, אז נדע ש"חל שם הדר על כל ההדס", ואז נזכה ל"עשירי קודש".

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

העלון לחודש אב
יצא בעז"ה בשבוע פרשת דברים

הוא הבדיל את עצמו והגיע לדרגה שאחרים לא הגיעו, וממילא פירוש הפסוק הוא: "ויקם מתוך העדה" – שפנחס 'הקים' והבדיל את עצמו מעליהם. אך חשבנו להוסיף ולבאר פשט נוסף, וזאת ע"פ רעיון הדברים שהבאנו, שמה שכתוב בפסוק על פנחס ש"ויקם מתוך העדה", הכוונה היא: שכל הגדלות וכח הקנאות של פנחס הגיע "מתוך העדה", כי רק קדושת כלל ישראל ומעלתו יכלה להצמיח אדם עם כח וגדלות שכוז לקנאות לדבר ה', כי אדם גדול יוצא מתוך הכלל, מתוך ציבור, ולפי טבעו וכוחו של אותו ציבור ואותו כלל, כך יוצא ה"יחיד" של אותו ציבור, וזוהי הדגשת התורה על פנחס, שה"ויקם" שלו היה – "מתוך העדה".

ויש להביא על פי אותה הדרך, את מה שהסביר ה"מגיד מישרים" מוילנא הגר"ר מנחם קרקובסקי בעמח"ס "עבודת המלך" לאבי ז"ל, שכתוב במשנה בר"ה ש"כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון", ולפי אחד מהביאורים בגמ' "בני מרון" זה "בני אימרנא" – שכשרוצים לעשר את הבהמות, מעבירים אותם דרך דלת קטנה שרק כבשה אחת יכולה לעבור בכל פעם, וסופרים בכל פעם עשרה כבשים ובכל עשירי מסמנים פס אדום על גבו וכו' – שהרעיון העמוק ב"בני מרון" הוא, על פי אותה דרך שביארנו, שאומנם ה'עשירי קודש', אבל איך הוא הגיע למצב שהוא 'עשירי קודש'? האם הוא באמת יכול להגיע מיד למצב של 'עשירי קודש'? אלא באמת רואים אנו: כי כל מעלת ה'עשירי קודש' מגיעה ע"י שאר הכבשים, ע"י התשעה שגרמו לו להיות ה'עשירי', כי אם אין תשעה אז אין עשירי, כי כך באמת הוא בכל דבר של קדושה, שהגדלות והקדושה של האדם מושפעת ומתעלה לפי מעלת הציבור אשר הוא נמצא בתוכו, וכך היה אצל אומות העולם, שכל מה שיכלו להצמיח היה לא יותר מאשר "בלעם", כי אין להם 'כלל', אין להם את אותם הכוחות והסגולות של "ציבור", של "עם ישראלי", ולכך זהו ה"משה רבנו" המקסימלי שיכלו לקבל, ובזה נסתתמו טענותיהם.

ובאמת עלינו לדעת כי כפי ש'כללות ישראל' מניבה גדולים ויחידים עם גדלות ומיוחדות, כך גם עם ישראל כציבור וככלל – מופקע הוא מקללה ומעין הרע, כי הכח של כלל ושל ציבור כ"כ גדול, לא רק בהצמחת ה"יחיד", אלא גם בשמירה ומופקעות מפני כל היוזק, בפני כל עין הרע או קללה, ולכך זהו מה שאמר בלק לבלעם "לך נא איתי אל מקום אחר אשר תראנו משם, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה", כי גם בלק ידע זאת היטב: 'כי כלל ישראל בכל שלמותו ותפארתו – משולל הוא מכל קללה', ולכך חיפש בלק דוקא מקום שבו בלעם יראה רק את "אפס קצהו" של העם, כי אולי רק שם

נתרם לכבוד שמחת נישואי נכדו של מרן המשיג"ח שליט"א

החתן רפאל צבי זואלקין עב"ג שיחי

לקבלת העלון במייל - בעברית, אנגלית, ובספרדית, וכן לחלוקה באזורכם

ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com

פנינים משולחן רבנו הגאון רבי אברהם גנחובסקי

זצלה"ה

לע"נ הרבנית
הצדקנית מרת
אסתר הרטה ע"ה
בת הרי"ר רפאל
יונה זצ"ל

פרשת בלק תשע"ט

דיוצא, דמברך השתא על נטילה ראשנה ומצרפה לסדר ברכות השחר.
[תו יש לעיין, אם לא בירך עד שהתפלל, אם שייך לברך אחר התפילה, או לשמוע
מחבירו, דברכות השחר הא מצי עביד לאחר התפילה, והנידון בברכת על נטילת
ידיים. ויש לומר דהשתא כבר אזדא מצוותו. אך אם נימא דהברכה מפאת בריה
חדשה אם כן יכול לברך גם לאחר התפילה, ואם כן יש לומר דראוי שישמע מאחר].

לצאת מהנוטל ידיו לסעודה

מעשה יש לעיין בנידון הנ"ל, דהנה לדעת החי אדם (הנ"ל) מהו
בנטל ידיו בבוקר, ובירך על הנטילה ראשונה, ואחר כך התפנה,
ועכשיו נוטל ידיו שנית, דמספק אינו יכול לברך שנית על נטילת
ידיים, דהרי לשיטת הרשב"א (הנ"ל) כבר יצא ידי חובת נטילת ידיים,
האם יוכל לצאת הברכה מחבירו שנוטל עכשיו ידיים לסעודה. [וכמו
כן יש לעיין גם לדעת הרשב"א כאשר מסופק אם בירך].

והנה בפשוטו שפיר יצא, אך מקום העיון האם דמי לנידון דעירוב
ובדלקמן.

א. ברכת אחת לב' עירובין

הנה נחלקו רבנן בתראי אם מניח עירוב תבשילין ועירוב חצירות
בזמן אחד, האם סגי בברכה אחת על שתיהם, דהיינו שיברך על מצות
עירובין.

דעת מהר"ם די בוטין (סי' ל"ח), מובא בגליון הגרע"א סי' שס"ו סעי' י"ד,
ובמשנה ברורה שם סי' ע"ט) וסייעתו, דסגי בברכה אחת על שתיהן, ודעת
החולקים דלא סגי.

ב. הוכחת הבנין עולם

הנה הביא בבנין עולם (סי' כ"ט) ראייה מפסח וזבח דלא סגי בברכה
אחת, דהנה מבואר בגמרא פסחים (קכ"א א') שלר' עקיבא אם בירך
ברכת הפסח לא פטר את של זבח וכן אם בירך על הזבח לא פטר את
הפסח, וטעמא מכיון דכל אחד אינו בכלל חבירו, מכיון שזורקים
שנתנם בשפיכה ושנפכים שנתנם בזריקה לא יצא, לכך אין אחת
פוטרת חבירתה בברכתה, מעתה גם כאן בעירובין כל אחד מובדל
מחבירו, דעירוב חצירות לא צריך פת ותבשיל ביחד רק פת לבד
משא"כ עירוב תבשילין, וכן להיפוך עירוב תבשילין די בכזית בין לאחד
בין למאה משא"כ עירוב חצירות צריך ב' סעודות.

עוד כתב בבנין עולם, דפשיטא שאשה שרוצה לטבול את עצמה,
וטובלת באותו פעם כלי מתכות שצריך טבילה, ודאי דלא סגי לה
בברכה אחת על הטבילה לפטור גם על טבילת כלים, דזה לא שמענו
מעולם, ואם כן כתב דהוא הדין לענין עירוב חצירות ועירוב תבשילין.
[ועיין במנחת שלמה (ח"ב סי' ט') דדן נמי בנידונים אלו].

ג. נטילה הוה ענין אחד

השתא אם בעירוב לא מהני ברכת אחת, אם כן יש לומר דהכי נמי
הברכה על נטילת ידיים לסעודה לא מהני לנטילת ידיים לתפילה.

אך יש לחלק דהכא ודאי מהני, דנטילת ידיים עדיפא דהוה חדא.
[א"ה. היינו דנטילת ידיים של שחרית ולסעודה הוה אותו מעשה נטילת ידיים,
משא"כ לענין עירובין, דעירוב תבשילין ועירוב חצירות הוה כל אחד ענין אחר].

ד. ערבות

תו יש לדון דבנידון דידן בלאו הכי מהני, דהנוטל ידיו לסעודה יכול

הן עם כלביא יקום

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא וגו' (כ"ג כ"ד)

פירש רש"י, כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא
וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח
תפילין.

ובמדרש (במדבר רבה פרשה כ') הן עם כלביא יקום, אין אומה בעולם
כיצא בהם, הרי הן ישנים מן התורה ומן המצות, ועומדין משנתן
כאריות וחוטפין קריאת שמע וממליכין להקב"ה ונעשין כאריות
ומפליגין לדרך ארץ למשא ומתן, אם נתקל אחד מהם בכולם או אם
מחבלין באין ליגע באחד מהן, ממליך להקב"ה.

ונביא כמה נידונים בהברכות שמברכים כשעומדים מהשינה:

נטילת ידיים של שחרית

הנה יש לעיין אם נטל ידיו בבוקר ובירך על נטילת ידיים, ואחר כך
התפנה, ועכשיו נוטל ידיו שנית, ומספק אינו יכול לברך שנית על
נטילת ידיים, האם יוכל לצאת מחבירו שנוטל עכשיו ידיים לסעודה.
והנה ראשית כל יש לדון בעיקר הטעם שחכמים תיקנו נטילת ידיים
של שחרית:

א. תרי טעמים דנטילת ידיים

הנה יש להקדים, דבנטילת ידיים שחרית איכא תרי טעמי, דעת
הרשב"א (תשובות ח"א סי' קצ"א) דהטעם הוא משום בריה חדשה, לפי
שבשחר אחר השינה אנו נעשים כבריה חדשה, דכתיב "חדשים
לבקרים רבה אמונתך", צריכין אנו להודות לו יתברך שבראנו לכבודו
לשרתו ולברך שמו, ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו
מברכין בכל בוקר, לכן גם דבר זה תקנו בשחר להתקדש בקדושתו
וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו.
ודעת הרא"ש (ברכות פ"ט סי' כ"ג) דהטעם הוא משום תפילה, לפי
שידים של אדם עסקניות הן ואי אפשר שלא יגע בבשר המטונף בלילה,
לזה תקנו חז"ל ברכה על הנטילה לקריאת שמע ותפילה.

ב. קיימא לן כתרי השיטות

הנה קיימא לן כתרי הטעמים לחומרא. ונפקא מינה בין הטעמים,
דלהרא"ש דמשום תפילה, חייב ליטול ידיו גם לפני מנחה ומעריב, [וכך
קיימא לן בשולחן ערוך סי' רל"ג סעי' ב'].

ולהרשב"א דמשום בריה חדשה, חייב ליטול ידיו אפילו בשמך ידיו.
[דהנה קיימא לן (שולחן ערוך סי' ד' סעי' י"ג) שאם היה נעור כל הלילה, יטול ידיו בלא
ברכה, דאע"פ דטעמא דבריה חדשה שייך הכא, [נע"פ משום לא פלוג], אבל טעמא
דשמא נגע במקום מטונף בשעת השינה, לא שייך בעמור וידוע שלא נגע. ואם כן
יטול ידיו לחשוש לשיטת הרשב"א, אבל לא יברך לחשוש לשיטת הרא"ש].

ג. נטל ידיו ומתפנה ונטל ידיו שנית

הנה בביאור הלכה (סי' ד' סעי' א' ד"ה ואפילו) איתני דברי האחרונים
לענין מי שקם בבוקר וידוע שלפני התפילה יתפנה, האם יכול לברך
מיד כשקם בבוקר.

והביא בשם החי אדם (וכלל ז' סעי' ו') דלא יברך מיד בבוקר, דהרי
להרא"ש אינו יכול לברך אם מתפנה אחר כך, אלא יסמך הברכה
והנטילה לתפילה, ואז יצא לכולי עלמא, דגם להרשב"א יש לומר

מטבע ברכה אחרת

הנה כתב ברמ"א (סי' נ"ב סעי' א') שאם לא אמר ברכות השחר לפני התפילה, יאמר לאחר התפילה.

וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק ט') דיש אומרים דלאחר שאמר בשמונה עשרה ברכת מחיה המתים, לא יאמר ברכת אלוקי נשמה, שכבר יצא בברכת מחיה מתים. רק במכוין להדיא במחיה המתים שלא לפטור אלוקי נשמה מהני.

חזינן מהכא דמהני לצאת ידי אלוקי נשמה, אע"פ שאומר מטבע ברכה אחרת. ויש לדון כך בכמה ברכות:

א. רופא חולי עמו ישראל

הנה בברכת רפאנו בשמונה עשרה, אם במקום "רופא חולי עמו ישראל", סיים "רופא כל בשר ומפליא לעשות", לענין שפיר דמי דבכלל מאתים של "כל בשר", מנה של "רופא חולי עמו ישראל".

אמנם שמעתי מאחד מגדולי המורים דכיון דהוה ברכה אחרת (היינו דברכת אשר יצר) מגרע גרע.

אך לענין סברא זו צריכה ראייה גדולה, והוכיחו דלית לן בה מדינת הנ"ל דאלוקי נשמה, דחזינן דיכול לצאת ידי ברכת אלוקי נשמה על ידי מחיה המתים אע"פ שמחיה המתים הוא ברכה אחרת.

ב. שהכל נהיה בדברך, גאל ישראל

לפי זה יש לומר נמי דמהני בטעה ובמקום לברך שהכל ברא לכבודו, אמר שהכל נהיה בדברך.

וכמו כן יש לעיין כשבמקום גאל ישראל של ברכות קריאת שמע, אמר גואל ישראל כמו בשמונה עשרה, וכן כשבשמונה עשרה אמר גאל ישראל כמו של ברכת קריאת שמע.

ג. על הארץ ועל המזון

הנה שמעתי עובדא שאחד טעה בברכת המזון ובברכה ראשונה במקום "הזן את הכל", סיים "על הארץ ועל המזון", וקאמר הגאון דובב מישרים דשפיר דמי. [והגאון דובב מישרים קאמר לשואל שהיה באמצע ברכת המזון, טוב ששאלתני, כי אחרים היו אומרים דלאו שפיר דמי]. [וכן אייתנין בספר "זכרון מרדכי" דבבירך על פת, על הארץ ואל המחיה, יצא ידי חובת ברכת הזן וימשיך מנוחה לך, אע"פ שעל הארץ ועל המחיה הוא סיום של ברכה אחרת].

ולפי זה שמענין דאע"ג דהוה סיום ברכה אחרת, מכל מקום שפיר דמי. ולכאוי כיון דבגוונא דהרמב"ן לית לן בה, כיון דבתחילה אמר כהוגן, אמאי הכא לא יועיל, ואף אם נימא בגוונא דהרמב"ן יהא פסול הכא עדיף שהרי קאמר את כל הברכה כדינה.

להפסיק בברכה לפני השם

הנה יש לעיין במי שהתחיל בברוך שאמר וזכר שלא אמר ברכות השחר, האם רשאי להפסיק לפני שאמר שם השם.

ושמעתי מורים דלית לן בה, בכל ברכה שאמר ברוך אתה אכתי יכול להפסיק, וכל שכן בברוך שאמר.

ונפקא מינה אם שרי להפסיק באמצע ברכה קצרה לפני תיבת ד' וכך לבטל את ברכה, כגון כששומע אמן וכיוצא בו.

אמנם הא חזינן (עיי' דברי חמודות פ"א דברכות אות נ"ג) דלאחר ד' שפתי תפתח דשמונה עשרה לא יפסיק, אם כן חזינן לכאורה דלא כן. ועיין.

להוציא לחבירו חובת נטילת ידים דשחרית מחמת ערבות, דהרי בנטילת ידים לתפילה יש לומר דמהני מחמת ערבות משום דהוה ברכת המצוות, ולא דמי לנטילת ידים לסעודה דלא מהני ערבות דאמרינן דלא ליכול ולא ליברך. מעתה כיון דאיכא ערבות, אם כן לא הוה כמברך על ב' מצוות ביחד, אלא מברך לעצמו וגם יש ענין אחר שמברך להשני מחמת ערבות.

אך לפי זה הקשו דאם כן להחולקים על מהר"ם די בוטין, מכל מקום בעירוב יהני מצד ערבות כלפי עצמו, לדעת ה"י (א"י). יו"ד סי' א' ס"ק י"ז דבכל ברכת המצוות יש ערבות אף במצוה שהיא רשות כגון עירובין.

אך לפי זה יקשה על ה"י מדינת דפסח וזבח דלא מהני ברכת אחת של שניהם. תו תיקשי לכולי עלמא נולא רק לה"י דהא בפסח לכולי עלמא מהני ערבות כיון דחייב לאכול הפסח. ואם כן באמת צריך עיון.

ה. מחמת ערבות איכא ב' ברכות

העירו דלא יהני ערבות רק כשיש חיוב ברכה אחת, אבל כשיש תרתי חיובים של ברכות, מי יהני ערבות לפוטרו משניהם, הא בעינן תרי ברכות.

אלא שיש לדון דהתינח כשאין ערבות, ורק מפאת דמברך בפועל, בזה אמרינן דהוה תרתי מצוות, אבל כאשר יש ערבות, איתא קמן ב' ברכות בפעם אחת. והעירו דאין זה סברא.

שומע ומדבר באותה שעה

עובדא הוה באחד שרצה לצאת מהשני ברכת אלוקי נשמה, והמשמיע אמר אשר יצר, והשומע ענה אמן, והמשמיע לא המתין עד שיענה אמן אלא התחיל מיד לומר אלוקי נשמה, האם השומע יצא.

א. מדבר באמצע הברכה

הנה בפשוטו שפיר דמי. אך חזינן במשנה ברורה (סי' קס"ז בשער הציון אות מ"ג) דלא מהני, דהרי כתב דמי שמברך המוציא, ובאותה שעה שומע מחבירו ברכת על נטילת ידים ורוצה לצאת ממנו, לאו שפיר דמי, דהוה כמדבר באמצע הברכה, ואפילו אם יאמר שכוונתי אז בלבי לברכת המברך גם כן לא יצא, כיון דמה שיוצא בשמיעה הוא רק מפני דשומע כעונה, וזה שייך דוקא כששותק, אבל אם אז דיבר, לא עדיף מהמברך בעצמו ברכת המוציא כשהפסיק באמצע בדברים אחרים דלא יצא.

ב. קושיא מתוספות לענין תקיעות

הנה בתוספות ראש השנה (ל"ד ב' ד"ה מתשעה) כתבו דבשומע תקיעה ותרועה משני אנשים שתוקעים כאחד, לאו שפיר דמי, דאין בהתרועה פשוטה לפנייה ולאחריה כיון ששומע הכל ביחד.

ותיקשי דתיפוק ליה דאין כאן כלום, דהרי שומע תקיעה אחרת באותה שעה. והרי נחלקו בפוסקים (עיי' במשנה ברורה סי' תקפ"ח סק"ט) אם תקיעה מיהת יצא, ולהאמור הרי ודאי לא יצא כלום.

ג. שני ראשים

הנה הנידון במי שיש לו שני ראשים ומדבר בשניהם האם יצא ידי חובתו. [א"י. כהא דאיתא בגמרא מנחות (ל"ז א') בההוא גברא דאיתליד ליה ינוקא דאית ליה תרי רישי].

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשונו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעיינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה וכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רק חלק מהדברים.

לעילוי נשמת

ר' שלום בן ר' אריה ליבוש
פויגעל ז"ל
גלב"ע י' תמוז תנצב"ה

נא לתרום להדפסת הגליון
המערכת. סוקולוב 17
דירה 7 בני ברק
L5703949@gmail.com

הגליון המלא יצא לאור
בס"ע תע"א דשמיא לקראת שב"ק

יחי ראובן

מתוך הספר "יחי ראובן" מאוצרותיו של הגאון הצדיק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

מה קרה פה? בתחילה נאמר לו לא ללכת, ואחר כך כן ללכת ועם תנאי "ואך את הדבר", ואז "ויחר אף ה' כי הולך הוא" - הלא ה' אמר לו ללכת!
הרמב"ן מבאר את בטוב טעם ודעת, תראו בפנים.

למעשה הדבר מבואר בחז"ל (מסכת י"ע"ב): "מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים - בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה, דכתיב: 'לא תלך עמהם', וכתיב: 'קום לך אתם'; מן הנביאים, דכתיב: 'אני ה' אלקיך מלמדך להועיל ממדריך בדרך תלך'; מן הכתובים, דכתיב: 'אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן'. הגמרא לא שואלת מפורש, אבל זו המשמעות מדברי הגמרא, שהוקשתה לה הקושיה הנ"ל, ועל כך מיישבת הגמרא: "בדרך שרוצה אדם לילך מוליכין אותו". הקב"ה הרי אמר לך לא ללכת, ואם כן כשהם באו פעם שניה, היית צריך לומר - כבר אמרתי לכם שהקב"ה אמר לא ללכת, מה באתם שוב?

ומדוע באמת הם באו? - כי מראש הוא כבר סילף את דבר ה'. הקב"ה אמר לו - "אל תלך עימם", והוא הסביר שה' אמר לי לא ללכת עם חנשרישים שכמותכם. אני - כך אמר בלעם - יוצא לדרך רק עם שרים, אוהו, - עם פלאפלים, ולא עם סתם שמאטעס כמוכם...

אם ככה, הם שלחו לו שרים גדולים ונכבדים. זאת אומרת, שבשמים ראו כי הוא מעוניין ללכת דווקא, ואכן כאשר הם באו אליו פעם שניה, הוא שאל שוב את הקב"ה. מה אתה שואל ומיתמם? ברור אפוא שגם אחרי שמעת מהקב"ה לא ללכת, אתה רוצה בכל זאת להיכנס לתוך הניסיון והעבירה בכה, בבקשה "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו".

בצעירותי שמעתי "שמועס" [שיחה מוסרית] מהקדוש והטהור **רבי יחזקאל לונשטיין** זצ"ל, שידוע היה כבעל רוח הקודש, הוא עמד על סוגיה זו וחזר על הדברים הללו בניסיון להחדיר אותם לעצמות של השומעים: ראו נא מה שהולך פה בגמרא: מה מבקשים מאדם? רק תרצה. תרצה על אמת! תרצה להתעלות, תרצה להתחזק, בתורה, ביראת שמים, לדעת ש"ס. אבל לא סתם תרצה - תרצה באמת, "תרצה": כך חזר ואמר עשרות פעמים. וקרא בקול: ומה ההבטחה? "מוליכין אותו" "מוליכין אותו". איזה פתח תקווה בשבילנו דברי חז"ל הללו - בדרך שאדם רוצה לילך, איזו סיעתא דשמיא יכולים לקבל. מבהיל ומרעיד.

ישמע חכם ויוסף לקח, תן לחכם ויחכם עוד. האמת, שאפשר להיווכח במציאות בסיעתא דשמיא שמקבלים כאשר רוצים באמת, אבל אין צורך להאריך בהוכחות מהמציאות, כי אם כך כתוב בגמרא - זו המציאות וזו האמת של עניני העולם כולם אם תרצה כסף - נותנים לך. אם תרצה תענוגי העולם הזה - יתנו לך. ואם אתה מעוניין להיות בן עליה, ליכות לתורה, יראת שמים, מצוות ומעשים טובים - גם לך "מוליכין אותו", תהיה לך סיעתא דשמיא.

העורך דין שרצה ונכה

יש בבני ברק סמינר של הרב כהנא שליט"א, לפני כמה ימים הוא פגש אותי ואמר: "אני חייב לספר לך מעשה. שיש בו חיוק גדול". הוא עצמו אומר שיעור בדף היומי בקריית "ישמח משה" הסמוכה לקרית אונו וגני תקוה, והוא סיפר שיש להם בקריה עורך דין האומר שיעור דף היומי פעמיים ביום - בחמש וחצי בבוקר עוד לפני התפילה, ושוב בשמונה. יש ציבור גדול של שומעים.

מה יעשה העורך דין, הוא צריך להיות בבית משפט של הערכאות, יש לו בעיה - בית המשפט מתחיל בשמונה, והוא, בשמונה אומר שיעור, אז בסיעתא דשמיא היה לו סידור ממושך עם השופט, שהוא מגיע רק בתשע וחצי, בתיק הראשון לא הוא מטפל, כי הוא עסוק בשיעור.

לפני כמה חודשים - החליפו את השופט, הגיעה שופטת - איזבל (כל שונו), עוד לא נכנסה ממש לתפקידה השופט, וכבר החלה את תקופת הניסיון, והיא ראתה ככה שהוא מגיע רק בתשע וחצי. תגובתה הייתה נחרצת: "בשום אופן לא! אין כזה דבר! בשמונה אתה פה!"

הוא ניסה להסביר לה - "תביני מה הולך פה, יש לי שיעור", אבל זה היה כמו לדבר אל הקיר - "שום דבר, בשמונה אתה פה. אכן, לא זה מהמקום" [איך הוא אמר? איזבל].

גוי מבקש לקלל, יהודי מבקש לברך...

וְעֵתָהּ לָכֵה נָא אֶתְּהָ לִי אֶת הָעָם הַזֶּה (כב, ו)

סיפר לי רבנו, רבי חיים קניבסקי שליט"א, כי עובדה הוי ביהודי שבא למרן ה"חזון איש" זצ"ל וביקש ממנו לקלל את השכן שמצער אותו. אמר לו ה"חזון איש": אני לא מקלל. אם רצונך אברך אותך.

ה"חפץ חיים" ישב ליד שולחנו בפרשת בלק ואמר: "ראו, כאשר ליהודי יש צרה, מה מעשי? הולך לצדיק לקבל ברכה. בלק היתה לו צרה, הוא לא בא לבלעם לקבל ברכה, אלא בא לבקש קללה. לקלל את עם ישראל..."

בלעם היה כח לקלל, לא לברך

כִּי יִדְעֵתִי אֶת אֲשֶׁר תַּבְרֹךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר (כב, ו)

ה"שפת אמת" מעיר על שינוי הלשון, ש"מבורך" משמע שהוא כבר מבורך, ו"יואר" משמע שיהא מקולל עתיד.

ונראה לבאר על פי דברי ה"אור החיים" הקדוש: בלעם הצליח לקלל מחמת שני דברים שהיו בו: היתה לו עין רעה שמכוחה יכול היה לקלל, ובנוסף היה יודע לכוון את השעה [בכח נבואתו]. אבל לברך - הוא לא היה יכול, כי נאמר: "שוב עין הוא יבורך" (משלי כב, ט) ולו היתה עין רעה. וכיצד, אם כן, בירך את ישראל? התשובה היא, הוא באמת לא בירכם, אלא הברכות רק עברו דרך פיו, כצינור בלבד.

זהו שאמר בלק: "ידעתי את אשר תברך מבורך" - מי שאתה מברך - הוא כבר מבורך, אבל לא שאתה בעצמך מעניק את הברכה. אל תחשבו שהוא "בבא" או משהו כזה, שיש לו איזה כח של ברכה גם כן. אין לו שום כח של ברכה, ואם קרה שביקר מישור והברכה התקיימה - היה זה בגלל שהוא כבר מבורך. אבל "את אשר תאור יואר" - מי שאתה מקלל, אכן יהיה מקולל [בעתיד], כי לקלל אתה יודע!...

ובאותו ענין ראיתי געשמאקע ווארט.

על הפסוק "יִאֱמָר אֱלֹקִים אֶל בָּלָעַם לֹא תִלַּךְ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא" (כב, יב) מובא ברש"י מהמדרש: "לא תלך עמהם" - אמר לו: אם כן אקללם במקומי. אמר לו: "לא תאור את העם". אמר לו: אם כן אברכם. אמר לו: אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא! משל אומרים לצרעה: לא מדובשיך ולא מעוקצך".

ואחד האדמו"רים זצ"ל הסביר, כי המשל והנמשל שווים במדויק.

שכן, הגמרא מסבירה - איך מותר לאכול דבש דבורים, הרי היוצא מהטמא שמא ודבורה זו שקץ היא? התשובה היא: כי הדבש אינו מיוצר מגופה עצמה, אלא שהיא אוכלת פרחים, מעבדת אותם בתוכה, והדבש רק נוצר אצלה, כמו בבית חרושת. מה שאין כן העוקץ, הוא באמת ממנה, מעצמותה.

אומרים לבלעם: לא תקלל ולא תברך, אבל יש הבדל בין הברכה לבין הקללה של בלעם: הברכה אינה שלו, היא איננה נובעת מעצמותו, היא רק עוברת דרכו, כמו הדבש, וזהו "לא מדובשיך". והעוקץ - הקללה - זו מהותו, ועל כך אומרים לו: "ולא מעוקצך".

בדרך שאדם רוצה לילך - מוליכין אותו

אִם לִקְרָא לְךָ בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים קוֹם לָךְ אֲתָם וְאֵת הַדָּבָר אֲשֶׁר אָדָּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה (כב, ט)

בפעם הראשונה הגיעו ובאו השלוחים לבלעם, והקב"ה אמר לו: "מי האנשים האלה עמך".

"בלק בן ציפור שלח אלי".

"לא תלך עמהם" - אל תלך, אל תקלל.

שלוחי בלק הגיעו פעם שניה, הוא שאל את הקב"ה וה' אמר "אם לקרוא לך באו האנשים - לך איתם". והקב"ה הוסיף: "ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה".

נראה היה כי לא תהיה לו ברירה והוא יאלץ לנסות לקחת ממלא מקום למסור את השיעור, קשה אמנם למצוא ת"ח שיגיד שיעור אחרי שהשומעים מתרגלים לשמוע מפי מגיד שיעור מסוים, אבל אין ברירה, שבוע לפני שהיא התחילה את התפקיד המעשי והרשמי, לא עלינו ולא עליכם, נפלה ושברה את הרגל. ה' ישמור, יותר מחודש היתה לה זכות הבראה, טוב, יש לו שקט חודש שלם - לשבת וללמוד.

יום לפני שהיא חזרה מההבראה, הגיעה ידיעה שהשופטת עסוקה במקרה מסוכך בניינים פרטיים דחופים ומאוד לחוצים, לכן הגעתה מתעכבת לשבועיים נוספים לסידורים ועניינים. בסדר.

מספר לי הרב כהנא, שאני מכירי שהוא מאוד נאמן ודייקן. יום אחד לפני שהיא מסיימת את השבועיים לעניינים האישיים החשובים, היא קיבלה שפעת, ובינתיים הוא יושב ולומד, ברוך ה', א-מחיה, שקט. אתם יודעים כי עורכי דין, בתוך בית המשפט, בעת הדיון, הם רבים זה מול זה, אבל בחוץ הם ידידים טובים, והנה יום אחד מגיע אליו העו"ד השני שמולו - ה'בר פלוגתא' הקבוע שלו, ואומר לו: "תשמע, יש לי עכשיו הודמנות נפלאה של השתלמות, האם אפשר לדחות את התיקים שלנו לשעה מאוחרת יותר, מדי בוקר?"

"אני מוכן, אין לי בעיה, מאה אחוז" - השיב מידוענו - "אבל חושבני שיש בעיה עם השופטת... עכשיו היא עם שפעת, פעם הרגל שבור, פעם עניינים אישיים, אבל סוף כל סוף הסיפורים יסתיימו, והיא, לא מוכנה". אמר: "אצלי זה עניין של חצי שנה, וחשוב לי מאד, אני אדבר איתה".

"אדברה, לך ותדבר איתה". הוא הגיע אליה והיא ראתה אותו שהוא לא אחד מה"דוסים השחורים" הללו, ראתה "אחד משלנו", שבא ומבקש בתמימות שיש לו השתלמות חצי שנה - "בסדר גמור", נתנה לו. והעו"ד דן אוטומטי נהיה משוחרר. אומר לי הרב כהנא: וראינו עין בעין בחוש את ההשגחה של הבורא עולם - "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו". הוא כל כך רצה להגיד את השיעור, ללמוד וללמד, אז כל פעם היה בובע מעשיס אחר, ועתה יש לו חצי שנה נוספת של שקט על הראש. אתם מבינים לבד שזה הקב"ה,

ישנו פתגם "אין דבר העומד בפני הרצון". מדוע? כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, יש לו סיעתא דשמיא.

ה"כי לא ידעת" - הוא ה"חטאת"!

וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל מִלְכָּה ה' חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אִתָּה נֶצַח לְקִרְאֹתִי בְּדֶרֶךְ (וכו. לה)

מצד אחד בלעם טוען להגנתו - "לא ידעתי", ומצד שני הוא מודה ומתוודה - "חטאתי". אך הדבר קשה מיניה וביה, אם "לא ידעתי" - מדוע נחשב ש"חטאתי"?

אומר השל"ה הקדוש: "חטאתי כי לא ידעתי" - דהיינו, ה"כי לא ידעתי" זה גופא ה"חטאתי"!

כיצד בלעם מעז לומר "לא ידעתי"? הרי הוא עצמו מודה שמעולם האתון לא עשתה לו בעיות, אם כן היה עליו לחשוב מה קורה כאן, למה דוקא כעת היא מתעקשת. כנראה זה אות וסימן משמים, יד ה' בדבר, ואם כן היה עליו להמשיך ולחשוב, מה יכולה להיות הסיבה שמן השמים עוצרים אותה.

אך הוא העדיף לעצום את עיניו כאילו אינו רואה מאומה, ונמצא שאי ידיעה זה גופא החטא שלו.

לפעמים באים על האדם ייסורים כאות וסימן מן השמים. הם מאותתים לו: תעצור, תתבונן, תחשוב רגע! איך רואה שזו יד ה'? "אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש במעשיו" (ברכות ה ע"א).

אך האדם מעדיף להניח את שתי כפות ידיו על עיניו, לתחוב את שתי אצבעותיו לתוך תנוכי אוזניו, ולומר: מצטער, אני לא רואה כלום, אני לא שומע כלום...

כוחה של תפילה

וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֱלֶזָּר בֶּן אֶהֱרָן הַכֹּהֵן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה... וַתַּעֲצֶר הַמַּגִּפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פה ז-ה)

מתפללים כי צריכים

חז"ל (ברכות כו ע"ב) אומרים כי "אין עמידה אלא תפילה", ולמדים זאת מפנחס, שנאמר בו (תהלים קו, ל): "ויעמוד פנחס ויפלל".

כולנו מתפללים שלוש פעמים ביום - שחרית, מנחה וערבית, אבל נשאל את עצמנו: למה אנו מתפללים? כל אחד בודאי יודע את התשובה: נאמר בתורה "לעבדו בכל לבבכם", ואומרים חז"ל (תענית ב): "איזוהי עבודה שבלב - הוי אומר זו תפילה". חז"ל תיקנו שלוש תפילות ביום, ואומרת הגמרא (ברכות כו ע"ב): "תפלות - אבות תקנו, אברהם תיקן תפלת שחרית, יצחק תיקן תפלת מנחה, יעקב תיקן תפלת ערבית".

אם כן, מה התשובה לשאלה למה אנו מתפללים? כי זו מצוה. זה נכון, אבל לא לגמרי...

אומר ה'שולחן ערוך' בהלכות תפילה (סימן צח סעיף א): "יתפלל דרך תחנונים, כרש המבקש בפתח, ובנחת, ושלא תראה עליו כמשא ומבקש ליפטר ממנה".

הבה נראה אחד לאחד מה נאמר כאן. השולחן ערוך אומר שלושה דברים: דבר ראשון, יש להתפלל דרך תחנונים, כמו עני בפתח המתחנן על נפשו.

דבר שני, יש להתפלל בנחת, לא לחשוף, לא למהר.

ודבר שלישי - שהתפילה לא תהיה עליו כמשא. וזו לשון המשנה (אבות ד. ד): "העושה תפילתו קבע - אין תפילתו תחנונים", ואומר שם רש"י: "קבע - שהוא חוק קבוע, מבקש להפטר ממנו". כלומר, אין להתפלל מתוך הרגשה של עול שרוצים להתפטר ממנו. חלילה לנו שהתפילה תהיה לנו כמשא הרובץ עלינו ואנו משתוקקים להסיר אותו מעלינו.

והנה, ה"משנה ברורה" מביא את דברי ה"פרי מגדים" שמאיר את הדברים באור חדש. מה הכוונה "כמשא"? - "אף על פי שאומרה בלשון תחנונים, אם אינו מחשב כמו שצריך דבר ובה לבקש מלפני המלך, אלא שמתפלל מפני החיוב לצאת ידי חובתו - אינו נכון".

במילים אחרות: אם אדם מתפלל רק בגלל שזו מצוה - "אינו נכון"! אינו מתפללים רק בגלל שתפילה זו מצוה, אלא מסיבה הרבה יותר פשוטה: אנו מתפללים משום שחייבים להתפלל ולבקש מה' כל כך פשוט.

אדם אין לו כלום משלו. בלי שהקב"ה ייתן לו - לא יהיה לו כלום! לא יהיה לו שכל, לא תהיה לו פרנסה, לא תהיה לו בריאות, כלום!

האדם רוצה שכל ובינה כדי שיוכל ללמוד תורה - לכן הוא מתפלל "אתה חונן"; הוא רוצה שה' יסלח לו על חטאיו - לכן הוא מתפלל "סלח לנו"; הוא רוצה לזכות לחזור בתשובה - לכן הוא מתפלל "השיבנו"; הוא רוצה לזכות לגאולה - לכן הוא מתפלל "גואל ישראל"; הוא רוצה בריאות - לכן הוא מתפלל "רפאנו"; הוא רוצה פרנסה - לכן הוא מתפלל "ברך עלינו".

מתפללים - לא רק משום שאנו מצווים להתפלל, אלא משום שאנו פשוט חייבים להתפלל! אנו צריכים לבקש על נפשנו, להתחנן לה' שייתן לנו את צרכינו, שימלא את משאלותינו, שום דבר לא מובן מאלינו, ועל כל דבר ודבר צריכים לבקש ולהתחנן לפניו.

והמשנה ברורה מסיים: "ומאוד צריך לזוהר בזה!"

"ויעמד פינחס ויפלל", למה הוא התפלל? לאו דווקא משום שמצווה להתפלל, אלא פשוט מאוד כשראה את עם ישראל ניגפים במגיפה, הדבר המתבקש ממנו הוא לקום ולהתפלל להקב"ה, לבקש ולהתחנן שיעצור את המגיפה.

ואכן תפילתו התקבלה - והמגיפה נעצרה, "ויעמד פינחס ויפלל - ותעצר המגיפה", מתפללים - ונענים. זהו כוחה של תפילה!

הבשחת בחירות...

אחת לכמה שנים נערכות בחירות לרשויות המקומיות, בכל עיר יש כמה מועמדים לראשות העיר המבקשים את אמון הציבור.

כל מועמד מכריז בקול רעש גדול: "תבחרו בי, אני טוב יותר מכל השאר, אני מוצלח יותר, אני מוכשר יותר, אני ואני ואני..." כל מועמד מבטיח "הרים וגבעות, בירושלים זאת לא חכמה להבטיח הרים וגבעות, אז היה איזה מועמד שהבטיח ים... בקיצור, כולם עסוקים בהבטחות, ככל שערימת ההבטחות גדולה יותר - כך גדל הסיכון להיבחר על ידי הציבור התמים...

פעם, באחת הערים, אחד המועמדים הביטיח לתושבי עירו הבטחה מקורית מאוד: אם יבחרו בו הוא ידאג שכל רחובות העיר יהיו ממוזגים. לא פחות ולא יותר, גמרנו עם החום המעיק, עם הזיעה והלחות! בקץ אנשים ילכו ברחובות לבושים בסוודרים בגלל הקור... ומניין ייצא התקציב למיזוג כללי של כל רחובות העיר, הרי מדובר בהוצאה כספית אסטרטגית? אל דאגה, רק תבחרו בי והכל יסתדר...

האיש הזה, כמובן, נבחר לראשות העיר, איזה אוויל ופתי יבחר במועמדים אחרים כשיש מועמד שמבטיח למגר מן הרחובות את החום ואת הלחות?...

הבחירות נערכו בסוף הקיץ. בתום הבחירות, הדבר הראשון שדרשו מראש העיר הנבחר היה לממש את הבטחתו לצנן את העיר. השיב ראש העיר השרי: "זה פרויקט ענק, אי אפשר לעשות זאת בן לילה, תנו לי כמה חודשים".

תנו לו. יש להם ברירה? כעבור כמה חודשים כינס ראש העיר מסיבת עיתונאים והכריז: "הנה, החלום התגשם! הבשחתי - וקימתי! אני קורא לתושבי עירי לצאת לרחובות ולהינות ממזג אוויר קר, בלי לחות ובל זיעה, אני מציע להצטייד בסוודרים, כפי שהבשחתי..."

התושבים שמעו את דבריו ויצאו לרחוב בהמוניהם, ואכן מזג האוויר היה קר וסגרירי, החורף הגיע, מדי פעם ירדו גשמי ברכה... הרחובות היו ממוזגים להפליא...

ומה הוא יבטיח בבחירות הבאות, הוא הרי לא רוצה להיפרד מהכסא? בטח יבטיח אור יום ברחובות, חינוס אין כסף...

וידבר משה

דרשות הגאון ר' משה נתן זינגרייז זצוק"ל

בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע

ישוב אור הגנוז תשס"ט

לא הביט און ביעקב - קל מוציאם ממצרים

[א] בגמרא בברכות (יב, ב) איתא, אמר רבי אבהו בן זוטרתא אר"י בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעוה משום טורח צבור, מאי טעמא אילימא משום דכתיב בה (כג, כב) אל מוציאם ממצרים וכו', אלא אמר רבי יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא (כד, ט) כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו, ולימא האי פסוקא ותו לא, גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקין דלא פסקה משה רבינו לא פסקין. וביאר הפני יהושע (שם) שהטעם שבקשן לקבוע פרשת בלק בכל יום, משום שאמר מיכה לישראל (מיכה ו, ה) 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב, ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן הש' טים וגו' למען דעת צדקות ה', והיינו שזכור בפה ממש עיי"ש בדבריו, ויש להתבונן מהו 'למען דעת צדקות ה', ומה ענין זה שייך לקריאת שמע.

והנה כתיב (כג, יד) ויקחהו שדה צפים אל ראש הפסגה ופירש רש"י שראה בלק שעתידה פרצה להפרץ בישראל משם, ששם מת משה, כסבור ששם תחול עליהם הקללה, וזו היא הפרצה שאני רואה, וביאר בפרשת דרכים (דרוש ד) שסבר בלק משום שכיון שעתידים לחטוא שם ולהיענש, לכן כבר עכשיו המקום מסוגל לקטרוג.

והוסיף לבאר שבלק למד זאת מטענת אתונו של בלעם, שא' מרה למה הכיתני זה ג' רגלים, ודרשו חז"ל במדבר רבה (כ, יד) ש'רמזה לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים, וכיון שכבר עתה יש להם זכויות על שם סופם שיקיימו מצוות עליה לרגל, הבין בלק שגם בעבירות שייך לקטרוג עליהם על שם סופם.

ועל זה השיב לו בלעם (שם, כא) 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל', ופירש רש"י ע"פ המדרש שהכוונה היא 'לא הביט הקדוש ברוך הוא און שביעקב, כשהן עוברין על

דבריו, אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהן עוברין על דתו', ולפיכך לא יועיל הקטרוג שאתה מנסה לעורר כנגדם בשדה צופים.

ואם תשאל מנין אני יודע זאת, השיב בלעם 'קל מוציאם ממצרים' שכך היה כבר גם ביציאת מצרים, שהגם שהי' קטרוג שעתידים לחטוא בעגל, מכל מקום לא הביט על זה ה' יתברך, אלא הביט על מה שעתידים לקבל התורה, וא"כ גם לענין הבר' כות והקללות לגבי זכויותיהם מתחשבים גם עתה בזכויות שי' עשו אח"כ ויעלו לרגל, ואילו לגבי קטרוג 'לא הביט און ביעקב' ואין מתחשבים בעבירות שיעשו אח"כ.

ובטעם הדבר שדנים על שם סופם רק לגבי מצוות מעשים טור' בים, ביאר הפרשת דרכים (דרוש כב) שמכיוון שקבלת התורה הייתה בכפיה ויש מודעה רבה לאורייתא על קבלתה וכמבואר בסוגיא בשבת (פח, א) לפיכך לא שייך לענוש על מה שיחטאו אח"כ, אבל לגבי מצוות שיעשו שפיר שייך לדונם על שם סופם יעו"ש.

גדר מזה וגדר מזה - לוחות שמזה ומזה הם כתובים

[ב] ונראה לבאר באופן אחר, דהנה במדרש רבה (פתיחה לרות) איתא ששרי אומות העולם עתידין לקטרוג לפני הקב"ה על בני ישראל ולומר, אלו עובדין עבודת כוכבים ואלו עובדין עבודת כוכבים, אלו גילו עריות ואלו גילו עריות, אלו שפכו דמים ואלו שפכו דמים, והסניגור של ישראל משתק, 'אמר לו הקב"ה נשתתקת ואין אתה מלמד סניגוריא על בני, חייך שאני 'מדבר בצדקה' ומושיע את בני, באיזו צדקה, ר"א ור' יוחנן, חד אמר בצדקה שעשיתם את עולמי על שקבלתם את תורתך, שאילו לא קבלתם את תורתך הייתי מחזיר אותו לתהו ובהו, דא"ר הונא בשם ר' אחא (תהלים ע"ה) נמוגים ארץ וכל יושביה, כבר היה העולם מתמוגג והולך אלולי שעמדו ישראל לפני הר

סיני וכו', וחד אמר בצדקה שעשיתם את עצמכם על שקבלתם את תורתך, שאילולי כן הייתי מכלה אתכם מן העמים' עיי"ש, ולכן לא הביט און ביעקב, שבזכות הצדקה שהייתה בקבלת התורה אינו מביט על עוונות ישראל.

ובאור דוד (פרשת בלק) ביאר ע"פ המדרש שזה הפירוש בפסוק 'לא הביט און ביעקב', 'ה' אלוקיו עמו', היינו שהקב"ה בעצ"מו מלמד סגוריא עליהם והטעם לזה משום 'ותרועת מלך בוי' היינו שקבלו התורה כשהיה תרועת מלך ולכן לא הביט און ביעקב ודו"ק.

ונראה שזה באמת הייתה גם הטענה של האתון, וכמו שכתוב בתרגום יהונתן (כג, ל) 'ואמרת אתנא לבלעם, וי לך בלעם חסיר דעתא אתנא, דאנא בעירא וכו' לא יכילת למילוט יתי, כל דכן בנוי דאברהם יצחק ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא ואנת אזיל למילט יתהון', ומתבאר שטענת האתון הייתה שאם בלעם אינו יכול לקלל את אתונו וצריך חרב בכדי להורגה, א"כ ודאי שלא יוכל לקלל את בני אברהם יצחק ויעקב שבזכותם נברא העולם.

ובדומה לזה מצאנו במדרש רבה במדבר (כ, יד) על הפסוק ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה, אמר לו הכרמים נמכרים כשועלים גדר מזה וגדר מזה, אין אתה יכול לשלוט בהן, שבידיהם לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים ע"כ, והן הן הדברים שטענת האתון הייתה שלא יוכל לנצח את בני ישראל, משום שיש בידם את הלוחות שכ"תובים משני עבריהם, וזהו כדברי המדרש בפתיחה לרות שבזכות קבלת התורה אין הקב"ה מביט על עוונותיהם של ישראל ודו"ק.

כי הכיתני זה שלש רגלים - על שלושה דברים העולם עומד

ג] והנה בכלי יקר (כב, כג) ביאר בדברי חז"ל (הנ"ל) שהאתון רמזה לו שאתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים ולא תוכל, נרמז שגם הסימנים שניתנו לו רמזו לשלושת הרגלים, ומתחיל מסוכות אשר בחודש תשרי ראש השנה, שנאמר בו (דברים טז, יג) באספך מעשיך מן השדה ועליו נאמר ותט האתון מן הדרך ותלך 'בשדה' היינו שאתה רוצה לעקור אומה החוגגת חג האסיף התלוי בשדה, ואחר כך 'במשעול הכרמים', רמז לחג הפסח זמן יציאת מצרים שנאמר (תהלים פ, ט) 'גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה', וכמו שבילקוט פרשת וישב (רמז קמו) הרבה דברים שנמשלו ישראל לגפן וכולם שייכים

לבטל דעת בלעם, ואח"כ אמר 'ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל', כנגד עצרת שבו קיבלו את התורה שנאמר בה (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ואלמלא קיבלו ישראל התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו (שבת פח, א) עיי"ש באריכות דבריו הנפלאים, ואפשר להוסיף שקבלת התורה רמוזה במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל כיון שאין דרך לסור מן התורה ימין ושמאל.

ובאופן אחר ביאר שרמזה לו איך אתה רוצה לעקור אומה המחזקת בשלושה דברים אשר עליהם העולם עומד, דהיינו שלושת רגלי העולם והם התורה, עבודה, גמילות חסדים, כי ביטולם הרס כל העולם. ורמז לו גמילות חסדים במה שאמר ותלך בשדה, כי עיקר הגמילות חסדים מן השדה על ידי תרו"מ מות ומעשרות ולקט שכחה פאה. והעבודה שבבהמ"ק שנמשל לכרם רמז לו במשעול הכרמים וכן פירש רש"י הביאני אל בית היין (שה"ש ב, ד) זה אוהל מועד וכו', ובמקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל רמז לתורה וכו' עכ"ד.

וכיון שבזכות שלושה דברים הללו העולם עומד, זהו זכות וס' נגור גדול לישראל שבזכות זה ינצלו מהקללות של בלעם ולא יוכל לקללם, וכדברי המדרש שלעתידי לבוא הקב"ה יסגור על בניו 'וידבר בצדקה' (ישעיה סג, א) בצדקה שעשיתם את עולמי על שקבלתם את תורתך, שאילו לא קבלתם את תורתך הייתי מחזיר אותך לתוהו ובוהו, ובדומה לזה גם הסיניגור עתה להינצל מקללת בלעם היא ע"י שמקיימים את העולם ע"י שמחזיקים בג' עמודי העולם.

ואפשר שבה יש לבאר את מעלת פי האתון שאמרו חז"ל (אבות ה, ו) שזה מהעשרה דברים שנבראו בבין השמשות, ונז"כ שם במשנה גם 'הכתב והמכתב והלוחות', וכבר נתבאר בד' רושי שבועות (דרוש ב) מדברי הזהו"ק (ח"ב קיג:) במעלת הד' ברים שנבראו בערב שבת בין השמשות ד'בדא אשתכלל עלמא וקיימא על קיומיה', ובדרך זה יש לבאר שלכן גם פי האתון נברא בבין השמשות משום שהושתת עלמא על דבריה שקיום העולם תלוי בג' עמודי העולם [נועי' במה שביארנו בזה בפרשת חוקת דרוש ג].

וישרנה הפרות – על התורה המן והמטה

ד] והנה בגמרא בע"ז (כד, ב) איתא, וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגוי' (שמואל א, ו) מאי וישרנה א"ר יוחנן משום

ר"מ שאמרו שירה וכו', ואיכא כמה מ"ד איזה שירה אמרו, ר' יצחק נפחא אמר 'רוני רוני השיטה, התנופפי ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים'.

ושירה זו היא שירה על ארון הברית, 'רוני רוני השיטה' - ארון עצי שיטים - רש"י, 'התנופפי (-התרוממי) ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב' - מצופה זהב טהור מבית ומחוץ, 'המהוללה בדביר ארמון' - שס"ת של משה בתוכו וארון מהולל ומפואר במה שבתוכו, 'ומפוארה בעדי עדיים' - ואין לך עדי גדול מזה.

וצריך לבאר מהו 'עדי עדיים' היינו התכשיט המיוחד שהיה בארון, וגם מהו הכפילות ב'עדי עדיים' ונראה דהנה בגמרא ביומא (נב, ב) איתא, משנגנו ארון נגזזה עמו צנצנת המן, וצ' לוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן, ושקדיה ופרחיה, ואר' גז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל.

אולם ברמב"ם (פ"ד מהל' בית הבחירה ה"א) איתא 'אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונח, ול' פניו צנצנת המן ומטה אהרן', ונראה בדבריו שהיו מונחים לפני הארון רק שני דברים צנצנת המן ומטה אהרן, ובמנחת חינוך (מצוה צה) עמד בדבריו למה הרמב"ם מנה רק את שני הדברים הללו, וכתב לבאר דהיינו משום שהם מצוה מפור' שת בתורה בפרשת בשלח גבי צנצנת המן ובפרשת קרח גבי מטה אהרן, שהקב"ה ציוה שיניחום לפני העדות דהיינו לפני הארון.

ונראה בביאור הדברים [וכך שמעתי מת"ח אחד] שבאמת שני הדברים הללו הם הכרחיים לקיום התורה והת"ח, שהרי ת"ח זה בחינת 'ארון' וכמו שלמדו חז"ל ביומא (עב, ב) מהארון דכ' תיב (שמות כה, יא) מבית ומחוץ תצפנו כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו וכו' [ועי' בזה במשך חכמה (שמות כה, טו)].

והנה מכילתא דרשב"י (בשלח, פט"ז) איתא 'ר' אליעזר אומר לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן וכו' אדם יושב ושו' נה ואינו יודע מאין יאכל וישתה ומאין ילבש ויתכסה הא לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן שנייה להן לאוכלי תרו' מה', וביאור הדברים שבכדי לקיים את התורה בארון שהוא הת"ח, צריך ביטחון בה' יתברך, ולכן לא ניתנה תורה לדרוש

רק לאוכלי המן שזו הדרגה היותר גבוהה של ביטחון, שנייה לאוכלי תרומה שזה פחות בדרגת הביטחון שהרי רגילים הם לקבל מתנות כהונה.

ומעתה יש לבאר שזה הטעם שדווקא צנצנת המן והמטה נק' בעו כמצוה להיות בארון הברית, וגם הרמב"ם הזכיר רק את שניהם ולא את שאר הדברים שהיו בארון, והיינו משום שצנ' צנת המן רומז על הדרגה של אוכלי המן, וכן מטה אהרן רומז על הדרגה של אוכלי תרומה, ושניהם מקיימים את 'ארון הב' רית' שהוא הת"ח ולפיכך שניהם בפרט צריכים להיות בארון ודו"ק היטב.

ובאמת שגם שלושה דברים הללו נבראו בערב שבת בין השמ' שות, וכתנן באבות (ה, ו) 'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן וכו' והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות', ו'המטה' הכוונה על מטה אהרן שפרח וכמבואר בברייתא בפסחים (נד, א) 'ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה', [ואולם ברש"י באבות שם כתב 'המטה של משה, שבו שם המפורש חקוק, מונח ועומד עד שנתנו למשה, ולא שזהו מטה אהרן עי"ש, וצ"ע].

ומעתה נראה שזו הכוונה בשירה שאמרו הפרות 'המהוללה בדביר ארמון' היינו בספר תורה של משה שמונח בארון, ומ' פוארה 'בעדי עדיים' היינו שנרמז בזה לשני התכשיטים הללו הימ' ו'המטה' שמרמזים לקיום התורה וכנ"ל.

והנה ברבינו חננאל כתב על שירת הפרות 'ואל תתמה שהרי אתון של בלעם דיברה עמו', ובריטב"א הוסיף שהפרות הללו אמרו שירה בלשון הקודש ממש, 'ומאי שלא מנו זה במשנת אבות עם שאר נסים שנבראו בערב שבת, לפי שכבר הזכירו פי האתון שזכר בפירוש בתורה והוא אב לכל כיוצא בו'.

ולפי המבואר בדברי הריטב"א ששירת הפרות גם כלולה בבריאה של פי האתון בערב שבת בין השמשות, ניחא היטב למה נברא פי האתון דווקא בשעה המיוחדת הזו ד'בדא אש' תכלל עלמא וקיימא על קיומיה' וכדאיתא בזוה"ק, משום שבפי האתון כלולה גם השירה הנפלאה הזו על המן והמטה שהם מקיימים את העולם, והרי גם הם עצמם נבראו בשעה זו מטעם זה שבה אשתכלל עלמא ודו"ק מאוד בכ"ז.

[ועי' בחזקוני (בראשית ג, א) על הפסוק והנחש היה ערום

ויאמר אל האשה, 'פתח הקב"ה את פי הנחש כמו שפתח את פי האתון של בלעם', ומשמע שגם קולו של נחש שייך לפה האתון שנברא בער"ש בין השמשות, ואפשר שהכוונה בזה שזה לעומת זה עשה ה' וגם הנסיון הוא חלק מאשתכללות עלמא ודו"ק].

'עד הגל הזה' - 'ותלחץ רגל בלעם אל הקיר'

ה[והנה כתיב (כב, כה) ותרא האתון את מלאך ה' ותלחץ אל הקיר, ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר וגו', ובביאור מה שהאתון דחפה את רגלו אל הקיר נראה, דהנה אמרו חז"ל בשבת (לד, א) במעשה בר"ש בר יוחאי שע"י יהודה בן גרים התגלגל כל הענין שהוצרך לברוח למערה, וכשיצא וראה אותו אמר עדיין יש לזה בעולם, נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות. וביאר בדרשות חת"ס (ח"ב עמ' שעו) ש'גל' של עצמות הוא בסוד 'גל' עדי' שביעקב אבינו, דג"ל הוא ל"ג אותיות שבפסוק ראשון שבקריאת שמע - בחשבון ב' פעמים השם כמו שנק' רא וכו' שנכתב ו'עדי' הוא בפסוק ראשון דקר"ש ע' רבתי ודי רבתי וזהו 'גל' עדי' בסוד קר"ש [ובכתבי האר"י זיע"א איתא דיגל עדי' הוא סוד ל"ג בעומר ודו"ק], והיגל עדי' הוא הגדר והמחיצה המבדלת בינינו ובין שונאינו ע"ש עוד באריכות בכל זה.

והנה במדרש תנחומא (ויצא, יג) איתא 'עד הגל הזה' זהו שאמר הכתוב 'ותלחץ רגל בלעם אל הקיר', הגל הוא הקיר, לפי שעבר בלעם את השבועה שנשבע ליעקב שנאמר אם לא תעבור את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה, ובלעם זה לבן וכו' לכך נפרע הקיר ממנו לפי שהוא העד על השבועה וכו' ע"ש. ומבואר מאוד מה שבקשו לקבוע פרשת בלק בקר"ש, משום שקר"ש זהו סוד 'גל' עדי' כמו שביאר החת"ס, וגל - עד היא המחיצה בין לבן ליעקב, והטעם שנענש בלעם בקיר הוא מחמת היגל עדי', וא"כ שפיר שייך ענין זה לקריאת שמע.

ונכלל בזה עוד, שאופן הצלת ישראל הייתה ע"י שהקב"ה זכר להם את מה שישראל מקיימים את העולם וכו' שנתבאר בא' רוכה לעיל, וזהו פירוש הדברים שהבאנו לעיל מהפנ"י שראוי להזכיר פרשת בלק משום שאמר מיכה לישראל לזכור זאת 'למען דעת צדקות ה', והוא מקביל למה שנאמר לעתיד לבוא שהקב"ה 'מדבר בצדקה' ומלמד סגוריא על ישראל, וענין זה

שייך שפיר לקר"ש שהוא סוד 'גל' - עדי' היינו המחיצה והשמי' רה על ישראל משונאיהם ודו"ק.

[ובדרך רמז יש להוסיף את המבואר בסנהדרין (קו, ב) שימיו של בלעם היו ל"ג שנים, והוא לא עבר את היגל הזה' היינו ל"ג שנים ודו"ק].

נהיקת חמורו של רבי פנחס בן יאיר - כנגד ארון צנצנת המן והמטה

ו[והנה בזה"ק בפרשת בלק (ר, ב) איתא שרבי פנחס בן יאיר הלך לראות את בתו אשתו של רשב"י שהיתה חולה, והיו הול' כים אתו החברים, והוא רכב על חמורו, עד שהיה הולך בדרך, פגע בשני ערבים, וסיפרו שיום אחד היו לסטים מקפחים דר' כים של אנשים בשדה, ופגעו ביהודים ורצו לקפחם, ונשמע מרחוק בשדה הזה קול החמור הזה שנער פעמים, ובאה שלה' בת אש באותו קול ושרף אותם, ונצלו אותם יהודים.

ועוד איתא להלן שם שהחמור של רבי פנחס נהק שלוש פעמים, שמע רבי שמעון נהקת החמור, אמר לחברים, נקום שהרי קול החמור של הזקן החסיד התעורר אלינו, ונזכר שם גם בזה"ק שירת הפרות ונראה שעניינם אחד הוא ע"ש. ולהלן איתא עוד, אמר להם אם תאמרו שאין דרכו של חמור בכך מיום שנברא העולם, צאו וראו אתון של בלעם הרשע שנצחה את בעליה בכל, חמורו של רבי פנחס בן יאיר על אחת כמה וכמה. ואפשר שיש לבאר את הענין שהחמור של רבי פנחס נהק 'שלוש פעמים' והיה בזה שירה וכנ"ל, היינו משום שברשב"י עצמו התקיימו שלושת העניינים הללו, שהוא היה 'ארון הב' רית' והתורה התקיימה אצלו משום שהיה מאוכלי המן ואוכ' לי התרומה וכדאיתא במכילתא דרשב"י, וכשיטת רשב"י בברכות (לה, ב) שאין צריך לנהוג עם התורה דרך ארץ, שכ' שעושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, ולפיכך הייתה שירה בשלוש נהיקות כנגד 'ארון הברית' 'צנצנת המן' ו'מטה אהרן' שהרי רשב"י כולל את שלושתם ודו"ק בנוראות הדברים.

פתח העירוב

גליון שבועי להלכות עירובין האקטואליות בזמנינו, הנוגעות לכל אדם.
מסודר על סדר המשנה ברורה. מותאם להספק של לומדי הדף היומי בהלכה

בסעודת שחרית. ויש בזה ענין הואיל והתקיים בו מצות עירוב, יקיים בו גם מצות לחם משנה. ואע"פ שיכול לאכול גם בסעודה שביליל שבת, עדיף שישאיר לשחרית, משום שלפעמים מקדים לאכול בליל שבת מבעוד יום ונמצא שנאכל קודם בין השמשות (משנ"ב סק"ה). ויש לעיין האם נאמר בזה דין, שכיון שלפעמים אוכלים מבעוד יום לכן גם מי שאוכל משחשיכה לא יאכל את העירוב בליל שבת ונפק"מ כשלא מסתדר בקלות להשאיר את הפת הזו לבוקר. ובפרט יש לדון בזמנינו שהרבה משפחות בארץ ישראל אינם אוכלות מבעוד יום כלל, האם אפשר לכתחילה לאכול בליל שבת. ובהרבה מקרים צריכים את הפת לליל שבת, כגון שבסעודת הבוקר מתארחים במקום אחר והחלות מיעדות רק ללילה, האם צריך ליעד פת שלא יאכלו אותה בלילה. וצ"ע.

עוד כתב הרמ"א שעדיף לערב פעם אחת לכל השנה, והטעם ביאר המשנ"ב (סק"ה ו') שמא ישכחו שבת אחת לערב. ובאופן זה צריך שיהיה קיים בבין השמשות של כל השבתות, ואם נאכל באמצע שבת מותר רק באותה שבת.

סימן שצ"ז

הלכות תחומין נראה לאנשים דבר רחוק, מתי קורה שאדם יוצא מחוץ לתחום, רק כשנוסע עם יולדת או דבר דומה, או אם ילך כמה שעות מחוץ לעיר. אולם באמת הדבר מצוי מאוד, אלא שלא כולם מודעים לכך. איסור תחומין מדרבנן הוא אלפיים אמה. מרחק זה הוא כ-960 מטר לשעור הגר"ח נאה, וכ-1152 מטר לשעור חזו"א בהליכה בנחת זה בערך 15 דקות, ובהליכה מהירה זה יכול להיות פחות מעשר דקות! לדוגמה, אדם נוסע לשבת לשוב כלשהו, והולך בשבת אחר"צ לטייל סביב למושב, יתכן שבטיול של 20 דקות בלבד כבר יצא מחוץ לתחום. ובפרט אם הולך לשוב הסמוך, שאז הליכה למרחק של רבע שעה זה כמעט כלום, ובקלות אדם יוצא מחוץ לתחום.

כמו כן בזמנינו גם בערים הגדולות יש ישובים קרובים יחסית, במרחק 10 דקות הליכה, שאסור ללכת אליהן בשבת, כי בעשר דקות כבר אדם עובר אלפיים אמה. וראה לקמן שיבואר בס"ד שגם כשהישוב סמוך יותר והוא מתחיל בתוך אלפיים אמה, בכל זאת אסור להיכנס בתוכו יותר מהאלפיים. יש ערים שהשכונות רחוקות קצת מהעיר, והם נחשבות כעיר בפני עצמה לענין תחומין, וההולך אליהם למרחק 10 דקות הליכה, יוצא מחוץ לתחום. ואפילו באמצע עיר יתכן נחל או כביש רחב שמחלק את העיר לשנים, ויש איסור ללכת מצד אחד לצד השני יותר מאלפיים אמה.

סעיף ב. בכל מקום שקידש עליו היום, אם הוא מוקף לדירה וכו' חשוב כולו כד' אמות. הנה חישוב האלפיים [וה"ב מיל] מתחילים מחוץ למקומו של האדם, ומקום השביתה אינו בחשבון. כגון אדם ששבת בעיר, כל העיר נחשבת לו כמקומו [כד' אמותיו], ורק מחוץ לעיר מתחיל למנות אלפיים לכל צד, ויש ג' אפשרויות במקום השביתה.

א. השוכנת בשטח פתוח, מקום שביתתו ד' על ד' אמות [ו"א ח' על ח' אמות]. כמבואר בסעיף א'. **ב.** השוכנת במקום המוקף מחיצות ודינו כרשות היחיד, כל המקום המוקף כד' אמות. כמבואר בסעיף ב'. **ג.** השוכנת בתוך עיר, אף אם אינה מוקפת מחיצות, כל העיר כד' אמות. כמבואר בסימן שצ"ח. מסופר ג' מקומות אלו, מתחיל למנות אלפיים אמה.

לפי"ז אדם השוכנת בעיר יכול ללכת בכל העיר, אפילו אם העיר גדולה מאוד, פי כמה וכמה מתחום שבת. **אבל חשוב לדעת שלא בכל עיר כולה נחשבת כאחת.** וכאשר יתבאר בעז"ה לקמן סימן שצ"ח.

סימן שצ"ז

תחומין דאורייתא או דרבנן, המשנ"ב (סק"א) מביא שמקור הלכות תחומין, נלמד בגמרא (עירובין דף נא.) מדכתיב "שבו איש תחתיו, אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות טז, כט), למדו חז"ל מגזירה שיהיה

סימן שצ"ד סעיף א'. ספק עירוב, כגון אם היה קיים בין השמשות אם לאו, מותר, והוא שהיה לו חזקת כשרות נפק"מ לאדם שהניח עירוב חצרות, ובביליל שבת מצא שבנו הקטן אכל לחמניה או חלק מהחלה שלא נשאר שיעור בלעדי זאת או שאשתו לא ידעה שזיכה את הפת הזו וחילקה אותה לילדים הרעבים בליל שבת בקיץ, והם אכלו אותה אחרי הדלקת נרות שבת, אבל קודם צאת הכוכבים. ויש ספק אם נאכל מבעוד יום, או בבין השמשות. עוד נפק"מ בעירובי תחומין שנעשים בדרך או באיזה מקום, ואין יודעים אם הוא קיים, וצ"ע עד מתי יש לו חזקת כשרות שנשאר במקומו, ובדאי תלוי לפי הענין, ויש דרגה של חשש המחייב לחשוש גם בעירובין שמא כבר לקחו את המאכל של העירוב. וצ"ע.

סעיף ב. צריך שהעירוב יהא בבין השמשות במקום שאפשר ליטלו, בלי לעבור איסור. לכן אם נפל על פת העירוב גל אבנים שצריך כלים לחפור להוציאו [שהוא אסור מן התורה], אינו עירוב (שו"ע), אבל אם אפשר להוציאו בידיים רק צריך לטלטל מוקצה שעליו, חל העירוב, כיון שלא גזרו על שבות בבין השמשות (משנ"ב סק"ג).

וכן בסעיף ג', כתב השו"ע שאם הניח את הפת במגדל [ארון] ונעל בפניו ואבד המפתח לפני בין השמשות, אם אי אפשר להוציא את הפת אלא ע"י מלאכה דאורייתא [כגון שהמגדל קבוע בקרקע או שמכיל ארבעים סאה, שיש בסתירתו איסור סתירת אהל (משנ"ב סק"ו)], הרי זה כמו שאבד ואינו עירוב, שהרי אי אפשר לאכול (שו"ע).

ואם אפשר להוציא ע"י מלאכה דרבנן, כגון שהמנעול קשור בחבל ויכול לקרוע את החבל, עירובו עירוב, כיון שלא גזרו על שבות בין השמשות ואז היה יכול ליטלו. ולכן אם מצאו את המפתח בשבת, במקום שאין הפסק של רשות הרבים ואיסור הטלטול רק מדרבנן, חל העירוב [ואע"פ שלא ידע בבין השמשות שיכול להביאו מ"מ חל העירוב, והואיל ומצוי שימצאנו] (משנ"ב סק"י"א ובה"ל ד"ה מלאכה).

אם לא אבד המפתח ממקום שהניחו, אלא הוא מונח במקומו, רק שכח היכן הניחו, חל העירוב, כיון שיכול להיזכר ועומד להיזכר (משנ"ב סק"ח). בדינים אלו יש כמה נפק"מ למעשה, כשאדם מניח עירוב בביתו ונוסע לשבת ומשאיר את הדירה נעולה, העירוב אינו מועיל, שהרי זה דומה לנתנו במגדל ואבד המפתח, כיון שאי אפשר להגיע אליו. אלא צריך להשאיר מפתח אצל אחד השכנים. ועוד נראה שאם אינו אומר לשכן שיש לו עירוב בבית, והוא בודאי לא יתן להם להיכנס, וא"כ שוב אינו מועיל. ואע"פ שלא צריך לפרוץ באיסור דאורייתא, מ"מ מצד איסור גזל להיכנס ללא רשות לדירה, שהוא דבר שמקפידים עליו, הוי כמו שאר איסורים דאורייתא.

שאלה נוספת ע"פ דין זה, נשאל השבט הלוי (ח"ו סי' מ"ד) לגבי מי שמניח עירוב תחומין ציבורי באמצע הדרך, ומניח קופסת שימורים סגורה כדי שתחזיק מעמד זמן רב, האם צריך להניח ליד הקופסה גם פותחן קופסאות כדי שתהיה אפשרות בפועל לפתוח את הקופסה, או מספיק שע"פ דין מותר לפתוח אותה. והשיב השבט הלוי שאם לא יכול לשבור ולקלקל את הקופסה אלא ע"י פותחן, צריך להניחו בסמוך לקופסה, אבל הוסיף שגם זה לא יועיל לפי מש"כ החזו"א שלפתוח קופסת שימושים שלא בדרך קלקול יש בו סרך איסור תורה של בונה, ובתהלה לדוד חשש לאיסור סותר דאורייתא, א"כ מה הועילו חכמים בהנחת הפותחן ליד, אם לא למי שאין דעתו כהנך גדולים, ע"ש.

לפי"ז העירו ספרי זמנינו שצריך לפתוח את האריות של המצות והמאכלים המיועדים לעירוב, או שיהיו באריות שנותר לקלקלם בשבת, ולפתוח אין בהם איסור קורע דאורייתא. אבל באופן שיהיה בהם איסור דאורייתא לא יחול העירוב.

כתב הרמ"א (סעיף ב') שהעירוב צריך להיות קיים רק בבין השמשות, ויכול לאוכלו מיד כשודאי חשכה [שהגיע צאת הכוכבים], וטוב לבצוע עליו

שהשיעור הוא אלפיים אמה, מדכתיב בערי הלויים "ומדחתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפיים אמה" (במדבר לה, ה), שנתנו לערי הלויים מגרשים סביב לעיר בשיעור אלפיים אמה לכל רוח, כמו"כ לענין מקומו של אדם בשבת. כל תוך אלפיים סביב לעירו או למקום שביתתו, מותרים בהליכה, ומעבר לכך אסור.

תחום זה ניתן בטבלה מרובעת, שבכיוון ישר הוא אלפיים אמות, באופן זה יש בפניה באלכסון יותר מאלפיים. [תוספת האלכסון הוא עוד 40%, ובאלכסון של 2000 נוסף עוד 800 אמות]. דין זה נלמד ג"כ מערי הלויים, ועי"ז מורחים שבפניות העיר אפשר ללכת 2800 אמה. כמו"כ מותר ללכת בתוך טבלה זו סביב העיר אפילו כמה קילומטרים, ואין זה יציאה מהתחום.

הראב"ד (הובא ברשב"א וריטב"א עירובין דף יז:) הוכיח מגמגמ זה להלכה שדין תחומין הוא איסור דאורייתא, שהרי סתמא דגמ' למדו את האיסור מפסוקים. אבל ראשונים אחרים חולקים ואומרים שדרשת הגמ' היא אסמכתא, כמ"ש הריטב"א שם וברש"י על התורה שם. ומ"מ יש שיטות ראשונים שעיקר איסור תחומין הוא דאורייתא, אלא שהשיעור מדאורייתא הוא רק כשיצא "ב"מיל (24,000 אמות). ומדברנן אסור אפילו 2000 אמה. וכך פוסקים השו"ע והרמ"א (סי' ת"ד ס"א) להחמיר כשיטות שיציאה מחוץ ל"ב מיל אסורה דאורייתא, ואלפיים אמות הם דרבנן. ונפק"מ בספק ב"ב מיל שהוא דאורייתא, ספיקו לחומרא.

נפק"מ נוספת מעשית בזמננו, לילדת הבאה בשבת מאלעד לבני ברק ל"מעני הישועה". הנה מותרת היא לנסוע לביה"ח מדין פיקוח נפש, אבל מה שאפשר למעט באיסור צריך למעט. ולפ"ז היו ת"ח שחיטבו שמב"ב עד אלעד יש י"ב מיל, לעומת זאת עד ביה"ח "בלינסון" שבפתח תקוה אין י"ב מיל [שהוא קרוב יותר בשני מיל], נמצא שעד בלינסון א"צ לדחות איסור תחומין דאורייתא אלא רק דרבנן, ולב"ב צריך לדחות איסור דאורייתא, ולפ"ז הורו בעבר שהזילת צריכה לעצור בבלינסון ולא להמשיך לב"ב, [באופן שאינה צריכה דוקא את "מעני הישועה" כדי ליישב דעתה בלידה, אלא רק כדי להיות קרוב לבני המשפחה שיבקרו אותה בימים שאחרי הלידה]. אבל בשנים האחרונות עשו חישוב יותר מדויק ע"י מפה מיוחדת, ומצאו שהמרחק מעט פחות מ"ב מיל [לפחות עכשיו שמגיעים דרך כביש ממבית ולא דרך רח' זבובינסקי], ולכן מותר להמשיך ל"מעני הישועה". [והיינו דוקא כשנוסעים ע"י גי, אבל ע"י ישראל צריך לעצור במקום הכי קצר, מצד ריבוי באיסור הבערה שבנסיעה].

סעיף ב. אינו יודע תחום שבת, מהלך אלפיים פסיעות בינוניות. כתב הביאור הלכה שמספר האלפיים פסיעות תלוי בגודל הפסיעות, ואדם שפסיעותיו גדולות יותר, יוכל ללכת פחות מאלפיים פסיעות, שהרי תחום שבת הוא אלפיים אמה, ולא לפי פסיעות.

חכמי זמננו מעירים שבזמננו הפסיעה הממוצעת בהליכה רצופה היא יותר מאמה אחת, יתכן והסיבה לכך מפני שאנשים ממהירים יותר, או שרגליים להגיע יותר מהר באמצעות כלי רכב ולכן אינם הולכים בנחת, ועכ"פ מדידה זו אינה נכונה בזמננו. אלא צריך לפני שהולך לבדוק את הליכתו בבית, ע"י שילך כמה מטרים ויראה בכמה פסיעות הלך אותם, ולפי חשבון זה ישער את הדרך. [ולא יבדוק ע"י פסיעה או שתים בלבד, כי כשהולכים ברצף משתנה גודל הפסיעות].

אמנם חישוב זה יש בו חסרון גדול, שהרי הדרכים אינן ישרות כסרגל אלא הן מסתובבות, ולעומת זאת התחום המותר נמדד בקו ישר עם כל הריבוע, כמו טבלה מרובעת שהיא קרובה למרחק האוירי בקו ישר, שהוא הרבה יותר מאורך מסלול ההליכה. עם כל זאת אין לומר שימחדד לפי ראות עיניו, כי בזה אפשר לטעות מאוד, בפרט שהאדם לא בדק מעולם אם השערתו במרחקים כאלו קרובה למציאות. ולא הותר אלא למדוד בפסיעות ממש, למרות שמפסיד הרבה מהתחום. [ויכול לפלפל לו דרך ישרה, היכן שימצא].

ומ"מ מדידה זו אינה מותרת לכתחילה, גם באופן שמועד את הליכתו ולא בהשערה בעלמא. וכך כותב הביאור הלכה (רס"י שצ"ט) בשם הכל בו, וביאר דבריו דמלשון הגמ' כאן משמע שדין זה הוא קולא למי שמהלך בדרך ואינו יודע תחום שבת, אבל אדם הנמצא בעיר ויכול לברר את התחום, אסור להסתמך על מדידה זו כיון שאפשר לטעות בה, אלא יש דין מדידה בחבלים. ומ"מ מבואר בבה"ל שאם אינו מודד את כל האלפיים אלא מעט פחות, מותר לכתחילה לסמוך על מדידה זו.

כעין המדידה המוזכרת כאן יש שכתבו שניתן למדוד לפי אבני השפה שבצידי הכביש, שאורכן כבשישים בין עירוניים הוא מטר אחד, ולפ"ז יכול ללכת עד קרוב לאלף אבנים. אמנם גם במדידה זו יש את החסרון שהכביש מתעגל, וכן יש אבנים חצויות בגדלים שונים וצריך הרבה עירנות לכך.

בכל אופן יש לציין שתחום הוא מרחק של כ-18-10 דקות הליכה, וא"כ ברוב המקרים שאנשים רוצים ללכת באופן דחוף למקום מחוץ לעיר, בדרך כלל לא יספיקו להם אלפיים פסיעות, ויש לברר אצל המומחים לתחום זה האם וכיצד אפשר למצוא פתרון.

כולם הולכים

בספר דרור יקרא (עמ' תקכ"א) כתב מעשה שהיה בזמן החזו"א, קבוצה של ת"ח הלכו בשבת מבני ברק לתל אביב כדי לשמוע שיחה מוסרית מאת המגיד ממינסק זצ"ל, בחזרתם לבני ברק במוצאי שבת, נכנס אחד מהם מהתלמידים החב"דים של החזו"א זצוק"ל לבקש מרבו הגדול יין להבדלה. כששאלו החזו"א היכן היה, סיפר על הליכתו לתל אביב. שאלו החזו"א איש: "מי התייר ללכת מבני ברק לתל אביב?" השיב התלמיד "כולם הלכו". הוכיחו החזו"א איש, "כיון שפעם לא היו כאן בתים, אי אפשר להניח שקיימים בתים המחברים את הערים, בלי לברר היטב, חוששני ממגעך ביי". שוב הרגיעו החזו"א, ומוג לו כוס יין להבדלה. והוסיף שם, שאכן בציולמי אור מאותה תקופה רואים שלא היה מקום אפילו להוה אמינא של היתר הליכה מבני ברק לאמצע תל אביב, ובכל זאת זה לא מנע את מה ש"כולם הלכו".

למעשה אנו רואים בזמננו, גם כאשר אדם מברר אם יש עירוב לגבי טלטול חפצים, או אם מותר ללכת מצד הלכות תחומין, מספיק שמשהו יאמר לו שיש עירוב, בלי לברר אם זה בהשגחת הבד"ץ או בהשגחת הרבנות או המועצה הדתית, מי אחראי. הרב רב הישוב בודאי דואג שיהיה כשר. נניח שבאמת הרב דואג לכך, אבל מאכלים בכשרות שלו אף אדם לא יאכל מלבד זה כמעט בשום מקום אין הרב אחראי לעירוב, ולא שואלים אותו בנושא, אלא האחראי מטעם המועצה הדתית מקבל משכורת על מנת שישתדל משהו, בכל שבוע יבדוק שעה שעתיים, כדי שהמועצה הדתית תצא ידי חובה. בהרבה מקומות האחראי בעצמו אומר שהיה רוצה לתקן דברים נוספים, אלא שאינו מחויב לעשות מעבר למה שמשלמים לו. ודאי שאינו משאיר חוטים קרועים, אבל בהרבה הלכות נוספות מסתפק במה שיש משהו שאמר לו פעם שמותר. ועל עבודה זו הוא מוכרח לומר שמותר לטלטל, שאל"כ עבור מה מקבל משכורת. כך הם פני הדברים, כידוע לכל המתעסקים בעירובים.

גם בענין התחומין, אנשים הולכים דרכים ארוכות, שכל מי שקצת מבין ידע שלא יתכן ללכת מרחק של חצי שעה מחוץ למושב, אפילו אם יעשה עירוב תחומין. ובכל זאת מסתפקים בשמועה שמותר ללכת, או שכולם הולכים, ואפילו אנשים חשובים מסתפקים בכך.

הסיבות שהנשא כ"כ מוזנת, נראה כי הוא משתי סיבות. א. אנשים סבורים שלא מצוי שאדם יצא מחוץ לתחום. איסור זה אולי למי שהולך שעתיים, לא ברבע שעה. או יש סבורים שהאיסור שייך רק כשהולכים בכביש הבין עירוני, לא כשהולכים לישוב סמוך שרואים את קצהו מהבית. אולם כאמור, אפשר לעבור את התחום אפילו בעשר דקות! והאיסור הוא גם בישוב הנמצא במרחק 82 מטר בלבד. מאחר והישוב מנותק מחבירו, ממילא כאשר נכנס בתוכו קילומטר אחד, עובר באיסור תחומין.

ב. איסור הטלטול ואיסור יציאה מחוץ לתחום, באמת מגבילים את האדם, וזו המטרה, כדי שאדם ינוח בשבת במקומו בלי להתעסק יותר מידי, ואפילו טיול ממושך בלי לטלטל שום חפץ, מוציא את האדם משלו. אדם שידע שאין לו מה להסתובב אלא בסביבה הקרובה ממש, מטייל חצי שעה עד שעה סביב ביתו ושכונתו [בלי להתרחק למרחק 10 דקות מסוף הבתים], ממילא בשאר הזמן הוא נח, לומד, ומעיין בדברי תורה והשקפה.

אולם כיון שאנו לא מורגלים לחיות במצב כזה, ומחפשים לטייל ולקחת את הילדים לפה ולשם, קשה להישאר בבית, וקשה לא ללכת למרחק, להנות לראות את הישובים הסמוכים נראה כי שבת זה הזמן הכי טוב לכך שיש שעות רבות פנויות [מעסקי המלאכה האסורות] בפרט בקיץ, ובמיוחד בנופש, שאין את כל העיסוקים והמשתחשקים שיש בבית. מכיון שזו ההרגשה אדם מחפש להקל איכשהו על המצב, והולך וסומך על שמועות שבכל חלקי התורה לא היה סומך עליהן, [גם רצון התורה בכך שאסרה להתעסק במלאכה האסורות, הוא מטעם זה], כנאמר למען ינוח וגו'. אכן אנו מרגישים את הפנאי והמנוחה, אלא שאנו מחפשים להפיגם בתעסוקות שונות, כי אינו יודעים מה עושים עם השלוח והמנוחה].

בסיעתא דשמיא דורנו מתחזק גם בנושא זה, וע"י לימוד מסכת עירובין ולימוד ההלכות אנשים נודעים יותר ויותר לשכחות הדינים, ושכחות השאלות ההלכתיות, בעירובי העיר ובין בדיני התחומין, עד כדי שגם כאשר יש עירוב שבדק כל שבוע, אינו בטוח שאפשר לטלטל על סמך זה. יתכן שהבודק עושה כפי המוטל עליו, אבל הצורך הוא לעשות יותר מכך, ועוד סיבות שאי אפשר לפרט. כמו כן יתכן ש"כולם הולכים", ועם כל זאת אינם עושים מתוך ידיעה, והנושא נתון בשאלה הלכתית קשה שראוי להחמיר בה.

י"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות"
ניתן לשלוח חידושי תורה מגדולי ישראל ל:
k.gilyonot@gmail.com

גליון תורת רבותינו

ליקוטים מתורת מרנן ורבנן גדולי ישראל זצוק"ל ויבדלחט"א

בלק תשע"ט

כוח הרצון

בשיחת מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בישיבת כפר סבא שק"פ בלק י' תמוז תש"ח אמר: בפרשת השבוע, יש כמה דברים שאינם מובנים, שהרי בלעם בן בעור נקרא רשע, ובכל הפרשה לא יכולים לראות שום דבר מזה אדרבה כל פעם הדגיש בלעם אשר ישים ה' בפי אותו אשמר לדבר וכשבאו אליו בפעם הראשונה שרי בלק, ואמר לו ה', אל תלך עמהם לא תאור את העם באמת לא הלך ובפעם השני' אמר לו ה' קום לך אתם ואך את הדבר אשר אליך אותו כדבר באמת עשה כך, וכמו"כ אח"כ במעשה האתון, מה ה' חטאו של בלעם, הרי באמת לא רצה את המלאך, ומנין לו לדעת שהאתון כן ראתיה ולכן לא המשיכה בדרכה והלא כן הדרך שאם הבהמה אינה הולכת רוכבה מקה בשביל שתלך ובכל כל מעשי בלעם היו כשורה ומה חטאו? אלא שחטאו ה' שכיון שראה בתחילה שאין רצון ה' בזה שאמר לו לא תאור את הכן כי ברוך הוא, ה' צריך לבטל רצונו מפני רצון ה' ואף כי יתכן שחשב בצדק בדרך שאדם רוצה ללכת מוליכין אותו, ובכן רצונו ה' כן לברך ובדרך הזה אליכו אותו אבל רצון זה, ה' צריך לבטל כיון שראה בברור שאין רצון ה' בכך וזה גם מה שה' במעשה האתון שה' צריך להבין שה' הזמין לו עכוב, בשביל שלא ילך, ולא שיכה אותה בכח שתלך אבל כיון שלא בטל רצון זה, וקיימו נגד ה' נקרא רשע, ומפרשים כל פסוק לגנותו, ומזה נראה שעיקר העקרים אצל האדם צריך להיות הרצון ורק אם יש לו רצון לעלות יוכל לעשות הכל ולעלות מעלה.

בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו

ויחר אף ה' כי הולך הוא וגו'. (פר' בלק, במדבר כב, כב) יש להבין, הלא קודם כתוב שאמר לו הקב"ה ללכת עמהם. אלא זאת אמר לו ה', שרק כך וכך ידבר אליו. ומדוע כעת חרה אף ה', על זה גופא - כי הוא 'הולך'. כנאמר, ויחר אף ה' כי 'הולך' הוא.

ונראה, דהנה אמרו חז"ל (משנה מכות י'): בדרך שאדם רוצה ללכת, מוליכין אותו. ומבאר כבוד מו"ר מרן רבי דוד פוברסקי זצוק"ל (עיקרי הדברים כותב בהקדמת הספר ישועת-דוד חלק ח"מ.

מילים ספורות שכתב בספרו הראשון מפני מאורע שהצריכו לחיזוק) את הענין הנאמר שיזכה לכך ש-'ויליכו אותו'. כלומר, שיקבל האדם הבוחר, 'כוח-מיוחד' מאת הרבש"ע ללכת בנתיבו ובדרכו.

וביאר, שזהו אך ורק באם הוא כבר בחר והיתווה את הליכתו על דרך-ברורה-וקבועה. כי "דרך", איננה ניתנת לשינוי בזמנים שונים ועל פי מאורעות כאלו ואחרות. ואז, כשהוא ניצב בהליכתו על דרך-ברורה ועל דרך-קבועה, יזכה, שיוליכו אותו מהשמים בדרכו. אבל אם לא קבע לעצמו "דרך" כלשהי, אז אין מוליכין אותו. כי כאשר הוא עצמו איננו הולך בדרך קבועה ומסוימת, הריהו מפקיר את עצמו לכל פגעי העוה"ז (לשון רש"י ב"ק נ. על כל האומר הקב"ה וותון, יוותרו חייו). ומה לו לרבש"ע להוליכו.

'בחירה' - על פי 'מישאלת הלב'

והמשיך ואמר: בלעם הרשע, זה שמצאו עליו חז"ל בתוככי לבו, שמה שהוא לא הלך עמהם לקלל, היה זה, מפני שהשלוחים לא היו מכובדים דיים. כפי שהוא דקדק והחשיב את עצמו, ויחד עמו אף את סביבתו. לכן גם כאשר הוא הלך, היה זאת רק לאחר שהוציא מפיו מילות בקשה, שיתן לו בלק מלא ביתו כסף וזהב.

וגם כאשר הוא נמנע 'ברצון-השי"ת' מללכת עמהם, לא היה זה בגלל שבחר בדרכו לעשות את רצון ה'. ולכן גם על עשיית רצון ה' הלזו, לא מצינו שעיקבו ה' מלהמשיך בדרכו. ואדרבה, ניתנה בידו האפשרות להמשיך וללכת בדרכו. ואף בלעם עצמו לא מצא איזשהו עיכוב ומניעה מפני זה, שהרי הוא לא חיפש, ואף הוא לא חשב על איזשהו דרך... אלא אדרבה הוא תלה את עצמו בחפצי כבוד, כסף וזהב...

לכן אף הרבש"ע כאשר נגלה אליו, לא אמר לו מדוע הינך 'הולך'. אלא רק אמר לו: 'מי האנשים האלו ההולכים עמך'. ללכת - הוא כבר הולך, כפי בחירתו להסתכן ברעה. אלא רצה הרבש"ע למונעו רק מלהיותו במצב שהוא "הולך"-ללא-דרך", בהיותו מושפע כל כך מסביבת אנשים... שאולי הם יביאו לו כסף וכבוד... לכן על המניעים הללו שלו, בבקשת כבוד וכסף, - שהם היו אורחותיו ונתיבותיו והסיבות שהוליכוהו בדרכו, - לא מנעו ה'.

ואף ידעו שניהם את ענין המעמדות על הקרבן, כפי שאמר בלעם לבלק: 'התייצב על עלתך ואלכה'. כלומר, בו בעת שהיה בלק עומד על קרבנותיו, היה אז בלעם מקבל נבואה מאת ה'.

ואף בדברי נבואתו של בלעם, אנו משתמשים בפסוק: 'מה טובו אהליך יעקב'.

וכן אף בהזכרותינו לפני ה' בפסוקי זכרונות בראש השנה באומרו: 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך ב'. כי הקרבן שלהם, היה קרבן רגיל. והנבואה, היתה נבואה רגילה. אלא, שהיה להם מטרה "נוספת" חוץ מעצם ההקרבה לפני ה'. ועצם זה שיש מטרה נוספת, יחד עם ההקרבה, זהו שלא לשמה שלא על מנת לקנטר. אף כי מטרה זו היתה לקלל את ישראל, אבל הקרבנות היו לשמה. אלא בזה גופא שיש להם מטרה נוספת, זהו כבר שלא לשמה, ועדיין זהו במצב שיכולים לבוא לידי לשמה. כי הם הקריבו קרבנות בדיוק כפי שצריך להקריב.

וזהו לשון התוס' (סוטה כב: ד"ה לעולם) ... גם הוא נתכוין להנאתו, והעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכרו ולא לשם שמים, וכדאמרין (פ"ק דר"ה ד). האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור.

ואכן, מובא בגמ' (סוטה מז.) שהיה לבלק "שכר" על הקרבנות. אפילו שהיו שלא לשמה, שיצאו ממנו רות ושלמה המלך. אבל, גם תאוותו לקללם מיהא הוי. ותאוותו נתמלאה, ומתו 24 ילדים שהתגרו באלישע.

וכבוד מו"ר מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל השיב (בספרו ימלא פי תהלתך ח"ב עמוד תרט) דבודאי מעשיו של בלק לא היו כהוגן, אבל הגמרא מלמדתנו, ששום מעשה לא הולך לאיבוד, גם כשנעשה שלא לשמה. שרואים ממעשה בלק שהיה בכוונה רעה ולא היה מעותד להגיע מזה לידי עשיית מצוה לשמה, ובכל זאת נשאר ממעשיו תוצאה שיצא ממנו רות שהקימה את מלכות בית דוד, שזה שכר נצחי. כל שכן שייצא שכר נצחי ממעשה מצוה הנעשה בתורת המצוה, על אף שזה שלא לשמה. וכן כתב (בספר אילת-השחר פר' פנחס במדבר כה, טו) שבלק הקריב קרבנותיו לשם שמים.

להגיד כי ישר ה'

... תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו. (פר' בלק, במדבר כג, י)

מובא בגמ' (סנהדרין קה.) מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע על הנאמר בכתוב (תהילים ט, יח) 'ישובו רשעים לשאולה כל גויים שכחי אלוקים'. על מי אמורים הפסוקים הללו. ומובא בהמשך ובהסברו של רש"י, ואף אותו רשע נתן סימן בעצמו, אמר, תמות נפשי מות ישרים. אם תמות נפשי מות ישרים, תהי אחריתי כמוהו. אם ימות מיתת עצמו, יהא לי באחריתי חלק עמהם. ואם לאו, אם אהרג, ולא אמות מיתת עצמי. תהא אחריתי כמוהו. הנני הולך לעמי לגיהנום.

בלעם 'רואה' שיש סוף לאדם... הוא איננו חי בדמיונות של

וכפי אמרו אליו, בהתגלות השניה, 'אם לקרוא לך באו האנשים קום "לך" איתם'. והכל בכדי שלא יראה בזה סיבה לעיכוב ולמניעה מעצם ההליכה, כי אכן לא היתה כל סיבה למניעת הליכתו בדרך בחירתו הנבחרת על ידו כלל וכלל. אלא אדרבה עושר וכבוד ייצאו בשמאלם של הצדיקים עוסקי-התורה, כאשר יעמדו בגודל-צדקתם בנסיונות שעמהם, ככתוב (משלי ג, טז).

אלא הרבש"ע אמר לו זאת, רק בכדי שיתבונן בעת שהוא 'הולך', להיכן הוא צועד ? ועל דבר מה הוא הולך בבחירת-דרכו ? ככתוב: 'ויחר אף ה' כי "הולך" הוא'. כלומר, על עצם היותו "הולך-ללא-דרך" ! על כך בא אליו הרבש"ע, לבל ימוט ויפקיר עצמו ללכת בדרך בלתי סלולה, ויסור מלקיים את דבר ה', וימוט לגמרי.

ואכן כתב התרגום יונתן בן עוזיאל (פסוק כ) שהקב"ה נתן לו רשות רק "לטייל" עמהם. כלומר, רק את עצם ההליכה עמהם, אבל בשום פנים ואופן לא בכדי למלאות את רצונו של בלק מאתו.

וכך אמר המלאך אל בלעם, לאחר שתבע אותו: 'על מה הכית את אתנך זה שלש רגלים. הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי'. ומביא רש"י את הגמרא שבת קה. שדרשו כאן נוטריקון "ירט" י - יראה. ר - ראתה. ט - נטתה.

שכר קרבנותיו של בלק.

בגמ' (נזיר כג: סוטה מז.) סנהדרין קה: הוריות י: ערכין טז:) מובא, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות, אפילו שלא לשמה. שמתוך שלא לשמה, יבא לידי לשמה. ונלמד זאת מקרבנותיו של בלק, שזכה ויצאה ממנו רות המואביה. כלומר, שזה מה שהוא קיבל בשכר קרבנותיו (רש"י סוטה מז. ד"ה זה). שכר גדול ועצום, - מי בכלל מצפה לקבל כזה שכר גדול.

ועוד איתא בגמ' (סוטה שם) שגם עיקר תאוותו נתמלאה, בכך שנתקבלה קללתו, והובקעו 24 ילדים מישראל כאשר התגרו הדובים.

וכבר הקשו, (עיין מהרש"א הוריות שם. ספר אבי עזרי מהדורא רביעאה פ"ג מהל' ת"ת) איך נלמד זאת מבלק, ואיך נחשב אופן הקרבנות, כאילו היתה רק שלא לשמה. הרי לפי דברי התוס' (סוטה כב: ד"ה לעולם. תענית ז. ד"ה וכל העוסק. ברכות יז. ד"ה העושה) זהו אמור רק במי שלומד תורה על מנת להיקרות רבי ולהתכבד. אבל בלומד על מנת לקנטר, עליו אמרו, נוח לו שלא נברא, משנברא. ומה יש יותר על מנת לקנטר, מאשר בלק, שמטרתו היתה לקלל את ישראל ?

ושאלתי את **כבוד מו"ר מרן רבי דוד פוברסקי זצוק"ל** קושיא זו. והשיב לנגדי ואמר בתמיה, איזה על-מנת-לקנטר יש בהקרבנות הקרבנות שלו. הלא הוא הקריב קרבנות כראוי, כפי שנראה, שהוא ידע היטיב איך מקריבים קרבן כראוי ולשמה, ולעמוד על גבי הקרבן. שלא נזכר בשום מקום, שהיו היו קרבנות פסולין.

ואף הוא ידע את 'סוד מנין שבע', שהקריב שבע קרבנות, שש פעמים. (ענין ז' מזבחיות של בלעם, וכוונת המספר שבע, עיין מש"כ מדברי המהר"ל בפרשת בהר).

ואינו חייב לעשות בעצמו דברים נגד רצונו כדי למנוע חבירו מלרדפו, אלא דנין במצב כמו שהוא, ויהיבין לרודף דין רודף, אבל בדברי מרן (הכ"מ) זללה"ה בספר חו"מ ס"ס י"ז מבואר שאין הדבר כן, אלא דאף זה בכלל יכול להציל באחד מאבריו שאינו רשאי להורגו.

וכתב שם מרן זללה"ה (בח"מ ס"ס י"ז) דקשה אמאי אין זמרי נהרג הא יכול הוא להציל עצמו בפרישה, ובחדושי הגרא"מ הלוי ז"ל תירץ משום דאסור לפרוש באבר חי, [ע"ש, וצ"ע] דהא בגמ' אמרו שהיה לו לפרוש, וגם בסברא כיון דהאיסור בפרהסיא יש לחייבו לפרוש, ולו"ד ז"ל נראה דכל כה"ג חזינן כבא להורגו, והרי הבא במחתרת אם בעה"ב יניחו לגנוב לא יאונה לו כל רע, ואפ"ה רשאי להורגו, ולא אמרינן דיכול להצילו בממונו, והאומר לחבירו תן לי לקטוע אצבעך ואם לאו אני הורגך, הרי פשיטא דחשיב כבא להורגו ורשאי להורגו ואינו חייב לתת לו לקטוע אצבעו, וה"נ אינו חייב לפרוש ורשאי להרוג את הבא להורגו, וצ"ע.

יעוי' במל"מ סופ"ח מחובל ומזיק כתב דהנרדף אינו מדקדק אם יכול להציל באחד מאבריו, ותימא דא"כ אכתי קם ליה בדבריה מיניה, ואמאי חייב קנס, ועוד דבהדיא אמרו בס"פ נגמר הדין דהיה לו לאבנר להציל עצמו באחד מאבריו של עשאל, וכן פירש רש"י ע"ד א' נ"ז א' דבנרדף נמי קאמר, וצ"ל שאין כונתו אלא שאין הנרדף מדקדק כ"כ אבל אה"נ דאף הנרדף אם ידוע שהיה יכול להציל באחד מאבריו ולא היה בהול, נהרג עליו, ול"ע בזה כעת וצ"ע. ונראה דאף דגם בנרדף יש דין יכול להצילו באחד מאבריו שאינו רשאי להורגו, דמ"מ אינו אלא ביכול להציל באחד מאבריו של רודף אבל ביכול להנצל ע"י אחד מאבריו עצמו אינו חייב לעשות כן ורשאי להרוג לרודף, דכיון דרודף אחריו להורגו רשאי להרגו, ואינו חייב לצער עצמו בכלום, ובזה אפשר שיש ליישב נמי הא דאמרו פ"ב א' אילו נהפך זמרי והרגו לפינחס אינו נהרג עליו שהרי רודף הוא, ואע"ג שיכול להציל עצמו בפרישה, דכל שהלה רודף אחריו להורגו רשאי למונעו בכל מה שיכול, ואינו חייב לעשות בעצמו דברים נגד רצונו כדי למנוע חבירו מלרדפו, אלא דנין במצב כמו שהוא, ויהיבין לרודף דין רודף, אבל כבר נתבאר דמדברי מרן (הכ"מ) זללה"ה בספר חו"מ ס"ז מבואר שאין הדבר כן.

וירא פנחס וגו' ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו (כ"ה ז')
ברש"י הביא הגמרא דראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין (פוגעין בו, אמר ליה קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונוקא, מיד ויקח רמח בידו וגו').

כתב החדושים ובאורים דאע"ג דהבא לימלך אין מורין לו, וא"כ למה אמר לו משה להרוג, הכא פנחס מעצמו רצה לעשות ורק שאל אם אמנם ההלכה כן דקנאים פוגעין בו, שו"ר שכבר כ"כ בחדושים ע"ש הר"ן ע"ש מש"כ עוד, ונתבאר דהא דאין מורין היינו כשאינו בא לעשות אלא בצירוף דמורין לו.

החיים, אלו, שאינם חושבים על - לאחר החיים. הוא ראה את הסוף ואף הוא צייר לעצמו את הסוף, והוא שאף להגיע לידי סוף של מיתה בלא גויעה. ועל כך אמר, תמות נפשי מות ישרים. שאברהם יצחק ויעקב, נקראים, ישרים (גמ' ורש"י ע"ז כה.).

ואומר על כך **כבוד מו"ר מרן רבי דוד פוברסקי זצוק"ל**: נכון, הוא רצה למות 'מות-ישרים', אבל מדוע הוא לא רצה 'לחיות' בעודו חי 'חיי-ישרים'...

קל יותר לומר עם מה מתים ?? אבל כנראה, קשה עוד בהרבה יותר, לומר, עם מה חיים ??

וכידוע, משפט נוקב זה חדר על לשיתין של רבי יוזל [ה"ה] הסבא רבי יוסף הורביץ מנובהרדוק שהיה טרוד במסחר לצרכי פרנסת חמותו האלמנה וכל משפחתה שהשתרגו על צווארו] כאשר שמעם מפי רבנו ישראל מסלנט, ומיד עזב את כל סביבתו להתבודד ולקנות בנפשו קנייני מוסר ואחר כך להפיץ ולהרבות תורה ומוסר למאות ואלפים מקומות תורה.

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. (פר' בלק, במדבר כד, ה)

אומר הגה"צ **רבי חיים עזרא ברזל זצוק"ל** יש לפרש שני הלשונות 'אהל' ו'משכן'. המדבר על שני שלבים בחיי כל אדם הנצחי. בתחילה, מוטל עליו להכיר שכל העוה"ז זהו רק אוהל עראי, ומזה יזכה לשרות במשכן קבוע ונצחי בחיי העוה"ב.

ויאמר מלאך ד' אל בלעם לך עם האנשים וגו' (כ"ב ל"ה)
כתב רש"י דחלקך עמהם וסופך להאבד מן העולם.

ובפרק חלק בסנהדרין חשיב לבלעם מאלו שאין להם חלק לעולם הבא. ובאמת קצת קשה שהזכירו ביניהם את בלעם, דהא מתני' בישראל שיש להם חלק איירי, ואף דאמרינן שם ק"ה א' דגם עכו"ם יש שיש להם חלק לעולם הבא, מ"מ מתניתין בישראל קתני, ושמא עד שלא בא לקלל את ישראל היה לו חלק, ואשמועינן שאח"כ אבדו. (חידושים וביאורים)

וידקדק את שניהם את איש ישראל וגו' (כ"ה ח')

כתב החדושים ובאורים בסנהדרין איתא דאילו ה' נהפך זמרי והרגו לפינחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא, ואע"ג דאדם אחר אם הרגו לפינחס נהרג עליו כמ"ש בטור חו"מ ס' תכ"ה, מ"מ זמרי שאני, וע"י ברא"ש שם בזה.

ובגמרא שם הלשון ולא עוד אלא שאם פירש כו' נהפך זמרי והרגו לפינחס אין נהרג עליו שהרי רודף הוא, ולשון ולא עוד צריך יישוב, וברמב"ם פ"ב מא"ב ה"ה משמע דה"ק לא בלבד שאין מורין לו לעשות, אלא דאף אם הרגו זמרי אינו נהרג עליו. ואפשר דאם היה הדין דמורין לו, שהיה זמרי נהרג עליו.

ונראה דאע"ג שיכול זמרי להציל עצמו בפרישה, מ"מ כל שהלה רודף אחריו להורגו רשאי למונעו בכל מה שיכול,

דבר דברי דברי דברי

מראות מרן רשכבה"ג רבנו אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל | גליון מס. 8

עניני שבת

מה מובן אהליך יעקב משכנהו ישראלי

הנה מעת שבא רבנו לגור בבני ברק ברח' חזון איש 5 בבני ברק לצד ג' משפחות יקרות וחשובות עד מאוד, ה"ה משפחות, גרודזינסקי, ישראלזון, ולוינשטיין, נביא כאן מקצת מדאגת רבנו לא להזיק לשכניו ולהיות מקרב את שכניו.

סיפר חתדב"ג הגר"ז ברלין שליט"א שבזמנו כשבנו בנין ברח' אליהו הנביא מאחורי בית רבנו נוצרה בעיה עם התקנת הצינורות של מי השופכין, ולא היה פתרון לדבר אלא א"כ יעבירו הצינורות דרך רח' חזון איש שזה קרקע נמוכה יותר, ובכך יתחבר לצינור הכללי, ובשביל כך היו צריכים להעביר הצינור מתחת למדרגת הבנין בחזו"א 5, השכנים טענו בצדק שביום שירצו לבנות הדבר יקשה מאד לבניה לאחר שיש צנרת מתחת לבנין.

כשדובר על כך עם רבנו על כך אמר רבנו לשם מה אני נצרך את המגרש הזה וכי אני יקח אותו לעוה"ב, להם אין אפשרות דיור עכשיו, אני לא צריך לדאוג לירושה שלי, אבל כדי לרצות את השכנים תחתים את העיריה שביום שירצו לבנות תצטרך לסדר הענין.

אמר ר' זאב כמה מעורר המעשה הזה לראות איך מסתכלים על עניני העוה"ב, וגודל דרגת היותו.

שח הרה"ג ר' דוב ישראלזון: שהיה בבין הזמנים של חודש אב, הוריו היו בירושלים, ואצלו בבית עסקו בבניה, הלך להיות בבית הוריו בדירה מעל דירת רבנו, וראה שאחד הבנינים הסמוכים רוצים לבנות ולצאת עם מרפסת לכיוון הבנין של חזו"א 5, התקשר

אחרי שהורידו הוילה של ר' משה שינפלד שהיתה מאחורי ביתו בנו בנין מן הימים ראינו כי מתחילים לבנות צמוד למרפסת סוכתו חדר לפחי האשפה, והי פשוט שלא יוכלו להשתמש יותר במרפסת זו ובודאי שלא לסוכה, ואמרנו לו שאנו רוצים לדבר עם הקבלן שהי שומר תומ"צ כנראה שיזין החדר לזוית אחרת

והגיב רבנו בכזה רוגע תגיד לי אם אתה היית שוכר חדר במלון לשבוע והיית רואה שליד החלון בונים כעת חדר אשפה וכי היית מתערב בזה, אני כאן גם רק לשבוע, בשביל מה לדון על דבר שאינו נוגע [בסוף בס"ד לא בנו את החדר מטעם אחר, וזכה מלאכתו נעשית ע"י אחרים אבל הוא מצידו לא העלה בדעתו לבקש על כך]

ותמיד הי' אומר אחר קבלת קהל שחבל שאנשים לא מפרגנים לשכנים לבנות, זה

לאביו וסיפר לו הדבר שנראה שהשכנים מבנין סמוך רוצים לבנות ולצאת ומתקרבים לבנין שלכם, אמר לו אביו אני גר בשכנות לרבנו קרוב לשישים שנה, עד היום לא עשיתי דבר ללא להתייעץ עם רבנו וב"ה מעולם לא נכשלנו, גם במקרה זה אל תעשה מאומה ללא לשאול את רבנו, עשה ר' דב כמצות אביו ונכנס לרבנו [בתחלה רבנו התעניין בשלום אביו] וסיפר הדברים לרבנו.

אמר לו רבנו אדרבה אני שמח מאד מלשמוע הדבר יהי לשכן עוד חדר ב"ה, אני לא דואג מכך רק שמח מכך, עד שלא תופסים אותי בבגדי ומוצאים אותי מביתי איני דואג מכלום, אלא מה אתה חושש שיקחו לנו חתיכת קרקע, אתה הרי יודע מה יקרה לבסוף לכולנו, כולנו הולכים לתוך חתיכת קרקע.

שח נכדו הרה"ג ר' שרגא ברלין: לפני שנים

רבנו עם שכנו יבדלח"ט הגה"צ ר' יצחק גרודזינסקי שליט"א

יארצייט האדמו"ר בעל השבט חיים מביאלי ט' תמוז תשנ"ד

לרגל יום יארצייט של האדמו"ר זצ"ל נביא כמה דברים מרבנו אודותיו.

סח בנו הגר"ש שליט"א: זכורני, בשלב בו הקים האדמו"ר זצ"ל את מפעל הש"ס המעודד שינון וחזרה על דפי גמרא, קרא לביתו בנתניה לכל ראשי ישיבות גם ליטאים, גם אמר"ר מרן רה"י הגיע כדי לחזקו וגם הגאון ר' מיכל יהודה זצ"ל ועוד ראשי ישיבות חשובים, והיה כינוס גדול וחשוב.

ואמר"ר מרן רה"י אמר לי כי הוא סבור שמפעל הש"ס הוא דבר טוב ויכול להביא הרבה תועלת, ודיבר בשבחו (כמובן מבלי לגרוע בכהוא זה את הלמוד בעיון).

גם בשנים האחרונות בהן הנהיג את כלל ישראל, הקפיד לבוא כמעט מידי שנה להשתתף בישיבת נשיאות מפעל הש"ס, למרות שלא תמיד היה בכוחותיו.

לרבים זכורה ישיבת הנשיאות שהתקיימה בביתו של הגר"נ קרליץ שליט"א, כשסירב הגרא"ל להצעה להעלותו על כסא במדרגות הבית, כשהוא מנמק זאת בכך שלכבוד התורה של מפעל הש"ס, שווה כל מאמץ.

מספר רא"י שבדרון שליט"א: כשנסענו ללויה של מרן הגאון ר' שלמה זלמן אוירבער זצוק"ל [שנת תשנ"ה] אמר רבנו זצוק"ל שהוא אף פעם לא הוציא בחורים מהישיבה קטנה ללויות [מחוץ לעיר] חוץ משלושה שהעמידו תורה בישראל האדמו"ר מקלויזענבורג זצוק"ל, ר' שלמה זלמן זצוק"ל ואינני זוכר מי השלישי.

וכשזכו לסיים את הש"ס נשא רבנו דברים:

כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר הליכות עולם לו וכו', הנה בזוה"ק כתוב מאן דירית מסכתא חדא ירית עלמא חדא, ויש גורסין מאן דירית הילכתא חדא, ומה זה עלמא חדא לא ידוע לנו, כי אין לנו מושג בדברים גבוהים כאלה, וכנראה זה מדרגות גבוהות, הנקראים בשם עלמא חדא.

והנה כאן הגמ' מביאה רא"י שהוא בן עולם הבא, מזה שכתוב הליכות עולם לו, ולכאור' אמנם כתוב שזוכה לעולם, אבל מה הרא"י שהכונה לעולם הבא, אולי זוכה לעולם הזה? משמע שלא שייך בעולם הזה שיזכה להליכות עולם, "עולם שלם" הא"י שייך שיזכה בעולם הזה, הרי יש הרבה אנשים שלמדו הלכות, ולא שייך שיהיה לכל אחד עולם שלם, ורק בעולם הבא שייך כאלה דברים, לכן הבינו חז"ל שאם כתוב הליכות עולם על כרחך הכונה לעולם הבא, כי שמה יש עולמות עולמות בלי סוף, וזה באמת כאלו מדרגות שאפשר לזכות להם.

ולמה באמת זוכים רק בעולם הבא? כי כאן העוה"ז זה לא מספיק כדי לשלם שכר למצוה, מה יתנו לו בעולם הזה? העולם הזה זה כלום?! כלפי מי שעושה מצוה, מי ששונה הלכות בכל יום, האם יפטר אותו עם איזשהו עולם הזה, הרי זה כלום, וע"כ הליכות עולם זה העולם הבא. שבשביל לימוד הלכות זוכה לעולם הבא.

והקב"ה יעזור באמת שכל אלה שעמלו בלימוד התורה, שכל זה נזקף לזכותו של האדמו"ר הגאון ר' יחזקאל יהודה זצ"ל, שזכה שלומדים אלפי דפי גמרא כל הזמן, וזוהי זכות עצומה, ונזכה שבזכות הזו כל כלל ישראל יושעו, לזכות לגאולה השלימה בב"א.

חרה לו מאוד וכי מה איכפת לך לא שווה להפסיד קצת אור ואויר בשביל שלשני יה' טוב, מאידך לא רצה שאחרים יבנו כדי שלא יפגעו בשני.

עוד מספר נכדו הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א: הסבתא רצתה שיעשו דוד שמש וסבא אמר שהוא שומע מאנשים שזה לפעמים עושה נזקים נזילות וכדו' ושכנים שגרים למעלה לכן עדיף להשתמש עם קולר אמרה לסבא שבבני ברק רוב השנה קיץ וחבל על הכסף, סבא אמר שזה לא נחשב בזבז כסף אם עושים את זה בגלל זה וכל יום סבא היה יוצא לתפילה היה מדליק את הבוילר וכשחזר מכבה הבוילר והיה אומר לה שיש מים חמים ואפילו ימים שלא ביקשה או לא היתה צריכה היה מדליק שתמיד תרגיש שיש מים חמים.

מעשים רבים יש על עומק הקירבה בין המשפחות ועל השכנות הנפלאה שיש ביניהם [וכן לשאר דיירי הבנין] וכדי שלא נפטר בלא כלום—לפני כמה שנים [היה זה לאחר פטירת הרבנית תמר ע"ה] כשהיתה אסיפה של מועצת גדולי תורה בבית רבינו צבאו הסקרנים על חלונות בית רבינו, וע"מ שייכול להציץ פנימה טיפסו על כל "הבא ליד" כולל על בלוני הגז של משפחת ישראלון ושרו את צינור הגז, כשהרגישו ריח גז חרף סגרו את בלון הגז.

היה זה יום חמישי הרבנית ישראלון תח' היתה בירושלים לבקר את אביה מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל, וכשחזרה רצתה לבשל לשבת, וכשנוכחה לדעת שאין גז ירדה לברר את הדבר, פתח לה נכד וסיפר לה מה שקרה, ועלתה היא לביתה תוהה מה תעשה, לפתע שמעה דפיקות בביתה כשפתחה את הדלת ראתה והנה רבינו בדלת, אמר לה ששמע מה שקרה ובנתיים עד שיתקנו את הגז שיכולה היא להכנס לבשל בביתו, ואמר לה שבבוקר הוא הולך להתפלל בגן [בתקופה שהיתה לפני שהמגין עבר לבית רבינו, הוא היה מתפלל במגין הנג' בבית כנסת איצקוביץ], לאחר מכן יש ברית שהזמינו אותו להיות בה סנדק אח"כ חזר הביתה ושוכב לנוח עד השיעור, ויכולה היא להכנס [בבית משפחת ישראלון מונחים היו תמיד מפתחות לבית רבינו] להשאיר הדלת פתוחה [מדין יחוד] ולבשל, וכך עשתה והכינה את צרכי השבת בבית רבינו. (מזקנים אתבונן – עניני סוכות)

רבנו משתתף בכנס העשרים של מפעל הש"ס

ותחזינה עינינו...

"התורמים לשיבה יזכו לראות פני משיח"

(מדברי קודשו של מרן שר התורה שליט"א במעמד פתיחת המגבית)

"בהיות זמן כרעיה דאבוה
הצלתו הצלתי, ישועתו ישועתי,
אמליץ טוב 'לעתיד לבוא'
בעד המסייע"

*8727

ימי ההצלה והישועה:
יב'-יג' תמוז

העברה בנקאית לשיבות קריית מלך-תפארת ציון:
מס' חשבון: 409-001104 | בנק: 52 | סניף: 188 | שם המוסד: תפארת ציון

052-8727@charity